శ్రీ అధ్యాత్మ రామాయణ కీర్తనలు

1694
11328

వేదాంతగ్రంథమాల

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీ అధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

ఇయ్యది

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యకవి విరచితము.

బజారుపుస్తకమువలెగాక తప్పులు సవరణచేయబడినది.

రాజమండ్రి బుక్కుసెల్లరు

కర్రా అచ్చయ్య అండుసన్సు

వారిచే ప్రకటింపబడియె.

కాకినాడ:

స్కేప్ అండుకో ముద్రాక్షరశాలన్ముద్రితము.

1920.

రిజస్టర్డు కాపీరైటు]

[వెల రు 0-8-0

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీ అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు.

ఇది

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యకవి విరచితము.

బజారుపుస్తకమువలెగాక తప్పులు సవరణచేయబడినది

రాజమంద్రి బుక్కు సెల్లరు

కర్రా అచ్చయ్య అండుసన్సు

వారిచే ప్రకటింపబడియె.

కాకినాడ

స్కీప్ అండుకో ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము.

1920.

రిజస్టరుడు కాపీరైటు]

[వెల రు 0-8 0

శ్రీవేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

బాలకాండము.

౧. ధన్యాసి - ఆదితాళము.

పల్లవి - నమశ్శివాయ నమోభవాయ.

అనుపల్లవి - సమానాధికరహితాయ కాంత-స్వప్రకాశాయ
ప్రమోదపూర్ణాయభక్తౌఘ-పాలనాయ॥ నమ॥

చరణములు-గర్వితదానవలోక-ఖండనాయ।శ్రీరజత।పర్వతాగ్ర
నిలయాయ-పావనాయ।సర్వలోకపాపపుంజ-నిర్వాపణాయ-శర్వాయ।
దర్వీకరభూషణాయ-సర్వోత్తమాయ॥ నమ॥ ౧

అండజాధిపవాహన-కాండాయ మేరుశైల కో।దండాయ శితి
కంఠాయ-పండితాయ।మండితత్రిపురజయో ద్దండ- తాండవాయ బ్ర।
హ్మాండనిలయాయ మహా-మాయాతీతాయ॥ నమ॥ ౨

మందహాసవదనారవింద-సుందరాయ యోగి।బృందానందకా
య శత్రుభీకరాయ।ఇందుసూర్యాగ్ని నేత్రాయ-నందితప్రమథగణాయ।
నందివాహనాయ పోషిత-బృందారకాయ॥ నమ॥ 3

నిరుపమానందఘన-నిశ్చితాయ శాశ్వతాయ।వరదాభయకరా
య-గిరీశాయ।తరుణేందుశేఖరాయ-పరమపురుషాయ భవ।హరణాయ
శ్రీకాళ-హస్తీశ్వరాయ॥ నమ॥ ౪

గంగాభంగతరంగసంగత జటాజూటాయ। సంగీతలోలాయశుభసంగతాయ।అంగజాంతరంగమద - భంగాయస్ఫటికోపమాంగాయ శేషశైలాధీశమిత్రాయ॥ నమ॥ ౧

౨. రేగుప్తి-ఆటతాళము.

పల్లవి - ఈసంశయమువారింపవే పరమేశ నన్నుమన్నింపవే.

అనుపల్లవి-శ్రీసదాశివప్రశ్నఁజేసెదవివరింపు । వాసుదేవతత్వమహత్త్వము।భాసమానవిలాసనేనిదే-నీసత్కృపావలోకమున।నీసమయమునదెలియవలసిన-దేసమస్తమిదే ప్రశస్తము॥ఈ॥

చరణములు - జ్ఞానవిజ్ఞాననిశ్చలభక్తివైరా । గ్యానందములకునిధానమైనవిన్న।శ్రీనిలయమైవెన్నవలెమృదువైయస।మానమైనుతిగన్నమార్గముమిన్న।యైనబహుగోప్యతరమైనయనూనముగసెలవిమ్ము చంచలత । లేనితంవినులకునేనీదానదానవవైరిమ్రొక్కెద ॥ ఈసంశయము॥

వారిజాక్షుగదాధారమూర్తియైన।రామునియందుసారసద్భక్తి కారూఢమైముక్తికారణమైయల।రారునెక్కయుక్తినాదిశక్తి।మీరరసిధీరసికాళికిసారకళలూరఁబలుకుము భవ।నీరధికితారకముభక్తిమీఅసుజనులువేతలేరని॥ ఈసంశ॥ ౨

దేవశ్రీరాముని దేవదేవుగాపడ్భావాతీతునిగాసుధీవరులెల్ల।భావమురంజిల్లఁబల్కుదురతనిభావింతురదియెల్లఁగల్లగాదె।గావునను శ్రీవిభుఁడుముక్తికికేవలముతావలమైనను।శ్రీవెలయుభూవలయమునఘనచాపుఁడై-జీవుఁడైనదేమి॥ ఈసంశ॥ ౩

మాయావృతుఁడైరామస్వామిసన్ముక్తిదాయకునిగనుతనుదాఁదెలియలేఁడు । వేయేలనటంచుఁజూడు ఆత్మను తత్వవేత్తలకేనేఁడు దెలిసినాఁడు । మాయికుడటందురొకకొందఱ - దేయథార్థము సేయును

జన । ధ్యేయుఁడెటులగు నై నజానకి-కాయెడలఁదానడలనేటికి ॥ ఈసం
శయము ॥ ౪

ఈవాక్యములకర్థమీవు గాకితరులు-భావించిపలుక నేర్పరులెవరు
లేరు। దేవు-డవై చెలువుమీరు-నిన్ను జేరు-ధీరాత్ములుగోరు - కోర్కె-లీడే
రు। ఈవసుధ శేష శైలాధిపుఁడై వెలుఁగురా-సుచరితముసుధావర్షమై చె
వులపండువు-గావించు సేవించు జనులకు॥ ఈసంశయము॥ ౫

3. భైరవి-అటతాళము.

పల్లవి - వినవే సత్యవాణి శర్వాణీ అలి-వేణి సరజపాణీ॥

అనుపల్లవి-ననుగోరి భజియించి-ననుమదిలోనుంచి।నను, వరదుఁడనౌదు
సంశయము లేదు।మునుపు ఇంపలిదియ సుగరెవ్వ-రును మహా
యోగివరసంభావ్య వనముజీవన మవ్మృతసే-వనము జన్మ
పావనము॥ వినవే॥

చరణములు - శ్రీరాముసకు నమస్కా-రము-చేసియసివారణనా
త్మ-తత్వమునీకు వివరింతు। నారాఘవుఁడుశౌరియజ్ఞానసహారిజి-తారిశ్రీవి
హారిమాయాంధారి।తారకీర్తిస-త్యజ్ఞానస్ఫూర్తివి।దారితార్తి దేవతాచక్ర
వర్తి చిదానందమూర్తి।మైరాజులుశ్రీ-హరిమాయకెల్లనా।ధారమైనం
దువల్ల- మోహముకల్ల।ఆదిపక్రికృతికినాదినిజమా-యామూఢిగములుసృ
జించి య। నారతమునభముగతి వెలిలోనుపూ-ర్ణతయుబూను॥ విన॥ ౧

వితతమాయచేని-ర్మితమైనజగముని।స్మృతిసూచిచుంబిత-శిలచే
బరిణమించు।గతియొక కర్తృత్వము-అతనికి లేదు సు।స్మృతు లెఱుఁగరీ మాదిరి
కోర్కు-లుమీఱి।మతిహీనులైరిమే-మనవచ్చువారిసం।సృతియెకోరియం
దు-చేబద్ధులైరియామధుకైటభారి।అతిశుద్ధచిద్ఘనుం-డని తెలియ జ్ఞాన-
మతనికిగలదందురి మహిలోఁ గొందఱు తతవసుమ్యతిలసవ్మాలిక నుత
గళా-న్వితమయ్యు మఱచిన।గతిమనస్థితుఁడాదిసద్గురుని - ఖలు లెఱుంగ
రని॥ విన॥ ౨

అకటా సూర్యునియందు అప్రకాశత్వము । యొకనాటికైనను ఉ
న్న దేయటువలెనే । ప్రకటమైజ్యోతిస్స్వ-భావమాత్మునియందు । పనిలేదు
మాయనా-ఘనినీవికమీఁదు । అకలంకగనవేని-త్యమునమ్మిమనవేర ।
తుకుఁడనవే శేషశైలేశు-గనవే భక్తియుచేకొనవే । అకుటిలనయనచాం
చ-ల్యము చెప్పుటలుచలదృ-ష్టికిచూడనునికిపట్లు- భ్రాంతమైనట్లు । సకల
కాలములను ప్రభామాలికిగడలాత్రిత్రి లేనటులా - త్మకునుజ్ఞానాజ్ఞాన
ములు-రెండులేనివైయుండు ॥ విన ॥ 3

౮. కేదారగౌళ-ఆదితాళము.

పల్లవి - సీతారామమారుతిసంవాదము చేరినవేదము శ్రీ ॥

అనుపల్లవి-సీతాంశుముఖియా చరితమునందలి । చాతుర్యము చూడు
సంశయముపీడు । ఖ్యాతిగమును దశకంఠుని రవికుల । జాతుఁ
డైనరఘురాముఁడు సబల-వ్రాతముగనుజంపి శస్తుఁడై । సా
కేతపురి జేరియున్న తఱినినడచిన ॥ సీతా ॥

చరణములు- హాటకసింహాసనమున రాముఁడు-కోటిసూర్యసమ
కాంతిని వెలుఁగుచు । పాటలాధరధరాసుతతోడను- పరగవసిష్ఠాదిగురుబు
ధమిత్రి । కోటిసేవింపనాదినారాయణుఁడౌ - మేటిభక్తానుమోదికమలా
వినోది । దీటులేకకొలువుండిహనుమంతుమనసు - దెలిసిసీతనుబలుకుమన
ముద్దుగులుక । మాటికిభక్తాగ్రణికృతమతి-సాటిలేని శౌర్యధైర్యఘనుఁడు
ను । మేటిమైనయనిలసూనుఁగనుఁగొని- తేటముగానులోకమోహిని పలి
కెను ॥ సీతా ॥ ౧

రాముఁడు పరమానందమయుండుస- ర్వచరాచరపరిపూర్ణుఁడ
వ్యయుఁడు । సామగానలోలుఁడచలుఁడాద్యుఁడు-సర్వసాక్షిసుమ్ము వినిర్ము
క్తకాముఁడి । దినిజమ్ము పరమాత్ముఁడనుచు- వేమారుదెలిసి కొమ్ము భక్తు
లసొమ్ము । సామీరిసంశయమెల్లనుపోఁజిమ్ము- నామాటమదినమ్ము ధీనిధి
విగమ్ము । ఏమనవలెనేమూలప్రకృతిని- ఈమహాత్మునిసన్నిధానమాత్రను

ఈమహాద్భుతములొనర్చుమూఢులు - స్వామియందునారోపణసేయ
కనె॥ సీతా॥ ౨

ఈకోసలపురిలోరాముఁడై దశరథునకు - ఇతఁడు బుట్టుటయు వి
శ్వామిత్రుయాగము। సాకల్యము సేయుటయు నహల్యకు - శాపముఁబా
పుటయు విల్లు విరచినన్ను। చేకొని చెలఁగుటయు పరశురాముని - ఘాకయ
డంచుటయుఁ బురిఁజేరుటయు। కైకవనుప దండకాటవికేఁగుట - ప్రాకట
మాయాసీతహృతి।యందు చేత। శ్రీకరరవిసుతుఁ జేరి-వాలిసటుఁజేరి వారిని
ధిగట్టి రావణుని। భీకరాజిఁ దునిమి నిన్నుఁ గైకొని - సాకేతముఁ జేరుటెల్లమ
త్కృతియను॥ సీతా॥ 3

ఆరాఘవునియందీవిధమజ్ఞాను-లారోపణసేయుదురు మధుకైట।
భారి నిర్వికారుఁడఖిలాత్మకుఁడు - పరిణామరహితుఁడు బ్రహ్మమేయితఁడు।
సూరిబృందసుతుఁడు ఆనందయుతుఁడు - భూరిభువనహితుఁడు సకలసమ్మ
తుఁడు। కారుణ్యానైఘృణ్య హేయోపాదేయ సుఖదుః-ఖగమనాగమనాది
ద్వంద్వములు లేవి। శ్రీరమణీయునకీవిభునెఱిఁగిన - వారిఁజేరి వెఱచి మా
యాపరువి। దారితారి శేష శైలశిఖరపు-హారిఁజేరి కడతేరుదారియిది॥ సీ॥ ౪

౫. సావేరి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినుమని శ్రీరాముఁడు తాఁబలికెను - విశదముగను జేరి॥

అనుపల్లవి-జనకజ చేవిన్న యనిలజునికిజ్ఞాన।
జనకమౌనట్లుగాను మోదముతోను॥

చరణములు - సమతను ఆత్మానాత్మపరాత్మల-జాడలు త్రివిధము
లుపవనజ। మమతాహంకారకర్తృకార్యములవల్లన - మఱినయదియా
త్మ। రమణనన్నృతజడదుఃఖములను నీరసముయినదియనాత్మ- నిత్యము। వి
మలము సత్యజ్ఞానానందా-త్మకమిది యెపరాత్మమహాత్మ॥ విను॥ ౧

ఆకాశము త్రివిధంబయినట్లుప-రాత్మ త్రివిధమాయెఁ దెలియంగ।
సైకముగానువరాకాశముజలా - శయబింబితమయిన। చేకొనితదవచ్ఛి

న్నాకాశము-చెలఁగిభిత్తియందునెంతయు। ప్రకటముగనిటుప్రతిబింబిత
మై-ప్రబలినదీచాయశ్రీయాంజనేయ॥ విను॥ ౨

చాతురిమీఱి యఖండాద్వితీయ-చైతన్యమువలన బింబభూతుఁ
డైత్రివిధాహంకారవిరా-ట్పురుషుఁడు జూపట్టె। అతనియందాభాసరూ
పమయి-భూతేంద్రియమనోవృతమయి। ఖ్యాతిగాంచి జీవాత్మయనఁదన
రెఁ-గనుఁగొనుమీజాడ క్రమముతోడ॥ విను॥ ౩

గుణమయమాయకర్తృతయనపొసం - గినజీవత్వాదిమలినము
లు। గణుతింపనవిచ్ఛిన్నమైనయవి-యాపరాత్మయందు । ననయమునను
నారోపణసేయుదు-రజ్ఞానులుభువిలోనెఱుఁగక । యనిశముసుక్తిరజత
మనిభ్రమయుటే - యాభాసమనదగును దెలియనగును॥ విను॥ ౪

చెలగునవిచ్ఛిన్నతబ్రహ్మమువి-చ్ఛేదమకల్పితముఁ గావున। నలభి
న్నునకుపూర్ణాత్మకుఁడైక్యము-వలననుసుజనులచే। నలఘుతత్త్వమస్యా
దిమహావా-క్యములచేఁబ్రకటమైయలరెను । వెలయఁగనైక్యమనుజ్ఞాన
ముగల్గన-విద్యమాయమహానుగుణములంతోను॥ విను॥ ౫

పానవులైయీక్రమమెఱఁగిము-ద్భక్తులుమత్పదము జెందుదు। రీవ
సుధనుభక్తివిహీనులుగ-ర్వితులైదుర్మతులై। కేవలమునుశాస్త్రకర్మము
లఁబడి-కెరలిభవశతములనొందుచు। భావముచెడిసుజ్ఞానదూరులయి-పో
వుటనిశ్చయమునీకేమిభయము॥ విను॥ ౬

పరమమైనయీయుపదేశముగో-ప్యమిదిభక్తిలేనివారి । కరయ
నిందప్రాజ్యమొసంగినని-య్యకుమిదిభవహారము । గరిమనఖిలవేదాంత
సారసం-గ్రహముశుభావహముకనుఁగొను । సురుచిరశేషాచలశిఖరని
వా-సుఁడనైభువిలోనువెలసినాను॥ విను॥ ౭

౬. కాంభోజి - ఆదితాళము.

పల్లవి-నేధన్యుఁడైతి నేజగత్ప్రభో - సాధులోకవిభో॥

అనుపల్లవి-మాధవచరణారవింద - మకరందముగోలఁగ్రోలఁగలె॥ నేధన్య॥

చరణములు-మునుమిడిసంశయమనే - ముడిబీడె యనుగ్రహా।
మున రామతత్త్వముసంక్షేప - ముగవింటిగడ తేర గంటి। మనసుతనివి
దీరదాయె - మన్నింపవే దైవరాయ। అనువందనినుఁజేరమాయ-య
తిదూరమై తొలఁగిపోయె॥ నేధన్య॥ ౧

అద్వితీయాఖండపరిపూ - ర్ణానందవారిధిలోన। చిద్విలాసోల్లా
సినై రం - జిల్లఁజేసి నన్నుడాసి। హృద్వికాసమొనరించి హితవా -
క్యములుపదేశించుటచే। విద్వన్నుతశంకరవి - శ్వేశశంభో మహా
దేవ॥ నేధన్య॥ ౨

స్వామీనేనీచేవిన్నయీ - చరితమునవరసభరితము। వేమాఱు
దీనివినఁబల్కు-వీను లమృతముజిల్కు-శ్రీమహిళా। భిరాముఁడైనశ్రీ రా
మునిదేవతాసా-ర్వభౌమునినీవలన దెలిసి॥ నేధన్య॥ 3

౭. గౌళిపంతు - ఆదితాళము.

పల్లవి - వినుముధరాధరవరతనయా ధృత - వినయా సరసగుణాతి
శయా॥

అనుపల్లవి-చనువుమీఱనన్నడిగినయీశుభ -
చరితముహతదురితముమది నిరతము॥ విను॥

చరణములు-రావణాదిదుష్టాసురకోటుల - మోవలేకభరపీడిత
యైభూ। దేవివిమలగోరూపముగైకొని-శ్రీవిలసిలుబ్రహ్మలోకిమునకు।
కేవిగనేగివిరించిచరణరా - జీవములశ్రుకణమ్ములఁదడపుచు। సావధాన
ముగ మొక్కి-వినతయై-తావచ్చుట విన్పించెవిశదముగ॥ విను॥ ౧

వనజభవుండొకముహూర్తమాత్రము - మనమునసంతయునూ
హచేసి క్రొ। న్ననవిల్తునితండ్రి గనుఁగొనుటకు- మునిసురపరివృతుఁడై

భూసహితము । గనుచనిక్షీరసముద్రతీరమున-ననుపమ భక్తివినమ్రుఁడైనహరిని । వినుతించెను వేదాంత వాక్యముల ఘన - వినయానందములుపురిగొన॥ విను॥ ౨

కోటిసహస్రాంశుసమప్రభచే - మాటికిదిక్కులు తేటగఁజేయుచు । హాటకాంబరముకటిపై వెలుఁగ కి-రీటహార కేయూర కాంతులు ల। లాటకంఠ బాహువులనుదనరఁగ- మేటికౌస్తుభశ్రీవత్సములకు । నాటపట్టయిచతుర్భుజుఁడగుచుని - శాటవైరిగనుపట్టెమోదమున॥ విను॥ 3

గరుడవాహనారూఢుఁడుకమలా-ధరణీయువతి యుగళ యుతుఁడుశంఖ । రథాంగగదాపద్మవిరాజితుఁ- డురుతరవనమాలికాభిరాముఁడు।తరణితేజవిశాలలోచనుఁడు-పరమామృతకరుణాలోకనుఁడగు । హరిచరణద్వయిశిరముసోఁకఁగను-సరసిజగర్భుఁడు మ్రొక్కి-పలికెనది॥ విను॥

తనువుమనసుప్రాణములింద్రియములు - వినుతనిశ్చయాత్మికయగుమతితో । మొనగూర్చిభవత్పదవినతుఁడనైతిని - నినుహృత్పుండరీకమునకును । గొనినిరతానందానుభవంబున - నెనయువారుభవరహితులభవత్రిభు । వనములపుట్టిపెరిగి గెడయుటిది నీ-ఘనమాయగదా!యనె పితామహుఁడు॥ విను॥ ౪

సూరిజనులువేదాంతమునందలి - సారవిచారముచేసి ఘోరసం । సారరుక్ప్రశమితులౌషధంబు - దారభక్తి యనివల్కిరి గానయ । నారతమదిదయజేయుమనినవిని - శౌరియజుని కరుణార్ద్రదృష్టిచే। నారసినీయభిమతములొసంగుదుఁ-గోరుమనినసుత్సుకుఁడై పలికెను॥వినుము॥

శ్రీలలనాధిప చిత్తగింపుమీ-భూలోకమునను రావణుఁడనఁగా। పౌలస్త్యసుతుఁడొకఁడుగడు సువి - శాలమైతగుమదీయవరంబున । మేలుఁజెందిసురకంటకుఁడైకడు - వాలియున్నవాఁడనికిమర్త్యుని । చేలయుంబువిధియించితిదనుజుని - లీలామనుజుఁడవైవధింపుమనె॥ వినుము॥ ౬

వనజోదరుఁడిట్లనియెనుకశ్యప - మునిమునుననుతనయునిగమ్మని వే। డినకులమునదశరథుఁడై వాఁడా। ఘనునకుకౌసల్యకుపుత్రుఁడనై। జనియించెదనిజయోగమాయయె। జనకుని యింటనుసీతయగునుపొ- మ్మనిచక్రితిరోధానమునొందెను॥ విను॥ ౮

సురలకునిట్లనియెనుచతురాస్యుఁడు-హరివాక్యము లెల్లవింటిరే వా। నరులసృజింపుఁడు మీయంశములను - పరమేశునకుసహాయము సేయుఁడు। పరమసమ్మతంబగుననుచువసుం - ధరనూరడించినిజనివా సమున। కరిగెనలువశేషాచలవాసుని - శరణాగతవత్సలుఁడని పొగ డుచు॥ వినుము॥ ౯

౮ కన్నడ - ఆదితాళము.

పల్లవి_అందముగనీకథవినవే రజ - తాచలసదనా పరిహాసితవి। నిందితారవిందచంద్రవదనా-కుందబృందసుందరరదనా॥

అనుపల్లవి-మందయాన దశరథవసుధేశుఁడు మాన్యయశుఁ డయో ధ్యాకాంతుఁడు। పొందుగఁదనయులు లేనందుకువగ జెందివ సిష్ఠునిజేరిపల్కెనా॥ నంద॥

చరణములు-మనవివినుము స్వామీ నాకిఁక శ్రీ-మంతులైన సు తులు ఏవెర। పునజనియించెదగాత్మజహీనునకు-ధనంబుసుఖకరంబుగా దుగదా। అనినరాజుకనియెనావసిష్ఠుఁడు-జననాయకనీకుకొడుకులు। ఘ నులమలయశోధనులునల్వు రిక - గల్గెద రందుకుపాయము గలదనె॥ నంద॥ ౧

శాంతుఁడైనఋశ్యశృంగమౌనీ శ్వరునిబిలువనంపుమీవు ని। శాంత పుత్రికామేష్టి నిరంతర - సంతోషస్వాంతుఁడ వైయొనరింపు। మంతయుఁద్వరగా ననుడును శాంతా - కాంతుని రావించిరపు డు। ద్దాంతుఁడుముని పరివృతుఁడై సరయువు - చెంత యజ్ఞదీక్షచేకొనిని లిచె॥ నంద॥ ౨

వేదమంత్రములు పలుకుచు శుచియై - వేల్వ హుతవహుఁడుహ
వ్యము। సాదరమునఁ గైకొని తనప్రదక్షి - ణార్చులలర జ్వలియించె
నుసుప్రభుండై। భేదహరుఁడు యజ్ఞేశుఁడు దశరథ-మేదినీశ్వరునకుశు
భమిం। పారఁగఁ దాపాయసపాత్రమొసంగి - పరమాత్ముఁడుసుతుఁ
డగునీకనిచనె॥ నంద॥ 3

లలినలరిరివారానులు లబ్ధమనో-రథుఁడై దశరథుఁడు ముదమున।
జెలఁగుచుఋశ్యశృంగవసిష్ఠుల - చేననుజ్ఞగొనిహవిస్సు వేడుకను। కలి
తగుణుఁడుకౌసల్యకుసగమును - కైకకు సగమొసంగవారలు। దెలిసి
సుమిత్రకుదమయంశములం దెమ్మె - సగముసగమొసంగిరి నిరతా॥
నంద॥

పరమాన్నముభుజియించినముప్వురు - తరుణులుగర్భిణులై వెలి
గిరి। నిరతముసురకాంతలనఁదొమ్మిది - నెలలునిండకౌసల్యగనెను సు
తుని। పరగఁజైత్రశుద్ధనవమినిపున - ర్వసునక్షత్రముననుమనో। హ
ర కర్కటకలగ్నమునను శే - షాచలేశుఁడగుహరిజనియించెసా॥ నంద

౯. శంకరాభరణము - అటతాళము.

పల్లవి-శ్రీరామునిగాంచెనుపార్వతీవినవే-
మనకౌసల్యయా - త్మారామునిగాంచె॥
అనుపల్లవి-తోరమైహర్షాశ్రు - పూరముకన్నుల।
జారభయసంభ్రమా - శ్చర్యముల్బెనఁగొనంగా॥ శ్రీరా॥

చరణములు - అలనల్లకలువఱేకుల చాయమేనిచేఁ - జెలఁగు
వానిపసిడిచేలఁగట్టినవాని। వెలయునాల్గుభుజములవానికను గొ - ల్కు
లనరుణరేఖలుగలవాని స్వర్ణకుం। డలలసితగండమండలములనుర - స్థ
లిరచితరవికోటిప్రకాశునిరత్నో। జ్జ్వలకిరీటమువాని నళినీలకుటిల
కుం - తలములచేముద్దుగులుకుచుండెడివాని॥ శ్రీరా॥ ౧

ఘనతరశంఖచక్రగదాబ్జములవాని - వనమాలికయురుత దన
రువానిచెలువున । వ్వనువెన్నెలలావదనచంద్రుఁడుదిక్కు - లనువెదచ
ల్లఁజెల్వలరారెడువాని । ననుపమానకరుణామృతపూర్ణనే - త్రునిమం
జీరాంగదశ్రీవత్సకటకకం । కణహారకేయూర కౌస్తుభాది భూ - షణ
భూషితునిఁజూచి తనివితీరక తిరుగ॥శ్రీరా॥ ౨

శరణాగతులను కరుణరక్షించు శ్రీధరనీకు - బహువందనము.
లొనర్చెద । శరణుగర్వితదనుజచయవిరామరామ - శరణుదేవతాసా
ర్వభౌమనీవే । పరమాత్ముఁడవు జగత్పతివీశుఁడవుహరివి - వరయోగి
బృందహృద్వనజకర్ణికాం । తరమున సురుచిరరాకజ్యోతివె - మెర
యునిన్నెన్నఁనా తరముగాదనితిరుగ॥ శ్రీరా॥ 3

ఈశనీవునిఖిలేంద్రియసాక్షివి - శ్రీశుఁడవీవిశ్వసృష్టి సంరక్షణ
నాశములొకటనుజేసి సేయకయున్న - వాసిచేఁబొగడఁబోవనివాఁడవైప్ర
కృతి । డాసిడాయనివాఁడవై శాశ్వతుఁడవై యా - కాశాదిభూతసం
ఘములకెల్ల నవకాశ । మైనీవు ప్రకాశింతు విదిమాయా - పాశబద్ధు
లకెఱుఁగవశముగాదనితిరుగ॥ శ్రీరా॥ ౪

నీజఠరమునందనేకబ్రహ్మాండములీ - రోజంబర మాణువులై
యున్నవిష్ణుఁడునీవు । రాజిల్లునాయుదరమునఁబుట్టుటకల్ప - భూజము
ముంగిట మొలచినట్లయ్యె నం । భోజాక్ష! పతిధనపుత్రాదిసక్తనై -
నేజెల్ల సంసారనీరధింబడనెల్ల । శ్రీజాని నీశరణు చెందితి నామదిని -
తేజరిల్లుచును సుస్థిరుఁడవుగమ్మని॥ శ్రీరా॥ ౫

ఈయఖిలమును మోహింపఁజేయనీదు - మాయకునగుపడఁజే
యకుమ, శేష । శాయియీరూపముసంహరింపఁగదోయి - కాయజ
జనక చక్రనిముద్దుపట్టివై । హాయిగానన్నలరజేయుమమితానందదా
యివనినినుమదినిదలతుఁరఘునులెల్ల । మాయురే! యనుచువేమాఱు
నువినుతించి - శ్రీయుతమూర్తియా శేషాచలేశుఁడా॥ శ్రీ॥ ౬

౧౦. ముఖారి - ఆదితాళము.

పల్లవి-రాముని సకలగుణాభిరాముని-
నిఖిలరాక్షసవిరామునివర్ణింపవశమా॥

అనుపల్లవి-వేమాఱుకౌసల్యనీవే - మేమిగోరినావదియెల్ల।
శ్రీమీఱఁగనొసఁగితి ననుచు। ప్రేమచేజననితోఁబలికిన॥రా॥

చరణములు-మున్ను బ్రహ్మానన్ను వేఁడ- కొన్న భూభారముదీర్పవ
న్నమీఱఁగను నేఁడునీగర్భమున - జెన్నలరఁబుట్టితిఁజూపు। రావణాసు
రుఁడన్ని టగర్వించినాఁడువానివధియించి। నన్ను తిగాంతునీ రేడుజగము
లలోన - మున్నలరదశరథుఁడునీవునన్నుదప। మునమెప్పించి। కన్నా
రునీవదితియతఁడు - కశ్యపుఁడని కౌసల్యకుదెలిపిన॥ రాముని॥ ౧

అనుచుఁదల్లితోఁబలికి - హరిముద్దుబాలుఁడైకలికి। తనమున
హరినీలగాత్రుఁడై వికసితనవ్య - వనజదళవిశాలనేత్రుఁడై చక్కనివాఁ
డనుచుజనులెంచపాత్రుఁ - డైవిలసిల్లెనంత। మనకుజూడఁదరుణమిత్రుఁ
విలసిల్లెనంత। ఘనుఁడైనతనయుఁడు గల్గెననివిని - దశరథుఁ డానంద।
మునను గురునితోడఁ గూడి - చనుదెంచికన్గొనెను శ్రీరఘు॥ రాముని॥

విరులవానలపుడుగురిసె। వేడ్కజయదుందుభులు మొరసె।
సుర సుందరు లెలమినాడిరి - గంధర్వవరులు। సరసులై రాగములఁ
బాడిరి-మానులుదోషాచరులవలనిభయమువీడిరి - పౌరులానంద। కరు
నిజూడ గుమిగూడిరి - దశదిశలయందు। పరిమళమిళితములై తె -
మ్మెరలువిసరెదివినిసురలు। వరవిమానారూఢులయి శ్రీహరియని మ్రొ
క్కిరాత్మ॥ రాముని॥ 3

ఘననిభుడైనకొమరుని - గనెనుకైకచంద్రబింబా। ననలను
సుమిత్ర - గనెనుసుతులనిర్వురను। మొనసినసంతోష-మునను దశర
థుఁడుసకల। ధనములవిప్రులదని - పెనువసిష్ఠమహా। మునియాభా

ఉరకు క్రమము-నను రామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్ను । లనుచునామక
రణము-లొనరించెభరతుం । డును శత్రుఘ్నుఁడు జోడైరిలక్ష్మణుఁడు
ననుసరించెను దశరథ॥ రాము॥ ౪

చెలఁగిసౌమిత్రితోఁగూడి - మెలఁగుచుఁజేనియలొలుకఁ । బ
లుకుసుతునినృపుఁడు గాంచిభూషణజాల । ములతోడనలంకరించినిస్తు
కస్తూరి - తిలకమునుదుటనుంచిగళమునరత్న । కలితహారములుగీలించి
ముద్దాడునపుడు- కలకలనవ్వుచు మద్ది - కాయలల్లాడ నందియలు ।
ఘలుఘల్లనుచు మ్రోయ - లలితగతులనటియించుశ్రీ॥ రాముని॥ ౫

చిన్నారి బొజ్జలోనన్నుఁ - గన్నవాఁడానాపాలిటి । పెన్నిధాన
మరారాయోరీనాచిన్ని । యన్నబూచివచ్చేరా - పరుగెత్తవల । ద
న్ననాతోనలుగమేలా-పాటబాడుచు । నిన్ను లాలియూచేరా - లాల
బోసేను । మన్నుచేతనంటవద్దువెన్న బెట్టెననుచుచాలా । మన్నించిప
లుకుకౌసల్యకు - మరులురెట్టింపఁజేయు శ్రీ॥ రాముని॥ ౬

ధరణివిభుఁడుభుజించు - తఱినికౌసల్యతనయుని । మురిపెమున
రమ్మనుచుజీర - వరయోగిహృదయాం । తరమునందుఁజెల్వుమీఱ-
నసియించుదేవుఁడు । చిరుతవాఁడయిముద్దుగార - వచ్చినజూచి । త
రుణీదనదుకోర్కులు మీఱ - కౌఁగిటనుంచి । కరుణించి భుజియించు
మనిన - కబళముచేనందుకొని । తిరుగానాటలాడపరుగె - త్తినమా
యాబాలకుఁడో॥ శ్రీరాము॥ ౭

వితతయశుఁడుదశరథభూ - విభుడంతటకౌమారాన్వితుల । సు
తులఁదిలకించి యుపనయనములు - నతులముగనొనరించి వసిష్ఠునొ
ద్ద । శ్రుతులనెల్ల జదివించి - చతురంగముల । గతులఁ దెలియనేర్ప
రించి చౌషష్టివిద్యల । చతురులనుగావించి హర్షించవారు । సతతము
గురుబుధమిత్ర జనులకెల్ల హితులైధైర్యో । న్నతులయిపరఁగిరందు
నాశ్రి యుతుఁడయిసత్యవ్రతుఁడయిన॥ శ్రీరాముని॥ ౮

తల్లిదండ్రులకుప్రియము దనరగ నశ్వము నెక్కి । విల్లునమ్ములు చేపట్టి వేఁటలాడుచు । మొల్లముగా నడవినున్నట్టి మృగములగుండెలు ఝల్లు । ఝల్లునఁ జుట్టిముట్టి పోసికవాని నెల్ల చలపట్టి పడఁగొట్టి సౌమిత్రి గూడి । బల్లిదుఁడై యున్నయయోధ్యా వల్లభునకు కానుకఁ జేసి । సల్లలితుఁడై సకలజనుల సవినయముగాఁ బాలింప॥ శ్రీ॥ ౯

శైలరాజకన్యకా! యీ చందమున మనుజావతార । లీలమైవర్తించె శౌరి కనుగొనుమింద్రి । జాలికుఁడుచక్రధారి సమస్తవేద । మూలమై విలసిల్లుదారి యజ్ఞులు దెలియఁ । జాలరతం డనిర్వికారి విమత సంహారి । శ్రీలచే జెలువందు శేషశైల శిఖరాగ్రవిహారణ । శీలుఁడై సద్భక్తలోకపాలుఁడై దనరునిత్యాత్మ॥ శ్రీరాము॥ ౧౦

౧౧. నాదనామక్రియ - అటతాళము.

పల్లవి-ఇందువదనా! వినవె యీచరితము - నిందువదనా॥

అనుపల్లవి-డెందము శ్రీమన్మ - కుందుని పాదార ।
విందములం దానందింపఁ జేసి రా॥ కేందు॥

చరణములు-ధీరుఁడు విశ్వామిత్రుఁడు తానయోధ్యకు శ్రీరాముని జూడవచ్చెనని । వార్యుఁడై సౌధముఁ జొచ్చెను ఎదురు గా రాజు చనితోడితెచ్చె । మునికిచారుసింహాసనమిచ్చెను మహా । దారుఁడై పూజయొనర్చెను కరము । లారూఢి నొదలఁ జేర్చెను స్వామి । మీరు వచ్చుట కేమి కా మిది దెల్పుఁ । డీరాజ్యమైన మీ కిచ్చెద ననెను రా॥ కేందు॥ ౧

కౌశికుఁ డాపూజ గైకొని పల్కె-భూమీశ మారీచ సుబాహులు మాం । సాశనులద్భుతదేహులు ఘోర । పైశాచిక ప్రేతవాహులు-కాల । పాశవిడంబిత బాహులు దివి । జేశాది సురముని ద్రోహులు యజ్ఞ । నాశకులధిక దుర్మోహులుగా । డాసి వారల పొగరడంచ సలక్ష్మణుని జేసి రామునిఁ బంపు మీ శుభమానవ॥ నింద॥ ౨

భూమిాశ్వుఁడేకాంతమున వసిష్ఠుతోఁబల్కె నేమిసేయుదు సేఘం
దునెట్లు । రామునినెడఁబాసియుందును సుగుణ । ధాముసెన్నఁడు గను
గొందును గురు । స్వామియెవ్విధి సుఖముచెందును-ఈవి । శ్వామిత్రు
నుడియెటువిందును ఇతని । కేమిమనవిఁజేసికొందు నేను । ఈమాటవి
నకున్న నిపుడేశాపమిచ్చు । నీమానియనినగురుఁ డిట్లనియెనెను రా॥
కేందు॥ 3

నరవరపినుమిది పరమరహస్యము నరుఁడా శ్రీరఘురాముఁడు-
ఘోర । దురితాంధకారవిరాముఁడుహరి పరమాత్ముఁడుకమలా కాముఁ
డుభక్త । వరదుఁడుప్రణతసుత్రాముఁడుదిన । కరవంశజలనిధిసోముఁ
డు మాని । వరదేవతా సార్వభౌముఁడు ఇతఁడు । పరమేష్ఠిచేతోల్లి
ప్రార్థితుఁడయిభూమి । భారముమాన్పనీవరతనయుఁడాయనవె॥ నిందు॥

రాజానీవుకశ్యపబ్రహ్మనుకౌసల్య జేజేలకెల్లనుతల్లిఅదితి । నాఁ
జనుతరుణీమతల్లి మీారు । శ్రీజానిభజయించితొల్లి చాలాపూజింపనతఁ
డుల్లసిల్లి సుతుఁడ । నైజనించెదమీాకునెల్లిననియ వ్యాజకరుణారసముఁ
జల్లి నేఁడు । రాజీవాక్షుఁడు రాముఁడై చూపట్టె శేషుఁ డేసుమీాల
క్ష్మణుడిదినిజమనెను రా॥ కేందు॥ ౪

వర శంఖచక్రముల్ భ్రతశత్రుఘ్నులై రరుదార హరి యాజ్ఞ
చేతసురు । చిరయోగమాయయెసీత యనఁగ మెరసి జనకవంశజాత
యై । పరఁగుచున్నది ధీసమేతవినుత సరససద్గుణమణివ్రాతయిది । ప
రమగోప్యములక్ష్మణునిరామునిమాని వరువెంటబంపుమనిపల్కెవసిష్ఠు॥
డిందు॥ ౬

రామలక్ష్మణులను రాజుపిలువఁబంచి ప్రేమతోఁగౌఁగిటనుంచె
ను తన మ । హామహులనుతియించెను తన దే మహాభాగ్యమనియెం
చెను వి । శ్వామిత్రుఁజాలపూజించెను ఘన శ్యాముసినతనికర్పించెను-

శుభ । మామిాకనిదీవించెను శ్రీ రాములంతటధను ర్బాణతూణీరధరు
లైమించిమునివెంట నతిమోదమునజని॥ రిందు॥ ౨

లలినిబలాతిబలలను రెండువిద్యలు రామునకు మౌనియిచ్చెను-
రాముఁ । డలరిగంగానదినిమెచ్చెను ఆ । వలఁబోవ దాటకవచ్చెను దా
ని ! బొలియింప మునిసెలవిచ్చెను ఒక్క । ములికియురమ్మునఁగ్రుచ్చెను
దనుజ విలవిలతన్నుకచచ్చెను ఆ । వెలదయాబిడరూపు విడియశుసతి
యై చెలఁగిరామునిఁబొగడి శ్రీమిాఅఁజనెను రా॥ కేందు॥ ౩

కౌఁగిటరామునిగదియించిజడదారి వేగమె శిరముముద్దాడెను-
అంత । బాగాయెనని కొనియాడెను మహా యోగిధ్యేయుఁడవనుచు
వేఁడెను హర్ష । సాగరమునలోలలాడెను మహా భాగుఁడుముదమున
గూడెను వీత ! రాగుఁడై భయమెల్లవీడెనునిగ మాగమమంత్రరహ
స్యములనుదెల్పె నీగతిశేషగిరీశుఁడౌ హరికిరా॥ కేందు॥ ౪

౧౩. సౌరాష్ట్రం - ఆదితాళము.

పల్లవి. వినవే సుగుణాన్వితా గిరిరాజ సుతా॥
అనుపల్లవి-మునియుతులైరా - ములుదామాశ్రమ।

మునునునాఁడునిలిచివేఁకువ -
ఘనులుసిద్ధాశ్రమగతులైరచ్చట ।
మునులారాఘవు - లనుబూజించిరి॥ వినవె॥

చరణములు-శ్రీరఘురామునిచేననుజ్ఞఁగొని సారయశుఁడు వి
శ్వామిత్రుఁడుక్రతు । వారంభించెమహాజనవృతుఁడై సారెకుమారీచ
సుబాహులస్త్ర । ద్ధారలుగురిసిరహాధీరుఁడు దాశరథిమహోద్ధతుఁడై ।
మారీచుననిల మార్గణమున । వారిధిలోఁబడవైచి సుబాహువి । దారి
తుఁజేసెను దహనాస్త్రమునను॥ వినవె॥ ౧

సునిశితబాణములనుసౌమిత్రిత దనుచరులనుజంపెను బువ్వలజడి । యెనసి సురలుగురియించిరిసంభ్రమ మునను గుశిక సుతుఁ డినకులతిలకుని తనతోడనిడికొని నెనరునఁ గౌగిటనునిచిలక్ష్మణుని మునుమిడి కొనియాడిఫలములు । అనఘులకునుభోజనములొనర్చెను । దినములుమూఁడిటు జనెను సరసముగ॥ విన॥ ౨

మునిపతి శ్రీరామునితోఁ బలికెను జనకుని యాగముగనుఁగొనఁజనియెద । ననువుగమీరువచ్చినశుభమానన నతుఁడగుచునను జునిగూడితవో । ధనువెంటముదముతోఁ జనిచనియెదుటను వనమొకటిఫలసుమస్తరు లతాలంకృతమై జనవిరహితమై కనుపట్టఁగఁదానీ వనమేమనరా మునితోమునిపల్కె॥ వినవె॥ ౩

గౌతముఁడనుముని గలఁడులోకవి ఖ్యాతుఁడాతనికహల్యయనుసతివిధాతయొసఁగెనా దంపతులిచ్చట బ్రీతినుండనిం ద్రుఁడునొకనాఁడా । గౌతమవేషమున నాతినెనసిచను నాతరిస్నాతుఁడై గౌతమమునివచ్చిభస్మీ । భూతుఁజేతునాతో బొంకకుమనఁబురు హూతుఁడదుర్మతిఁ నైతిగావుమనెను॥ వినవె॥ ౪

శాపమొసంగెను సహస్రభగుఁడ వైపొమ్మనివృత్రారినహల్యను కోపమునశిలా రూపముగమ్మనె నేపఱజంతురహితముగఁజేసెను । యీవనినావహాని బాపురేయెన్నడు నీపైరఘుపతి శ్రీపాదము పెట్టునాఁటికి । శాపముచెడునని జనెసతీమణికి పాపముఁబాపవె పరమపురుషాయనెను॥ వినవె॥ ౫

రామునికరముక రమ్మునఁబట్టిమ హామునియప్పుడ హల్యనుజూపిన భామపైనిదన । పాదమునుంచి మహామతియగు న హల్యాతినరఁగనీ రాముఁడు తామ్రొక్కె రామాయణియును లక్ష్మణునిధనుర్బాణధరునికనకాంబరుని । శ్రీమన్మందస్మిత వదనుని శ్రీరామునిశేషాద్రిధామునిజూచెను॥ వినవె॥ ౬

౧౩. బిలహరి - ఆటతాళము.

పల్లవి—శరణుశరణనిరామ చంద్రునియహల్య సన్నుతించెనువినవె॥

అనుపల్లవి-పరమపురుషుండనుచుగౌతమవాక్య
సరణిమదిలోనెన్నుచుశౌరికిమ్రొక్కి-
యరుదారనర్ఘ్యపాద్యములిచ్చినర్మవి
స్ఫురితాక్షియైమించి - పులికించినీ
చరణనీరజపరాగముననను - దురితమెల్లఁదొలగెనహహా
గరిమతోనుగృతార్థనై తిజ గత్ప్రభోకమలావిభోహరి॥

చరణములు-యేవిభుపాదరాజీవరేణువులచేఁ బావనమైనది భాగీరథీమహా । దేవిబ్రహ్మాదిసు రావళినేమహానుభావుఁడు గావించె నే వరదుపదరజము । వేవేలవిధముల వెదుకఁబడునుకృతుల చేవనజభవుఁడెవని శ్రీనాభిపద్మమం । దావిర్భవించె నవ్యయుఁడైనపురవైరి । యేవిశ్వ గురునామ మేప్రొద్దుభజియించు నేవీరవరుపాద మీభువనజాలములనెల్లనాక్రమించెను । శ్రీవనితామణికి నెవ్వానియురము చెలఁగివిహరింపనునికిపట్టయ్యెనే । దేవునిపదమనిందితరాజయోగి హృద్ధ్యేయమైతనరారిచెలువుమీఱు । నావిభుం డావరదుఁడాగురుఁడాపరుఁడాదేవుఁడిదెనను । బ్రోవుటకు ప్రత్యక్ష మయ్యెన హాహా విచిత్రమటంచు నెంచుచు॥ శరణ॥ ౧

శ్రీరఘువీరనీలీల లత్యద్భుతము పరికింతరముగాదివి తెలియమర్త్యావ । తారమునునుజగత్త్రయము మాయామోహ । పారవశ్యమునొంద భ్రమియించితిని నిర్వి । కారుఁడనీవుచలనా రహితుఁడవు వికారచలనాదులు గలవారివలెనుందు । దారయపూర్ణుఁడ వానందమయుండవ క్రూరుఁడవతిమాయి । కుఁడప్రసం విస్మయోదార విశుద్ధమాత్మ ప్రజ్ఞాఖండబోధస్వరూపుఁడవజుఁడవు । పారమార్థికుఁడవీవే భూతములకాధారభూతమునీవే యీజగమునీవే । సారెకుజగదాశ్రయుడవీవె కర్తృకా

రణకార్యము లుసీవిలాసములు । చేరి కన్గొనఁగ నేరకతనుధారి వందు
రుగానినిన్ను । దారితాఖిలకలుష మగుపర తత్వమనఖిలులచేనగునా॥
జలజలోచననీవలఘు మాయాగుణములచే బింబితుఁడవై । విల
సిల్లి జగదుదయ స్థలయములకు బ్రహ్మవిష్ణ్వీశ్వరనామ । ములఁబూని
యున్నావు తెలియఁగ నొకఁడవె । వలనుమీఱఁగాను వాచ్యవాచ్యక భే
దరహితము జగన్మయుఁడవై । యలరుచుందువునీవ । సఖలితతేజుఁడ
వోంకార వాచ్యుఁడవు వాక్కులకగోచరుఁడ । వుగూఢవర్తనుఁడవు ।
భళిభళిశ్రీరామ భద్రగుణోన్నద్రప్రధనాంగణరుద్ర । కలితకౌస్తుభధర
శ్రీశేషా । చలశిఖరవిహార విహారమోహనాకార చెలినినెనరుంచవలె
నుని । శ్చలమార్గజ్ఞానమార్గము దెలియనెంతటి దానసిదానను కలుఁగఁ
జేయుమునాకు నీపదనలినభక్తినిరంతరమ్ముగఁ । జెలఁగివందన శతము
లొనరించెదను దాశరథీదయానిధి॥ శరణ॥ 3

౧౮. బేగడ - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినిలవే శివినుతగుణ శ్రీశి వినవేశర్వాణి॥
అనుపల్లవి-ఘనఘనాంగుఁడౌ రామునిచేనసుజ్ఞఁగొని॥

గౌతమమునియొద్దికి జనెనహల్య
మునీంద్రుఁ డారాఘవునిఁ జూచిపలికె
ఘనంబుగను మిథిలాపురంబునను
ఘనధర్మముమా హేశ్వరచాపము
కనుఁగొనియనంతరంబయోధ్యకుఁ
జనేవనర్ణవినమ్రుఁ డయ్యెనుహరి॥ వినీల॥

చరణములు-రంగదభంగతరంగగంగ నుప్పొంగుచుదాఁటవిదే
హారాజపురి । చెంగటరాగనెఱింగిజనకుఁడు చెలంగుచునెదురుగను । రం
గుగననిగాధేయునకును సాష్టాంగమెఱఁగి పూజించిదిశలువెలు । గంగఁ
జేయుచంద్రసూర్యులో సురపుంగవులగు నరనారాయణులో । శ్యాంగా

రకళలను బంగారుతళుకుల । నంగానుదగిశవీరలెవ్వరె । ఉంగవలయు
నవదశరథాత్మజులు । మంగళకరులీరామలక్ష్మణులు మహాభుజుల్ ఘ
నులనిముని తెల్పెను॥ విసీల॥ ౧

శివిగమత్క్రతుసంరక్షణమున కై వీరలనేఁదోడి తెచ్చునెడ ।
పావనుఁడీరాఘవుఁ డొకశరమునఁ జావనేసెఁదాటకను । భూవరమదీయ
యాగవిఘాతకులై వరలుసుబాహుప్రముఖనిశిచ । రావళిద్రుంచియు
మారీచుజలధిలో వైచెఁ బదాంబుజరజమునను । ఈవీరుఁడహల్యను వే
వేగబవిత్రిను । గావించినేఁడునీగృహంబున గరళకంఠువిల్గనుఁగొనవచ్చె
ను । నావుడునగరికిఁదోడ్కొని జనియానరేంద్రుఁ డారామునిఁబూజిం
చెను॥ విసీల॥ ౨

అంతటజనకుఁడుమంత్రులఁ బిలిచిపురాంతకు విలుదెమ్మనిన భ
టుల న । త్యంతబలులనైదువేలబంపినఁ బాతము మీఁజని । సంతత
మును మణి శస్త్రాదులచే నెంతయు భూషితమైరవిశత । కాంతమైనవి
లుదెచ్చినధరణీ కాంతుఁడు కౌశికుఁగనుగొనియా । వింతౌనృపవరు
లంత చూడఁగ । సంతోషమునరఘూద్వహుండీ చాపమెక్కిడినఁజా
లునుసీతా । కాంతనిత్తునన విని శ్రీరాముని కనుంగొనెన్మునిదరహాసము
నను॥ విసీల॥ 3

శ్రీరాముఁడువామకరంబున విల్లారూఢిగఁగొని యెక్కిడి నృప
తులు । చేరిచూడదక్షిణకరముననరుదారగీలించినపుడె । సారము చెడి
ఫెళఫెళమనివిరిగెను వైరివరుల యధైర్యముతోఁగూడద । దారవముదిశ
ల్నిండెవిమానారూఢులగుచుఁగనుగొను దేవత । లారాముని శ్రీమీ
ఱఁ బొగడిరి । తోరంబుగాఁబ్రసూన రవము దుందుభిధ్వనుల్పురవ
నితాఘన । చారునాట్యములు చెలఁగరాఘవుని జనేశుఁడక్కౌఁగిలిఁగాఁ
గిటనుంచెను॥ విసీల॥ ౪

ఫుల్లాంబుజపత్రాక్షుఁడు రాముఁడు - విల్లు విఱచుటలు విని
యంతఃపుర । పల్లవాధరలుమనసీతకుశ్రీవల్లభుఁడనదగిన । వల్లభుఁడిదె
వచ్చెనుచల్లనివాఁ డెల్లజగములను నేలఁజాలువాఁ । డల్లమరునైనఁజ
క్కదనమున నుల్లసంబులాడునఱియంచుఁ । జెల్లారాముని నల్లాకోరిక ।
తెల్లాఫలించువంశపావనుఁ డీమహాత్ముఁడంచనిపలికినసరస । సల్లాపము
లాడుసీతకుమణిసఖుల్వీరుల్ హారుప్రగం గైచేసిరి॥ వినీల॥ ౫

పట్టుచీరఁగట్టిఁగట్టిరవికెచను కట్టుడిట్టముగఁగట్టి మృగమదము ।
బొట్టునుదుటనునిచి కనులకాటుక బెట్టికురులుదువ్వి । దట్టముగాఁగీలు
ముడివైచిమఱిక మట్టుమీఱవేసుకచేసరములు । జొట్టిస్వర్ణభూషణము
లు మేనను దట్టముగా బూటమొక్క చెలికత్తె । బట్టిజనకునిపట్టి శౌరి
కి పట్టంపురాణినౌదునేనని వాసిఁకెక్కుఁడఁగుందనపుబొమ్మవలె । నెట్టన
రాజమరాళకరిగతులనే తానిరాకరింపుచునందెలు॥ వినీల॥ ౬

తాటంకద్యుతిదిక్కులనెల్లను దీటుకొనఁగఁ బాఁపటబొట్టునుసరి।
సాటిలేనిచంద్రసూర్యులును సల్లలాటమునను మెఱయ । తేటముత్యపు
సరులు పతకములు మేటిపలుక తాళిక్షఁడఁ బెనగొన । మాటికినందె
లుఘల్లనిమ్రోయఁగ దీటులేని వైఖరి సీతావ । ధూటి గుణముల పేటి
హారకి । రీటాది భూషణాదులశేషగి రీశురామభూవిభునిచేరిమణి । హా
టకమయమాలికగళమునవిడి హారిఁవరించితినవిచనెమ్మదమున॥ వినీల॥

౧౫. కాఫీ - జంపెతాళము.

పల్లవి-వినుహైమవతి ఘనాఘన సుందరాకృతీ వినుతసన్మతీకరు
ణావతీ॥

అనుపల్లవి-తనమంత్రులనుబనిచె దశరథునితోఁడి తెమ్మని జనకనృపతి
వేగా బాగా॥ విను॥

చరణములు-ఆరూఢిదివసత్రయమునవార లయోధ్యఁజేరిదశ
రథునిగాంచి ధీరులయిమ్రొక్కిబహుదివ్యవస్తువుల నరు దారఁగాన్క

యుంచి। శ్రీరామునకుజయ శ్రీరమారామునకు సీతనునిశ్చయించి నేఁ
డు శ్రీమిాఱమిముబిలువనం పెనుజనకుఁ డనసంభ్రమించి వేడుకదలం
చిమించి॥ విను॥ ౧

జనవిభుఁడుశ్రీరామ చంద్రునకుఁగల్యాణ మనిచాటనానతిచ్చి।
జనకమంత్రులకును త్సాహానవరత్నభూషణదుకూలములనిచ్చి। తనగు
రుండునగువసిష్ఠునిసుమంత్రునిగనిరా ముని పెండ్లివార్తదెచ్చితగఁగదా
జనకవిభుబాంధవ్య మనినకడు లెస్సయనియనువుగా ముదముహెచ్చి।
మెచ్చి॥ విను॥ ౨

మఱునాఁడుగురుహితస మస్తజనులెల్ల వేమఱు బలసికొలువగాను।
అరుదయినయాణి ము త్యములగొడుగులనిడ నధికవైభవముతోను।భ
రతశత్రుఘ్నులిరు పురుగజారూఢులై యిరుగడలఁజేరిరాను రథమెక్కి।
నరవరుఁడుమిథిలాన గరమునకుఁజనెనెలమి నాల్గుదినములలోను తాను॥
విను॥ ౩

హితమతిసీదశరథున కెదురుగాఁజనిపురోహిత సహితుఁడై జన
కుఁడు। చతురుఁడయిపూజింప సరసులయిరామ లక్ష్మణులుతమతండ్రి
కపుడు। అతిభక్తిప్రణమిల్ల నాలింగనమొనర్చి నానందముననునృపుఁ
డు తతమహో। న్నతజనక రాజసద నమునసుతకౌశికాన్వితుఁడై వసిం
చె నతఁడుజనహితుఁడు॥ విను॥ ౪

తనయాగకర్మమం తయుదీర్చిజనకుండుశ తానందుతోడననెను।
దనరుకాస్యపుర మునను ననుజుఁడు కుశ ధ్వజుడుండుమోదమునను।
మొనపిలువనంపు మనవినియట్లుసేయ జయ్యనవచ్చియతఁ డన్నను
పొడఁగాంచిత। నకుమారికలు తానును మ్రొక్కివర్ధిల్లు మనుచదీవెన
లుగొనెనుమనెను॥ విను॥ ౫

లలినిజనకుఁడుపురమ లంకరింపుమనఁదోరణ చయోల్లాసితంబు।
అలఘుసౌధధ్వజో జ్జ్వలముగోపురపితా నావళిరాజితంబు। ఫలభార

నమరి రంభా-స్తంభశోభిత ప్రతిగృహ ప్రాంగణంబు కర్పూర । కలి తాంబు పూరగం ధిలరాజమార్గమును జైచేసిరాపురంబు డంబు॥విను॥

క్రమముతోనంతః పురమలంకరించిబం గారుకుంభములనుంచి। సమమైనపచ్చ రా జగతిపైనిలిపి నీ లములబోదెలుఘటించి। రమణీయ ముగనుబగ డములదూలముల వనములగోణిగెలురచించి చతుర్ద్వార ములగొమరొప్పఁ గల్యాణవేదికగట్టి రమరికనుసంతసించి మేలెంచి॥ విను॥ ౭

ఎలమిసీతాదికాంతలకు నలుఁగులఁబెట్టి తలలంటిజలకమార్చి। జిలుగులనుదడియొత్తి చెలఁగిసరిగంచుచీ రలుగట్టికురులఁగూర్చి। వలనొ ప్పగొప్పకొ ప్పులఁబెట్టిచందనం బలదితిలకములుదీర్చి। రవికలనుపొర యచను కట్లపైనల వఱచకై సేయనలరిరసముగ జేర్చి మదిచేర్చి॥ విను॥

పరఁగ కేకయపతికుమారుఁడు యుధాజిత్తు వచ్చెనచ్చటికినంతవ రుసదశరథుండున ల్వురుసుతులభూషణా వళులఁగయిచేసిచెంత। సిరుల నందఁదానుండు తఱిజనకుఁడానంద భరితుఁడయిభద్రదంతావళములను। గరిమవంనబనుపరా ఘపులెక్కి రాజమార్గమునఁజూపట్టిరెంత వింత॥ విను॥ ౯

పొదలుచునుగౌసల్య మొదలౌసతులుగొల్వ భూపతులుచేరికొ లువ। విదితమాగధవంది బృందములుగొలువనట విటగాయకులును గొలువసదయులువసిష్ఠ విశ్వామిత్రులాశీర్వ చనములొసఁగుచునుగొ లువ కల్యాణసదనమునకరిగె శేషగిరీశుఁడగురామ చంద్రుడెందమును దముమొలవ చెలువ॥ విను॥ ౧౦

౧౬. కల్యాణి - ఆటతాళము.

పల్లవి-కల్యాణమువినవే నేడుసీతా కల్యాణమువినవే॥

అనుపల్లవి-కల్యాణమయమయిన కల్యాణనిలయమున
కల్యాణపద్రుఁడాయ హాల్యావరదుని॥ కల్యా॥

చరణములు- వేదనాదములు వేణుధవళవీ ణాదుందుభి డిండిమా దిమహావాద్య । నాదములు - పుణ్యాంగ నాబృంద శుభగాన । నాద ములుఁజెలఁగజనకుఁ-డెదుర్కొని దశర । థాదిభూపతుల కర్హాసన మునిచి యీ । మీఁదసపురోహితుఁడై దేవముఖుహోమ । వేదిఁబ్రతి ష్ఠించి వివిధమంత్రములచే । వేదోక్తహోమవిధులొనరించి సీతాది కన్యలధన్యలనల్వురనుస । మ్మోదమునరావించి మురియుచుశుభజాలా। పాదకముగమధు పర్కమిచ్చి వేడ్కఁ। బోదిచేసినృపుఁడుపూజించెరా ముల॥ కల్యా॥ ౧

శ్రీమీఁజనకుఁడు శృంగారవతియై సా । దామినీలతమాడ్కిం దనరెడుసీతా । కోమలి తెఱ మఱుఁగున నుంచి చాలఁగా । రామునిరా మాంభి రాముఁడైన శ్రీ।రామచంద్రునిపాద రాజీవములుగడిగి । సేమ మునతజ్జలము శిరమునధరించి । నేమముతోసీత నిఖిలలోకమాత । గా మితసిద్ధసం కల్పపూర్వకము । భూమీశుఁడుధార బోయనగ్నిసాక్షి।గా మానవతినిరా ఘవుఁడు చేకొనె దేవ । తామందార సుమ ధారలుగు రిసె భ।ద్రామితగుణులయి యలరువధూవరులపై॥ క॥ ౨

అంతఁదెరఁదీయ సతివమోముఁజూచి సంతసించెను రామచం ద్రుకన్గవతారాకాంతుఁగనుంగొనియలరుకలువల పోల్కె-నాయింతిచూ పులుదనరె హృదయేశుపదయుగళి నెంతయుదామరల నెనయు తేఁటు లనఁగా । కాంతామణినిపాణి గ్రహణమొనరఁజేసి । కంతుజనకుఁడు మంగళసూత్రముగట్టి । దంతిగమనకుమణులు తలఁబ్రాలుపోసి శ్రీ । మంతుఁడైలాజహోమముఁ జేసికృత్యస్వాంతుఁ డ।య్యెను తాటకాం తకుఁడటమీఁద । సంతతానందమున జనకుఁడూర్మిళనిచ్చె।మంతుకెక్క గాను లక్ష్మణకుమారునకు॥ కల్యా॥ 3

వరుసతోడనుకుశ ధ్వజునికొమార్తెల।సురుచిరమాండవిశ్రుతకీర్తు లనిరుపురనుభరతశ త్రుఘ్నులకునుజనక।ధరణీశుఁడానంద భరితుఁడగు

చునొసఁగె । నరుదారఁగాఁబెండ్లి యలరారెనావేళఁ । జిరతరయశులు వసిష్ఠ విశ్వామిత్రు । లురువుననావధూవరులకు శేషలు । శిరమునని డిరియాశీర్వాదములఁజేసి । రిరువందదశరథా ధీశుఁడుదీవించె।గరిమను గౌసల్య సుమిత్రాది । కరిగమనలుమం గళహారతులొసఁగి రా।తజిరా మలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులకు॥ కల్యా॥ ౪

జనకవిభుఁడుకౌశి కునివశిష్ఠుఁగనుఁ । గొనిపల్కె నారద ముని యిచటికినొకనాఁడు । చనుదెంచిననువిను మనిపలికెహరిభక్త । జనవ రదుఁడయి నిర్జరులనుబ్రోవరా । వణువధియింప రఘువంశమునను రా ముఁ । డనుపేర దాశరథియై నాలుగంశముల । జననమొందెనుసీత యను నామమున నీయిం । టనుయోగమాయ బుట్టెనుదెలిసికౌసల్య। తనయునకుసీతనిమ్మని చనెనదిమొదలు । గనుసీతశ్రీసతి యనితలఁచి యేవిధ । మునరాముఁడల్లుఁడౌ ననిచింతించిధను । వను నెపమునమీఁద యనుశుభముగంటినని॥ కల్యా॥ ౫

శ్రీరామచంద్రుని జేరిజనకుఁడుబలికె। శౌరినాజన్మము సాఫల్య మాయెను । దారయీపావనస్థలిని సీతాయుతుఁడవై । రంజిలు నిన్నుఁ। జూడనర్హుండనైతి । రావణరణభువి నిర్మాణనైపుణిగలిగె । నీరజభవు నకు నీ పాదవారిచే।నీరమ్య పదజలము నెఱిదాల్చిబలిమహా । వీరుఁడ యిసురరాజ్య విభవము చేకొనె।సాగరమానీపాద రజముననహల్యా।ఘో రశాపము దొలఁగె కోవిదులునునీయుదా రాంఘ్రిరేణువులు। కోరినభ యదూరులైనట్టినీవేశరణని పొగడెరాముని॥ కల్యా॥ ౬

పొరిదియాసమమున సురదుందుభులుమ్రోసె। ధిక్కుతద్దిన్నాం కితక తాధైథైయ్యనుచున । చ్చరలాడిరిగంధర్వ వరులుబాడిరిభూ।సుర వరులధరణి వరులఁబూజచేసి సరసమృష్టాన్నభో జనములిడిరి। కరణిప రగనాల్గునాళ్లు జరుగుటయుగౌశికుఁ । డరిగెనల్లుండ్రకు నరుణమిచ్చి నృపుఁడు । కర్షణాశ్వేబుత్రికల ఘనముత్తుల్లఁగావించి । త్వరితోద్ధఁ భన్ను

ఘనా దశరథక్షితిపతి । వరసుతులఁగోడండ్రు సిరులలరనా శేష।గిరివా
సుఁడైనరఘు వరుని మున్నిడుకొని । పురికిప్రయాణోన్ముఖుఁ డయ్యెము
దమున॥ కల్యా॥ ౭

౧౭. సురటి - ఆదితాళము.

పల్లవి-చేరివినవె శౌరిచరితము గౌరీసుకుమార గిరివరకుమారీ॥

అనుపల్లవి-వారిజాక్షుఁడంతటను శ్రీ మిథిలవేడ్కతో నయోధ్యకు
గోఁబోవుదారిలో నృపవైరియైన పరశురాముఁడు
కాఱుమొగులుకరణి చాపధరుఁడై
కాలమృత్యువో యనఁగ బత్తిరథు
కోరిహరియెదుటను నిలిచిపలికెను
వీరాధివీరుఁడని యెఱుఁగక॥ చేరి॥

చరణములు-బెండువంటివిల్లునడిమికి రెండు జేసి యిట్లుప్పొంగ
దు।కొండనెనయఁజెల్లు నా విలు దండివైరులకుముల్లుకడు । గండుమిగి
లిన దీనినెక్కుఁబెట్టినఁ గానిరాముఁడననినునట్టుగా । కుండిసఁజంపుదు
నన రాముఁడతనికో దండముగొంత చక్కనెక్కిడియ । ఖండాశుగము
తగఁదొడిగి తెగ నిండాదిగొని భార్గవుఁడ నిను । కాండహతచరణుఁ జేసి
నృప కాండాభిరాముఁడనౌదుననినఁ । బుండరీకలోచనుండితఁడని పూ
ర్వకాలసంస్మృతి పొడమిపొగడి । భండనప్రచండ పండితుండవ జాం
డాధిపతి వవ్యయుఁడవనెను॥ చేరి॥ ౧

బాల్యమునను నేను ఘోరతపంబు సేయఁబోను హరివాత్సల్య
మొప్పగాను వేగప్రసన్నుడై పలికెఁ దాను సా । ఫల్యమయ్యెనీతప
మునుజనసమ్మతమునువచ్చి వంశయుతుఁడ వగుసా । ఫల్యబలుడవగు
చుబితృహననుఁడగు కార్తవీర్యుఁ గెలిచిఖిలనృపులవై । కల్యాత్మకుల
జంపిశమదమ మూలాథితుఁడవగుము నేగా । సల్యాగర్భమున రాముఁడ
నఁ గల్యాణదాయినై జనించియ । హల్యాసతిబవిత్రంజేసిసీతను గల్యా

ణమైనీకు దర్శనము । తుల్యముగనొసఁగుదుననిజనియె దయతోనాహా రి
యు నీవనిచనియె॥ చేరి॥ ౨

స్వామినేనుమంచి హేహాయ వంశజులను దున్మించి శాంతుఁడై
ముదముదలంచి చెలఁగెడు నీమహా మహిమనుంచి ఖగ । గామినీబలం
బునీవుగొంటివి గాన నేనుధన్యతముఁడునై చిన । నీమహానీయ దర్శనము
గలిగెంజిం తామహాధుల కగోచరుఁడవు శ్రీ । రామామనోహరుఁడవ
గురఘు రామా ప్రకృతికంటెపరుఁడవు । కామాద్యరివర్గదూరుఁడవ
హేభూమాధవ భవరహితుఁడవు । కామకర్త గుణవర్జితుఁడవునుద క
మున ఫేనజాలములుననలమున । ధూమమటులనటులనె యఖిలమును
నీమాయచేఁగల్పితంబనె॥ చేరి॥ 3

ఎంతదాఁకనరుఁడునీపద హితులపొత్తుబొరఁడునినువా । డంత
దాఁకనరుఁడు । వలెనుభవాబ్ధినరుగుపామరుఁడు ప । కాంతుండయిసు
జనసంగతివలనను గనినభక్తిచేతనెపుడునిన్ను న । నంతునాశ్రయించి
నపుడుమాయకు నంతమపేక్షితుండును స్వప్రకాశుఁడును । శాంతా
త్మకుఁడునై నసద్గురుఁ డంతవానికగుపడును సుని । తాంతానందమతని
చేతగని చింతలవంతలనెల్లఁ దున్మించిని । రంతరాత్మసుఖముఁ జెందునీప
ద రాజీవ యుగభక్తి లేనినరు । లంతమొందిజ్ఞానముక్తి సుఖముల నం
దవశముగాకచెడుదురనె॥ చేరి॥ ౪

ఈశశరణుశరణు దురితవి నాశశరణుశరణు సుజన । క్లేశహర
ణశరణుజయజయ శ్రీరామశరణుశరణు నేఁజేసినట్టి పుణ్యామెల్లనీదుమ
హాశుగమున కొసంగినాఁడఁ ననుదయ । జేసిబ్రోవుమనఁ బరశురాము
నకు సీతావిభుండుప్రసన్నుండైపలికె । వాసినీమనంబుననుదల పోసి
వరముగోరుమనుక్రుప । జేసినానని నభృగుకులుండు భాసిల్లుచు నీదుపద
రజో లేశమునకు నేసమతవరముఖ లేశభక్తినిమ్మనగృతార్థునిగఁ । జేసి
మనుపం జనియెజామదగ్ని ని జేచ్ఛఁదనుజరిపునుతించుచుఁజనె॥ చేరి॥ ౫

ప్రీతుండయ్యెఁ జాలాదశరథవిభుఁడంతటలీలా గుణముల । చేతన
లరిచాలా తగఁ బురిఁజేరి చక్రియావేళ భూ । జాతవెనసితనరెనను జులు
నిజ సతులరతులనే విరతులవిభవస । మేతుండు జగత్ప్రభుండు బ్రథిత
గుణ జాతుండవ్యయానందమూర్తిఁ సం । గీతానంతకీర్తిఁతసుగుణ భూ
తాద్యఖిలసాక్షిమాయా । జాతాఖిల కలుషహారుండుసాకేతాధిపుఁడై
యుండెహరిద । యాతిశయత నిదియుం జెప్పె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరీ
శుపేరవి । ఖ్యాతిమీఱ నధ్యాత్మరామాయ ణాఖ్యానమున బాలకాం
డమేది॥ చేరి॥ ౬

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

బాలకాండము సంపూర్ణము.

శ్రీవేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

అయోధ్యాకాండము.

౧౮. కర్ణాటకసారంగ - ఆటతాళము.

పల్లవి-శ్రీసద్గుణాన్వితా శీతాద్రిసుతవినవె కౌశేయ। వాసుని శేషాచల వాసుని చరిత్రము॥

అనుపల్లవి-భాసిల్లునంతఃపురవరమునందు మణిసిం। హాసనస్థితుఁడైము నినుతుఁడై మహోల్లాసుఁడై శ్రీనివాసుఁడై శ్రితదాసుఁడ యిసీతాసహితుఁడగు రాముని గను తలఁపూనిసురమౌని వచ్చెను॥

చరణములు-శరదిందుచంద్రికా సదృశమౌతనుద్యుతుల। మెఱయుచువచ్చువాని నారదుగా। నెఱిఁగి సీతాజానియుదేవీయుతుఁడయి। పౌర పౌరయింతలేనిభక్తిచేమ్రొక్కి। పరఁగఁబూజించిమౌని నీదరినసం। స్మర ణాచేవిషయాసక్త చిత్తులమైనసం। సారచింతమాటికి గలుగుమముఁబో టికి। దొరకదిదిదుర్లభమునినుగనిపరమపావనుఁడనైతినిభా। స్కరుఁడురాఁ దమమడఁగు క్రియనజ్ఞానమడఁగు ననమునిపల్కెను॥ శ్రీస॥ ౧

శ్రీరామభద్రమయఁ జేసెదవోననులోకానుసారవాక్యములచేను సం। సారినటిదియరయసత్యమేను జగదాదియోమా। యారమణి గృహిణిగాను జేయుటనునీసుతు। లయిరిబ్రహ్మాదులెల్లనుత్రిజగన్మహా

సం । సారివీవుహరిజనకలక్ష్మిపురవైరివీవుప్రభజానకి । యాదూఢిస్త్రీ పురుషవాచ్యములన్ని సీతయునీవయనియెను॥ శ్రీస॥ 3

స్వామీనీఛాయ యవ్యాకృతమనఁబడునది । యేమూలప్రకృతినాఁగ మహత్తత్త్వ । మామహత్త్వాన లింగశరీర । మైమటియది సకలమైన తనువులఁజేసెన । హంకారబుద్ధిప్రాణజ్ఞానకర్ణేంద్రియ । సముదాయకములింగ శరీరమనఁబడునదై । జన్మకర్మమూలము ఇంద్రజాలము ఆమహాత్మయెజీవసంజ్ఞ ననాద్యవిద్యో । పాధినొందినదైమించె స్థూలాదిదేహత్రయమెజీవోపాధియనియును॥ శ్రీస॥ ౪

స్థూలసూక్ష్మకారణాలజాగ్రత్స్వప్న । సుషుప్త్యవస్థలు మూఁడు గల్గెనీసంసృతి । లీలచేనెనయువాఁడుజీవుఁడెపరమాత్మతి । కాలసాక్షియీరేడులోకములకాది । మూలమదినీవేచూడుమాయాభువన । జాలములునీయందె జనస్థితిలయములై జరుగుచున్న విరామారాక్షసవిరామా । వ్యాళమనితాడుగని బెదరిన పోలికనుదనుఁ జీవుఁడనుకొను। బాలుఁడుఘనుఁడాత్మతానని భయరహితుఁడయి యలరుననియెను॥ శ్రీ॥ ౫

ఏనీతేజమున నీయఖిలములు వెలుఁగునిదిపుణ్యశ్లోక యెందాకన । జ్ఞానము తెగిపోకయుండునందాఁక దీనుఁడగుజనుఁడు నీకారుణ్యము నవి । జ్ఞానానంద ముదవిన నములుఁడౌనదినీపా । దారవిందభక్తినిగలిగె దేవముక్తిని । దానమగురామ నీదాసుల దాసుఁడనుకరుణనుబ్రోవుము । నీనాభి కమలజుఁడు మాతండ్రియటుగాననేబాతుఁడనని॥ శ్రీ॥ ౬

అనిచాలాప్రీతుఁడై యానందబాష్పములు । కనులజడిగొన జడదార రఘువంశతిలకుని । వినుతించిపలికెఁజేరి రావణవధార్థము । జనియించినాపుశౌరి దశరథుఁడునిన్ను । దనవిభునిఁజేయఁగోరి యున్నాఁడటుల । యినరావణుఁడు చచ్చునిటులతనిఁజంపుదు ననిప్రతిజ్ఞఁజేసినావుమునుడాసి । వినుముభూభారహరణమునకు మొనయు మిదివనజభ

ఘువాక్యము । లనినఁ జెలువగవు మొగమునఁజిగి పెనఁగొనఁగ నఁనియె శ్రీరాముఁడు॥ శ్రీస॥ ౭

విను నారద నే నెఱుఁగని దేమియును లేదు । మును ప్రతిన నాచేత నటు చేయఁబడెనటు । లనేఁ జేతు సకలభూతముల సుఖాసుఖములు । ఘనకాలసంజాతములు ప్రారబ్ధ । ములగుసవి భువననే తన్నెఱుగులక నేనే। యెనసివినోందితునిది కేపుదండకాటవి కేగి । మునివేషము దాల్చి సంతోషమునను జతుర్దశవత్సరములందును । సీతయును నెపమునను రావణునిసబలముగఁ జంపుదుననివిని దేవగతిజనెముసిందుద్రిఁను॥ శ్రీస॥ ౮

౧౯. పూరికళ్యాణి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే శుకవాణీమాణిక్య - వీణావాదనపటుపాణీ॥

అనుపల్లవి-మనువంశ్యుఁడు దశరథుఁడంతట - మంతనమునవసియించి
నవసిష్ఠుని । ఘనముగ రావించి మన్నించివినుమునిపలికెమ
హాత్మనిఖిలజను । లునుమాంటికిఁగాఁగ డెదరుశ్రీరాముని - ఘ
నగుణాభిరామునియువరాజునుగా । నొనర్పవలెనిపుడె భర
తుఁ - డనుజునిగూడిచనెను మామనుగనుఁ । గొనశుభదీక్ష
నునుపు రామునిరయముగననె॥ వినవే॥

చరణములు-వరమాని దశరథుని వీడ్కొని రఘువరునగిరికి వేగ రాఁగా । శ్రీవారియెదుర్కొనిరాఁగా వసిష్ఠునిపరఁగ సత్కృతుఁగాఁగాఁ జేసిఁసీతా । తరుణి హేమకలశోదకములొసఁగఁగ । గురినియమునుగులుగడిగి శిరమునన వ్వారి । ధరియించె నేమమడిగి పూజించినీ । చరణనీరధారణ మునగృతార్థుఁడనై । మెఱసితినను దాశరథిపలుకువిని చిఱునగవుఁదొలుకఁగఁ బలికెముని సీ । చరణజలముహరుఁడు శిరమునందిడి పరమపురుషుఁడాయె మాతండ్రి । నలువయునీపదాంబుజముల సుఖియయ్యెననెను॥ వినవే॥ ౧

ఇటులనఁదగు నేలోక గురుఁడవువి శ్వేశుఁడవనియురమాపతి వనియుసము। త్కటయశుఁడవనియుఁబర మాత్ముఁడవనియునిన్ను। కుటిలులకెఱుఁగవశ మాభక్తపాలన। చటులుడవైభూభా రముమాన్ప రావణుని। జంపకమదినెం చిపుట్టితివని। దిటవుననిశ్చయిం చినానునే ను। అటులైనబహుగోప్యముఁజేసితిని। నెటులమాయచే సర్వముఁజే యుదు। వటులనేగురుఁడనీ వనుచునటనసల్పితి స్వామిజగ। న్నటన సూత్రధారియఖిల భూతాం। తర్యామియనన్ వెలయుదువనెను దహసి॥ వినవే॥ ౨

నీవుశుద్ధసత్వమయమైన మేను నెఱిబూఁనిభువియందు మాయా మనుజ। భావముఁనఁజెలగుచుం దువకటరాజ సేవగాసి, జెం దుపౌరో హిత్య జీవనమతినిం దితమనిదెలిసియు। నీవురఘువంశమున జనియిం తువని భావించిసంతసమున నీకుగురుఁడనై। యేవేడుకకిదినే నియ్యా కొంటినాతప। మిప్పుడు ఫలియిం చెనన్నికనీయా। యావిభూతికగప ఱుపకు దశరథ భూమివిభుఁడునిన్ను పట్టముగట్టెను। భావహుఁగమ్మ నెను సీతతో దీక్షావిధినుండుమని చనియెవసిష్ఠముని॥ వినవే॥ 3

శ్రీవిభుఁడులక్ష్మణునిఁగనన్ను యువరాజ్యాభిషిక్తుఁజేసెదరు నే సాక్షీమాతృఁడను। నీవెసకలముబూ నుకర్తవుభోక్తవు। నీవేనాప్రా ణములు మేనునిమ్మనిబలికె। నావేళ పౌరజనులురా మునియువరాజ్య। శ్రీ॥ వీనికడుపుహెచ్చిదశరథునిమెచ్చి యావార్తలపుడెదె చ్చికౌసల్యా। దేవితోనుసుమిత్రాదేవితోదెలుపవార। లావాక్యాకర్ణనమునసం తోషపూర్ణు। లయివెలసిరీసురలు సరస్వతిఁగని। దేవినీవయోధ్యకుఁ జనివిన్నపము గావింపుమురామాభిషేకమునవిబుధప్రార్థనకియ్యకొ నెవాణి॥ వినవే॥ ౪

కొమరారుకైక వరదాసి యొకతె కుంటిదిగూనిది గుజ్జురూపు ది। ఘిడిగుబ్బులుముడిబొమలుబ్బొంకుమొగల ద్దియయోధ్యలో నేరమణు

లకు నవ్వులాటడిమందరయను కుమతియొక్క తెగలకుభారతిదానిఁ జెం
ది కుమరుఁడయ్యెడి నంతఃపురశృంగారముల । నమరియుంతయువిం త
లైయున్నఁజూచి । భ్రమసిమందర తొందరతో వచ్చికైక కేపె రాము
నకుపట్టాభిషేకమనఁగానికైక । ప్రియద మొదవి బంగారందెలొసఁగ
పడఁతియొల్లకది భయసమయము సుఖ । సమయముగాదబల శేషశైల-
స్వామియైనరామునిశుభముసీకనెను॥ వినవే॥ ౯

౨౦. తోడిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-సరసగుణమణిసన్మందిర - సఖీకృతేందిరా వినవే॥ సరస॥
అనుపల్లవి-గరిమమునరాఘవునియభిషేకమహోత్సవముశుభమన
కభయాకరమనుటయేమిశ్రీరాముఁడు కౌసల్యగానసుఁజూ
చునను । పరమసమ్మతములైనకైక వచనముల్వినఁజాలక
మం। దరసీసుతుఁడకు నీకుసుఖముఁదలఁచినాను దాయఁగాను
దెలియుమ॥ సరస॥

కైకవినుభరత శత్రుఘ్నుల కేకయపురికనిచినీకాంతుఁ । డో
కాంతయేకాంతమునసీ తాకాంతుధరణికాంతుగాను । ప్రాకటైశ్వర్య
మునకెల్లను పట్టభద్రునిఁజేయఁదలచెను । నీకునీతనయునకుదాస్యము
నియమించునొకయుపాయమున్నది । నీకురాజుదేవాసురాజినిచ్చి నవర
ములురెండుగలవు । నీకొడుకుదొరతనమురాఘవుని వనవాసమునునా
నసేయుమనె॥ సరస॥ ౧

ఈవిధమునమందరబలికిన హితవనితలఁచిసఖినిమెచ్చుచు । నా
వనితధీజనితకోపము ననుమాసిన చీరఁగట్టివెసను । రీవియుడిగిభూషణ
ములన్నియుఁబాఱవైచియలుకయింటి । లోవనరుచునేలఁబడి పొరలు
చుండెను దయగలవాఁడైన । పావనుఁడైధీరుండైన దేవసముఁడైనఁ
గానికుజన తావినోదమును వీడఁడేని తద్గుణానుసారియానునిజమిది॥
సరస॥ ౨

అంతటనుదశరథుఁడుకైక గృహంబునకుఁజనినిశ్శబ్దమై । కాంచి చెడిభ్రాంతివడిమెలఁగెడి కలికితండము గనికలఁగి విభుఁడు । యింతవింతలిదేమియనఁజెలు లెఱుకమాకైకయలగినయది । సంతసముసేయుమనవినియా దంతిగమననుడాసినీకీ చింతయేమిటికైకనీదు చిత్తమెటుల జేతుననిని । భ్రాంతమోహననుపా దములకపుడున్నృపుఁడుమ్రొక్కి-క్కినానసె॥ సరస॥ ౩

పలికిబొంకనివారుమీరలు ప్రాణేశమునుపునాకొసఁగిన । యలఘువరములకుభరతునిరా జ్యాధిపతిగారామునికానలోఁ । వెలయఁబదునాల్గేండ్లుమునియై నిలువసెలవియ్య మనుచుకైక । పలుకవినివజ్రహతవృక్షము చెలువుననుభువిఁబడియంతలోఁ । దెలిసిచెడుగులకంటినసుచుఁ దలఁచివేడఁగకలకంఠినెదుట । పులివలెఁగనితిరుగమూర్ఛిలిన-చెలులుబోధచేసిరాధరాధిపు॥ సరస॥ ౪

భార్యగానీవుశత్రువునా పాలిటికినీకురాముఁడుపరి । చర్యయాశ్చర్యముగసల్పును సతినీవురామునిమెత్తువెపుడు । ఆర్యసమ్మతునిబొమ్మనసనే నతివరాజ్యముగొమ్మనిననృప । వర్యబొంకిననరకమునఁబడువాఁడవనకైకనలుకదశరథుఁడు । కార్య మేమనుచువనటనొంది కంది యుండెనారాత్రిచనిన । సూర్యోదయముతూర్యాదిక సుభగనాదశుభవినోదములెసఁగ॥ సరస॥ ౫

ఛత్రచామరతురగకరిరథ సముదయముగనుపట్టభూషిత । గాత్రునిబవిత్రునిసుమిత్రా పుత్రయుతునికరీంద్రగామిని । జైత్రాపత్రాన్వితునిరామ చంద్రుఁగనిజనులలరియుండిరి । ధాత్రిశుఁడేమోరానియ త్తరిసుమంత్రుండుచనిమ్రొక్కి-హా । పుత్రిలలామహారామయన్పొగలురాజుఁగనికైకనడు । రాత్రినిద్రలేదితనికిశ్రీ రామునుగుణధాముఁదోడితెమ్మనె॥ సరస॥ ౬

దశరథాజ్ఞ నుసుమంతుఁడుఁజని తగ రామవిభుఁడోడి తెచ్చిన । శశివదనుఁడసితతనుఁడగురఘు సత్త్ముఁడుతండ్రికిఁబ్రణమిల్లెను బిసరుహాక్షినిగాఁకలించుక పృథివీశుఁడేడ్వగవసిష్ఠుఁడు । మసలకనువచ్చెరా నఘుఁడిదె మనకైకభరతునకు రాజ్యము । అసదృశాటవికినిన్ను బనుప ఘనడిగిననని బిత్రువాక్యము । విసువక నడపెదన నె శేషగిరిశిఖరాలయుఁడు విశాలమతియై॥ సరస॥ ८

౨౧. ఆనందభైరవి - అటతాళము.

పల్లవి-వినవే పల్లవమృదుచరణాకరుణా - వితరణగుణాభరణా।

అనుపల్లవి-జనవిభుఁడానతి చ్చినదండకాటవికిముని వేషధారినై చనియెదననవిని యనఘరాఘవకాముకుఁడనై యతివవలనునేఁజిక్కితిని నిను వనమునకు ననిచిప్రాణములీ తనువనయము నవపెనుభూపతి॥ వినవే॥

రామాజగదభిరామా సుబాహుని రామాకులల । లామా హాహైమవతిచింత్య నామ హాభీమోద్దామా । గ్రామ హాశ్రీమహితముఖజిత సోమానిన్ను । నేమనివొమ్మ నెటులనోర్చియుందునీ మోహాబ్ధికిగట్టు ఏదనివిలపింప । నామహీపతినడలవలదని సౌమిత్రి తోఁదల్లినగరికి । స్వామిచనినతిసుమిత్రికౌ సల్యలకు సేయదీవించి॥ వినవే॥ ౧

అనువందనవనభూమి కరుగకార్యమువచ్చె నమ్మాసెలవిమ్మా యనినవిని సొమ్మసిలియాకొమ్మహావనజాక్షుననుఁ జేరరమ్మా రాజునిను బొమ్మనుటనిజమ్మానమ్మనన నగుచుకైక । తననందనునిదొరనుగా ననుపదునాల్గేండ్లు । వనమునవసియింపఁ జనవిభునివేఁడెఁబిత్రువాక్యము। మనుపఁజనియెదననభరతునిక । వనియొసఁగితనయునిచటనెనిలు మనుచుఁగౌసల్యవిలపించెను॥ వినవే॥ ౨

కైకయొవ్వరుధరణీకాంతుఁడెవరుచూడునా । ఏకపరాకా కైక నీకై కడఁగిదివిజానీకములు । ఈకొనినదుర్మంతుపోనీక రాజ్యశ్రీకినిష్ఠాభి । షేకమిపుడుప్రకటముగఁ జేతుభరతుఁడల్గిననతని । గేకయుల త్రుళ్ళడగింతుననిలక్ష్మణుఁడు । పీకమైఁబల్కు రాముఁడువిని నీకడిమియు ననీదుభక్తియు । లోకములకెల్ల దెలియునువత్సా కైకపైయలుగవలదనె॥ వినవే॥ ౩

జడమునశ్వరము ఈజగము రాజ్యము తనువు । సత్యమాయిదినిత్యమా ఆస । పడ భోగఫలమా నిత్యమా కలిమి । పడఁతిచంచల సుజన స్తుత్యమా భ్రాంతి । యుడుగకుండుట సత్కృత్యమాన । వుఁడ సుఖమునకు కర్మమొడిగట్టితనకంటె । నొడలు వేరని తెలియ నుడుగు కోర్కెలుతృణతతి । వడియాటగాడియడసినక్రియ మాతృపితృసతి సుతహితాదుల । నడకయిదిస్వప్నసమమనియు నెన్నక జడుఁడుకోరున నెరాముఁడు॥ వినవే॥ ౪

ఆయువల్పముజరావ్యాధులుపులులవలె డాయ దెలియఁడాయె నరుఁడు । దానఖిలసుఖములు హేయమనఁ డుమాయురే! భగవన్మాయ దేహ । మే యాత్మయనకుమతి ఛాయామాత్ర । మైయస్థిత్వజ్మదో మ జ్ఞానప్రజ్ఞాంసాక్షి । కాయమా కాయమిట్లాయె నాత్మ చెపుమా । యీ యాసవిడువుమహామికభ్రమ హేతువిదియయవిద్యనే నన న । పాయమగు సచ్చిదానంద బ్రహ్మమనుటదివిద్యయనెహరి॥ వినవే॥ ౫

మొదలు క్రోధముపాపమునకుమనస్తాపమూలము ఇంద్రజాలము క్రోధము । సదయాత్ములకుప్రతికూలముక్రోధము హృదయగ్రంథికనలావాలము । క్రోధమువైదికధర్మములకు శూలముమదియం దదియుంచకననునీవఖిలసాక్షిగా నెంచి । ముదమునసుఖియింపుము ఈ జ్ఞానము । మదయుతులకీవల దౌలక్ష్మణ మర్మమని పల్కి తత్త్వ సదయుఁడై తెలుపఁగా గిటసుతుఁ గదియించి పోయిరమ్మనె సతి॥ వినవే॥

హారిసుమిత్రికు మ్రొక్కియన్న లక్ష్మణనిలువుమన్న మనసు వె
న్నకరణి । కరుగఁబల్కెనీకన్న మును నేనరిగెదననురానీకున్నఁజత్తు ।
పరమేశయనినఁగడుఁ జెన్నారంగ కరుణించియనుజు రాకకుసమ్మతించి
యా । ధరణిజను జేరినేదండకాటవికేగి । తిరిగివచ్చెదనిలువుమననీ చ
రణములయాన నేనిలువను । బరమాత్మయనిన శేషాచల పతియతివఁ
గూడికదలెను॥ వినవే॥　　౭

౨౨. యదుకులకాంభోజి - ఆదితాళము.

పల్లవి-చికురనిందితాళీరణకేళిజితమురాసురాళీ నిలయాకృత ।
అనుపల్లవి-సకలరాజన్యులుభానుకులరత్నమనిభవనములుడిగిజ । నక
సుతాలక్ష్మణసమేతుఁడై వికసితాంబుజలోచనుఁడైచను ।
టకుగతమేమనితండ్రియాజ్ఞ నడవికిఁబోవ వెడఁగి పురజను
లు । పొగల । నకటవగవకుఁడనువారితో సనియెవాము ।
దేవుడమ్మునీండ్రుఁడు॥ చికుర॥

ఈరాముఁడునారాయణదేవుఁడు ఈగుఁడవ్యయుఁడుమహానుభా
వుఁడు । శౌరియోగమాయసీతయయ్యెనుకోరి శేషుఁడే లక్ష్మణుఁడైయ
లరె జను । లారాబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాకారమైపూనిగుణశ్రీ । మీఅజగ
దుదయస్థితిసంహారములు సేయుఘనుఁడుహరి । యీరాముఁడుమత్స్య
.కూర్మసూకర నారసింహవామనభృగురామశ । రీరములుదాల్చియిపు
డు దశరథకుమారుఁడయ్యె ఖలులజంపుటకుచనె॥ చికుర॥

రావణాదిమర్దనులవధార్థము రాముఁడుద్భవిల్లుటయీయర్థము ।
దేవముని దెలిసిపలుకనతనితోఁదెల్పె రేపువనికేగెదననియితఁడుధర । ణీ
వల్లభుఁడుకైకహరినటవీవాసముకనుమతిలేదతఁ । డేవారినట్లనియమిం
చెనుదైవాధీనముసర్వజగము । గావునమీరిందుకై యడలకుఁడీవన
జోదరుహృదయపద్మమున । భావించినఁజింతలెడలుననిముని పలుకఁ
బౌరులలరినుతించి॥ చికుర॥　　౨

ఆమీఁదట రాముఁడు కైకనగరికరిగియడవి కేగిమాకుముగ్గిరికి భూపాలియాజ్ఞగొనుమనిన కైకదీమసమునని చ్చెనారచీరలవి । సౌమిత్రియు రాముఁడుగట్టిరి భూమిసుత చేఁగాకున్నను । స్వామిజనకజకట్టెచుట్టెను ఏమీయనలేకనృపభార్య । లీమానవతికిచీరేతగదని యేడ్వగ వసిష్ఠుఁడదరిపడికైక । నీమది చెడసీతకిదియొసగదగు సేయనిదుకూలములవనిజకొసగె॥ చికుర॥ ౩

రాజసుమంత్రునిచేఁగుమారులకు రథముదెప్పించనపుడెజనకునకు । శ్రీజానిసలక్ష్మణుఁడై మొక్కెను సీతయందఱికిమొక్కియరదమెక్కెహరి । జేజేలలరగ తెరెక్కెను జేజేయనిప్రజలువొగడనహి తాజేయుఁడఖిలధనములు తాఁజేసుకొనిసుమిత్రకొమరుఁడు । రాజిలురథమెక్కెసుమంత్రుఁడురథ రథ్యములనడువనిమ్మనదశరథ । రాజువిలపింపఁదఱిమినడచిజనరాజితోడఁదమస దాఁటెరాముఁడు॥ చికుర॥ ౪

పుడమిఱేఁడవనిపైఁబడి పురపురఁబొక్కి పొరలియేడ్వభృత్యులధిపుని । అడరికౌసల్యనగరికిఁగొనిచని రాయువతివిభునిబోధింపుచునుండెన । క్కడరాముఁడునిశ్చిజనులనిటు విడరాదనిపురికిరథముగొని । నడురాతిరిసుమంత్రుఁబొమ్మని - యుడురాజనిభాననయును నను । జూఁడుగూడినడువనపుడెకదలిచని సుమహాత్తరంగక పికలుషభంగ । మృధజటాజూటసంగ గంగఁగన మెచ్చుశౌరిఁజేర గుహుడువచ్చెను॥ చికుర॥

చరణకమలయుగళికిబ్రణమిల్లెడు నెరుకువాని రాముఁడుసుభజల్లెడు । గురుదయాదృష్టిఁగనికౌఁగిటసిడు కొన్నఁబొగడెగుహుఁడుభక్తినచ్యుతుని । హరిధరియించెజటలుమునినైవని జరియింతుననుచులక్ష్మణుఁడును । ధరియించెనుసత్యవ్రతుఁడనికురియించిరివిరులుసురలుశ్రీ। ధరుఁడుగంగనీటగ్రుంకిజలములుద్రావితరుమూలమునబవ్వళించె । దరుణితోడ నటరామచంద్రునా గిరులుగానలేక పురికి బోయిరి॥ చికుర॥ ౬

మాయామానుష వేష ధారిత్ర్యణశాయియై నిదురవోవఁగధను। స్నాయకములఁబూనిగొలిచియుండెడు సౌమిత్రితో నిషాదవిభుఁడు పలికెద్రణ। శాయిశ్రీహరినిటుగనికను దోయిసంతోషింపకున్న। దోయియీదుఃఖమునకు కైకేయి హేతువుగదాయనెను। మాయికముసుఖాసుఖము నెరలఁతమ కేయెడలేఁదనిలక్ష్మణుఁడు శర। నాయకునకుఁదెల్పగనరుణోదయ మాయె శేషగిరిపతియుమేల్కొనెను॥ చి॥ 2

౨3. భూపాలము - అటతాళము.

పల్లవి-సఖీమునివినవే సీసీసచ్చరిత్రిముసలలితానం-దదాయకమనవే

అనుపల్లవి-సుభాజడశుభషష్ఠి దేర్ - ముఖాబ్జకాంతిపొదలరఘుకుల శిఖామణిగుహసీతానుజుల్ - సేవింపస్నాతుఁడై సుప్రీతుడై లసదఖండ మగుయోడనెక్కి-యమ-రాపగగడచి గుహునిఁ బిలిచి సఖాపురికిఁబొమ్మనుచుఁబనిచె-సదయుఁడై ప్రియత్న పూర్వముగ॥ సఖీ॥

చరణములు-మించిరాఘవులు మృగమునొకటివ। ధించిపచనమునుంచిగాఁగా వించిముగ్గురుభు। జించియచటవసించిమేల్ కాంచి మరునాఁ। డంచితగతిధ రాత్మజరా నుదంచితభరద్వాజాశ్రిమము। గాంచిమునికితన వేంచేయుటెఱిఁగింపఁగాఁబంచిహ పీఁదంచిరమ్మునిశిష్యు చేనృప పంచాననులువచ్చుటదెలిసి। చంచదర్ఘ్యముగొంచెమురుజన - చక్రిసీక్షించితనుంనృపుల। కించినుతియించమునికనఘులునమస్కరించకౌఁగిలించిరామునిపూ। జించెనుశ్రీరాముసస్మితముఖజితసోముని జగదభిరాముని॥ సఖీ॥

నాదబిందుకళాతీతజగ దాదిపురుషమహాత్మవినుసీ। పాదరజమునఁబోవిదిసేయుము నాదుమందిరముఅనినముని। నాదరించితదాశ్రిమమునవి నోదించితదనుజ్ఞనుజనా। స్వాదివాల్మీకాశ్రిమముశ్రితి నాద,బంధురముగనిముని। పాదములకునవనిజానుజుల తోఁదవిలిప్రణతుఁ

ధైర్యాలరుమ । హాదేవునిసుమాస్త్రరుచిరుని నబ్జదళనేత్రురమాకళత్రు
నిశ్రిత । మేదినీసుతాలక్ష్మణులావాల్మీకిగాంచి గారవించిపా । ద్యాదివి
ధులనర్చించిఫలములర్పించిభజించహరిపలికె॥ సఖి॥ ౨

స్వామివినువనభూమిదశరథ భూమివిభుపంపునఁ జరింపఁగ ।
మేమువచ్చుటమీకుఁదెలియని దేమియున్నది నేను-ఈమానవతి । తో
మెలఁగియుచటశ్రమించినది నేమింపుమనిరాముఁడుబలుక । నామహాని
యఖిలార్థసంవేదియై ప్రేమచేఁబల్కె భువనములకు । రామనీవేనిలయ
మదినీకు ధామమిదిసాధారణమనుత్తమమైన దేవామహానుభావావిను
మే మహాత్ములతిశాంతులుసముచ్చా ౹సూయావిరహితులో । శేముషి
గలవారిమదినీకుశ్రీయుతముగ నిలనునికియనెను॥ సఖి॥ ౩

శమదమదయా సత్యములుగల సుమతులెవ్వరు శుభాశుభ
ములు । సమయములహారివిధానముల భ్రమయరెవ్వరు సుజనబృం ।
దములఁగూడిధర్మాధర్మ సమరసమువీడి మదినినుశర । ణము వేడిగర్వ
ము దిగనాడి మమతగోరాడియేకమ । తములవారయితనశారుదారువ
వ రమితధృతిశ్రీరామనీమం । త్రముజపింతురుద్వంద్వరహితులయి త
జ్జనులస్వాంతమునిశాంతమునీకుభవ । ద్విమతపదూర్మిషడ్భావములకు
మీఱియువల వెలుఁగునినుదే । హముగసర్వగతునిగనొకనిగ నరయుజ
నులమదియిలునీకనె॥ సఖి॥ ౪

అనవరతయోగాభ్యాసబలము సత్వదృఢీకృత । మనస్కులునిను
ప్రతినిమిషమును గనుగొనుచునఘులయిమించు । ఘనులహృద్వనజ
మున సీతాయుతుడవయి మొనసినవిహరింపు మదియనీకు । ననువై
నతావునినువర్ణింపఁజాల నంచుబలికి । వనజాక్షునీప్రభావముచేననువంద
బ్రహ్మఋషినయితిని । జననమాత్రమే జ్ఞానరుడనినిషాదపురిఁ బెరిగి
నిలుబట్టనెరిగిబో । యునెలతనొకతె నెనసికొడుకుల గనినేవారి బ్రోవ

జీవుల। మునిమిడి యమునివతెనెచంపుమ ముచ్చులతేడఁదన నెగడితి
నని॥ సఖ॥ ౫

ఈగతిచరియించసప్తఋషు లాగమవేత్తలరుగవారల। సాగిపో
నీకాగిననని వేగనీవరగినీసుతుల। నీగరితలనునెమ్మినిబిలిచి భోగఫల
ముల పోల్కిదురితము। భాగముగో మ్మనిమీవారి నాగరికమెఱిగిరా
మా। తోగర్వమెందుకనజనినే నాగరితనడుగనాలుబిడ్డలు। మూఁగి
యడచినమొఱకునయిమఱలి యోగివరులనుగనియడి దెలుపవినికడు।
రాగిలియుపదేశమిచ్చి వారవలజనమరామరాయనివి। రాగి నైజపించి
తిపుట్టలు ప్రబలెనాదుతనువుపైననెముని॥ సఖ ౬

దాంతులగుసప్తఋషులువచ్చి దనరననుదెలుపభానుఁడు। మం
తుమీఱఁదమమునడచుక్రియ వింతగావల్మీకము వెడలి। సంతసమునను
సంయములగని సద్భక్తి సలుపఢీ। మంతుఁడవు బ్రహ్మఋషివైతివి -
దంతదీరెనువాల్మీకియని యంతర్హితు లయిరింతయును శేషాద్రీశనిను
మది నుతియించుఫలమిదియని। కొంతబాగడిసురనదికిచిత్రకూటగిరిన
డుమగృహముముని। కాంతుఁడురచింప సీతాలక్ష్మణయుతుఁడై హరి
యుండెనచట॥ సఖ॥ ౭

౨౮. అసావేరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-హృద్వనజార్చితరామాయా శ్రితజనాకల్పదామా। సద్వాఽచో
భిరామారామావినవె॥

అనుపల్లవి-అద్వయముగ సుమంత్రుడరదముఁగొని యయోధ్యకరిగి -
దశరథునకెఱిగిరఘూద్వహుఁడు జానకీలక్ష్మణునను గూడి
గంగకావలజననృపుఁడు విద్వన్నుత రామచంద్రసీతా విభో
జగత్ప్రభోవిధాతనినుమ। హృద్భవానుభవ యోగ్యుని।
నడలవారిసెనాథునియడలెను॥ హృ॥

పుడమిజనులునినుదయగలవాఁడని పొగడఁగవైకల్యమేటికి । అ
డవినీదుకోరికలన్నియునేఁ డకటా సాఫల్యమాయెను । వెడవెడమేద్వాక
యుడుగుమనుచు నుర్వీసునిఁ గౌసల్య దూరిన । నిడుదగన్నులనీరొడియు
నతనికా నుడియెహృదయశలమాయెను । పిడుగుపడినవానికొఱవిఁ
జూడిన వడువున నేచెదుప్రాణముల్నిలదు । పడఁతవినుముపుత్రశోక
మునతనువు - వెడలుననుచునొకమునితిట్టెఁదొల్లి । కడఁకనేనుజని వేఁ
టలాడమునికొడుకొకఁడు రేయినదిఘటముముంచ । బుడబుడమన
గజమనిశరమేయన తండహాయతిననె జనపతి॥ హృ॥ ౧

డాయఁజని యయోయని నేమునిపద తోయజములుదడివియో
ముని । నాయకనేనపరాధినిదశరథ నరపతిననినుడివిమ్రొక్కిన । సాయ
కవేదనకోర్వలేనునా జననీజనకులడవినొరలెద । రాయెడకేగుమువై
శ్యుఁడనఁగశరమ్ముఁబెరికివిడివిసేయక । తోయముఁగొనిచని హాకుమా
రకా హాయజ్ఞదత్తాయనిజీరువారి । కాయతమతివలఁగొనియుదకమొసం
గియయోధ్యావిభుఁడను దశరథుఁడదంతి । నేయమీతనయుఁడీగ్గెననసీ
వు మాయటులనెసుతునెడబాసినపుడెచని । పోయెదననిగెడసిరనిదెలిపి
మృతుఁడాయె హాహారీయనుచు నృపుఁడు॥ హృ॥ ౨

మోఁదుకొనియహాయనికౌసల్యాదిముదితలువిలపింపవసిష్ఠుఁడా
దయితలవారించిశవము తైలముచేఁగ్రాగింపఁబంచటు । మీఁద భరతశ
త్రుఘ్నులబిలువనంపిసత్వరదీపింపవారే । డోదినమేవచ్చియయోధ్యఁ
గనిభయ ఖేదములుజనింపఁబురజను । లాదరింపమియుఁగనియుదేమో
యని యంతిపురికేగి కైకకుమ్రొక్కిన । మోదమొదవిసుతుఁ గౌఁగి
లించితన పుట్టినింటిసేమ మరసెభరతుఁడు । మేదినీశుఁడేడని కైకనడు
గవిడి సీతారామలక్ష్మణులనీ । మీఁదిదయచే నడవికనిచితిపతి మృతుఁ
డాయె నాసాలసెనతఁడు॥ హృద్వ॥ ౩

కాంతవడికి నేదదేరి భరతుఁడు కోపదృష్టిఁజూచి కైకా । శాంత మూర్తి నిగ్రుపాళుని శ్రీరామ చంద్రునడవిఁద్రోచివిభుపతి । హంత్రివైతి వయయో నరకము నందుపడెదవే చీయనినే । నంతపాపకర్మకుకొడుక యితి నింకేలననుచు లేచిపోయి । కాంతుఁబాసిదనరెడు కౌసల్యను గాంచిపాదములపైఁబడియేడ్చిన । చింతయేమినీవు కైకకరుణను శ్రీమంతుఁడవయితనిజననిపలుక । యింతికయికకృతమే నెఱిఁగినగురు హింసఁజేసినట్లనఁగౌసల్యా । కాంతతనయుఁగౌఁగిటనిడికొని యా క్రందించెమహారవమెసగఁగ॥ హ్రా॥ ౪

అపుడువసిష్ఠుఁడువచ్చి భరతుతో ననియెనగవుమేలాదశరథుఁ । డపరిమితసుఖము లనుభవించిదివి కరిగెజ్ఞానశీలజీవుండు । చపలజన్మమృత్యురహితుఁడమలుఁడు శాశ్వతుఁడతి కాలబాధ్యుఁడు । కపటశరీరమెజడమనృతమిందు కైకవికారమేలామూఢుఁడు । అపవిత్రమైనసంసారదుఃఖాహతులయి బాంధవులు దెగిరనిపోగలు । నిపుణుఁడు జీవితముచిగురాకుకొన నీరబిందువునుగాఁ దలచుననుచు । కృపచేనెఱిఁగింపనృపుని తనువగ్ని చేదహించిక్రియల్ చేసిసోద । రపురస్సరుఁడయి భరతుఁడు శేషగిరిపతి రామునింజూడదలంచె॥ హ్రా॥ ౫

౨౫. మంగళకౌశిక - అటతాళము,

పల్లవి-ఎలమిచేసేవింపవే శ్రీరాముని చెలిమిచేభావింపవే యోలలనా।

అనుపల్లవి-సలలితముగరామ చంద్రునిశ్రీపాద । జలరుహనిష్యంద స
ద్భక్తిమకరంద॥ మెలమి॥

చరణములు-భరతుఁడామీఁదట బంధుమిత్రమంత్రి వరసేనాపరివృతుడఁయికోసల । పురికిహరిని దేనుద్యుక్తుఁడయివసిష్ఠాదిగురుసజ్జనాన్వితుఁడయి కదలిగంగ । సరిదమలపులినాంతరములవిడిసెన । చ్చెరువందిగుహుఁడు చెచ్చెరశరశాసన । ధరుఁడయియోధులతోడఁదరమినడిచియితఁడు । పరమపావనుఁడేనిసురనది దాటెంతు । హరికివంచకుఁడేని యరు

గసీనవచ్చి । భరతురామసేవానిరతు రాజ్యకాంక్షా । విరతుఁగనిమెచ్చి యర్చించె కౌన్సల మ్రొక్కి॥ ఎల॥ ౨

కూరిమిభరతుఁడు గుహునిమహామహుని । సారెగాఁగిటనుంచి యచ్యుతుచెంత । జేరినట్టాత్మనెంచియెచ్చటనీవు శౌరినిఁబొడగాంచినా వనియతని । చే రాముఁడువిశ్రమించియున్నచో టారసితిలకించిమ్రొక్కి యచట । నా రాత్రియుండిమఱునాఁడుప్రొద్దునభా గీరథిదాఁటియరుదా రభరద్వాజ । శ్రీరమ్యచరణరాజీవ ములువలగొని । యారూఢితోవచ్చు టంతయుఁదెలిపిన । త్కారములతనిచేఁ గాంచినాఁడచటశ్రీ । మీఁఱని ల్చిమునిచే దారిదెలిసివేగ శ్రీరాములుండెడి చిత్రకూటముఁజేరె॥ నెల॥

బలములభరతుఁడిమ్మలనునిచిగుహశత్రు । ఘ్నులురానడచితన హై పులకలునిండఁ । దిలకించెమునిధనమై భలసుమకు । ట్మలపాళికాఘ వమై శాఖశాఖా । విలసద్ఘనాఘనమైమయూరకో । కిలకీరసేవనమై పా వనమైశ్రీ । యలరుపావనముపరిహసితానందనమచటహాల । కులిశధ్వ జసిలాబ్జరే ఖలచాలుపోపోనుసీతారా । ములపాదముద్రిత స్థలులుగని హార్షాశ్రు । లలమికన్నులఁజార ఫలియించెనాదుకో । ర్కులునేధన్యుఁ డనై వెలసితిననిమెంచి వినుతించిహరియున్న । నిలయముశుభలక్ష్మి వ లయముఁజూచెను॥ నెలమి॥ 3

వెలిదమ్మిరేకులగెలుచుకన్నులవాని వెడదయురమ్మువాని నల్లని వాని । మొలకనవ్వులవాని సీతాలక్ష్మణులతోఁగ్రీడించువాని నారచీర ల జడలఁ దనరువాని నీరేడుజగములనేలినవాని రామునిఁజూచి । సలలి తభయభక్తి సంభ్రమాద్భుతములవలగొని తత్పాదనలినములపైహస్త ములుచేర్చిసాష్టాంగముగ మ్రొక్కికనులనం । గుళముల్లొత్తుచుమేలు ద లఁచుభరతునికృపా । కలితదృష్టిఁగాంచి । కౌఁగిలించితోడల । నెలకొ ల్పగుహశత్రుఘ్నులు నతులొనర్పఁగ । లలితుండుదీవించి వెలలేనిచ నువిచ్చె॥ నెలమి॥ ౪

స్వామి కౌసల్యాదిజనములు తా మ్రొక్కి వసిష్ఠమునిఁ గాంచి పూజఁ
జేసి । భూమీశు నెచ్చరించి సేమముగ నీమీఁది మమతమించి దశరథుఁ
డుని । స్నేమదిలో నుంచి దివికరిగెనన వేమాఱు శోకించి గంగానదికి । రా
ములందఱు వెంట రానరిగి స్నాతుఁడై ప్రేమఁ దిలోదకక్రియలు దశరథున
కు । సౌమిత్రియును దాను జల్పి కృతకృత్యుఁడై । నేమమున నా దినము
నెఱవేర్చి మఱలి నిజ । ధామముఁ జేరి సత్ఫలములందఱికొసఁగ । శ్రీమీఱ
మన్నించె శేషగిరిప్రభుఁడా । శ్రీమహిళావిభుఁడీ లీల వినోదించి॥ నెలమి॥

౨౬. జుజావంతి - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే దళదరవిందదళసుందర - విశాలలోచననిజకింకరజన
భయమోచన ॥

అనుపల్లవి-మునుకులతిలక అయోధ్యకురమ్మ క్షమాపతివై మమ్మఁ
బ్రోవుము । ఘనయోగములుచేసిసుతులఁగాంచి తనయుల
రాజ్యము నను నిచిపిమ్మట । వనమునకేగుట రాజధర్మమిటు
వలెఁ జేయుముకైక దురితమతియై । యొసరించిన యపరాధ
ముక్షమింపు మని భరతుఁడన్న పాదములకు మ్రొక్కెను॥ వి॥

చరణము-భరతుని రాముఁడు తొడపైనిడుకొని కరము బుజ్జగించి
దశరథ । నరనాథుఁడు నన్నరణ్యము పట్టి పదునాల్గేండ్లు వసించి మీఁదట ।
పురముఁ జేరుమనెనంతదనుకే నిను ధరణిఁ గావఁగ బంచినాఁడిది । యిరువు
గమును నెరవవలెనన భరతుఁ డింది రేశుఁ గాంచి జనకుఁడు । కరటి కాముకుఁ
డు భ్రాంతుఁడ తనివాక్యమనృతమనవత్సా దశరథుఁ । డరయ సత్యవాది
యతని దూరకు మనిన సామి మునినై సేవనమునఁ । జరియింతు నీవు ధర
యేలుమనుఁడు హరియదే టెంక వటంచనెనుసీ । చరణముల్ గొలిచి వత్తు
ననిన దాశరథివల దయోధ్యకుఁ బొమ్మనెఁ దమ్మునిఁ॥ వినవే॥ ౧

శ్రీయెల్లనయోధ్యయెల్లఁ దనువుత్యజింతుననుచు లేచి భరతుఁ
డు । ప్రాయోపవేశమునకై కుశభూశాయియైనఁ జూచి రాముఁడు మా

యు కేయనికులగురునికను సైగఁ జేయనతండేచి భరతుని । డాయబోయి సావాక్యముతండ్రి మాయలుబోఁద్రోచివినునా । రాయణుఁడచ్యుతుఁ డీరాముఁడు బ్రహ్మచేతఁబ్రార్థితుఁడైరఘుకుల । తోయధిఁబుట్టెనురా వణాదులను దునిమివచ్చునన నతఁడద్భుతముగ । శ్రీయుతు నయుతుఁడై పాదుకల ర్థించ రాముఁడొసఁగ మౌళినిడుకొని । తోయజాక్షు సమయాతీ తమైన వేయనలమునజొచ్చువాఁడన నెభరతుఁడు॥ విన వే॥ ౨

కైకసాశ్రుజలనయనయై శౌరి నిమంతనమంచురామా । నీకపరా ధముఁ జేసితిఖలనై నింతపడితి నెందుననుదయ । చేకరుణింపుము నీమహా మహిమ శ్రీనివాసముందుయెఱుకగు । గాకరుఁడవగుణుఁడవువిష్ణుఁడవ వ్యయుఁడవునీయందులోకా । నీకముల్ నీదుమాయచేజనన నిలయ వి యములను జెందును । నీకస్యము లేదు ఇంద్రజాలికుని తెఱఁగునమాయా మనుజతనువు । చేకొనినటియింతునీవునీచేలోకులు ప్రేరితులై చరింతు రుది । వాకసకార్యమొనర్చితినీమా యాకళామోహితాత్మనై నేనునని॥ విన వే॥ 3

పాహిపాహి దేవదేవనమోఽస్తుపద్మనాభసీతానాయక। మోహా మనెడి ముడివిడుమనిజనని బొగడనతివ్రాతావనుఁడగు । శ్రీహరిచిఱున గవు దొలుకఁబలికెను చెలఁగిధీసమేతనిజమే యు । దాహరించితివినిర్జర కార్యార్థమునేనీచేతనిటుల । వ్యాహృతముగ బలికించితినీకుభ వముతే డెదనన్నుదనుపుము । ద్రోహము స్నేహములు లేదితనికని దుష్టులునను దెలియ లేరనినఖగ । వాహనునకు మ్రొక్కికైక వీడ్కొనె వరసేనా యుతుఁడై భరతుఁడుచని । మోహనముగ నంది గ్రామమున సుబాహు కంతలుంతనుని దలఁచుచుండెను॥ విన॥ ౪

కుండలిశయానుఁ డిచటజనసంకులమని భూమిసుతాలక్ష్మణు । లండదండలను నడువదండకారణ్యముఁజొచ్చి సీతాశ్రితుఁడై యుండె డియత్రిమునికి మ్రొక్కిన నతఁ డొసఁగెనర్ఘ్యముజితాహితున కఖండ

భక్తి ననసూయకు జానకి దండమిడ నభిమతార్థసిద్ధి । దండిగ ననిదీవించి యి
చ్చె కుండలయుగ మవనీతనయకు । మొందుగ జతుర్దశాబ్దములకు కాశ్మీ
రచందనాద్య లంకారములు । నిండుమనంబున నొసఁగె ననసూయ నృ
పలలాముఁడగు రాముఁడత్రిముని । మండలాఖండలునింగోడఁ దత్వ..మ
హిత గోష్ఠినుండెసమరస నుతుఁడై॥ వినవె॥ ౫

భాషాపతీసుతుఁడగు శ్రీరాముని భయభక్తులు మీఱఁజేరియ ।
శేషభువనములు సృజించి యవిపోషించుటకు సుదా రాకృతులను । వే
షధారివలెఁ బూనెదవనీవు రోషదూరా రామాయా । యోషామణి యఖి
లము భ్రమించునది యెదుగునీకు వీరాధివీరా । దోషాచరహారచాపద
శన పోషితమునిసవనా యనికడు । భూషించె లక్ష్మణుఁడునాచేసి ముమ్మ
గఁబలుకఁబడిన యీచరితమాంధ్రి । భాషనధ్యాత్మరామాయణమున
బరగనయోధ్యాకాండము రంచించె । శేషాచలపతి పేరనతనికృపచే
సుబ్రహ్మణ్యకవీంద్రుఁడు ముదమున॥ విన॥ ౬

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు - అయోధ్యాకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

అ ర ణ్య కా ం డ ము.

---

౨౭. దేవగాంధారిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి- శ్రీ శేషాచలవాసునివినుతి- సేయనెవరికైనఁదరమా ఉమా॥

అనుపల్లవి- శ్రీశుఁడత్రిముని చే దారెజేఁగిదినేశోదయకాలమునఁగదలసీ।
తాసుమిత్రిసుతులతో మద వేదండపుండరీకానీకచమ । రీ
శశవరాహమహిషశరభకపీ వృకాదిమృగభయదమైఖగకు
లా । వాసమై ప్రచండమౌదండకా వనముఁజొచ్చియను ।
జునితోననియెను॥ శ్రీశే॥

చరణములు-మనుజాశన కంటకావృతాధీనము మనమతి ప్రయ
త్నముగభూ । జనఖేటముల్గాంచుచు జనకజముందఱ వెనుక రామల ।
క్ష్మణు లిరువురు జనికనిరియసురనా ఘునిమానిఖగవ్యాధుని విరాధుని ।
ఘనశూలముద్రిప్పుచు వాఁడువచ్చి కట్టలుకఁ మీరెవరని యడిగిన ।
వినురాఘువులము దశరథవిభుపనుపున సుజనులఁబ్రోవ ఖలుల జీవ ।
ధనమునుగొనవచ్చితి మనబ్రతికెడి తలంపుగలిగినఁబలలన నొసఁగి చనుఁడ
నికదియ మహాసిచేరాముఁడా దనుజకరచరణశిరములు వరుసనఱికె
శ్రీరామునిఁగౌఁగిటఁ జేర్చి సీతచెలఁగెదుందుభి రవమువిరులుగుఱిసెఁ
ఘోరముగాఁగదు శృంగారముగాసారెకునచ్చరలాడిరి పాడిరి । చేరికిన్న

రుల్వీరాధుఁ జంపుట చేరాజిలిరరికరిహరిమైనహారి । దారుభూషణద్యుతి
న సమధృతిసు తారశుభాకృతి నమలాంబరభృతి। తారాపథమధ్యగుఁడ
గుకవిగతిఁదనరిచక్రిధరుని శౌరిని గని । కోరికదీఱవినమ్రుఁడయి మ్రొ
క్కిగుణాఢ్యవిద్యాధరుఁడమర్త్యాసు । భూరిశాపముననున సురనైతిని దె
ముక్తినీనలననగుటనెవిరాధుఁడు॥ శ్రీ॥ ౨

భవరోగవైద్యదమకర నమోధవళాంబుజాక్ష నినుదలచుచుఁగ
ను । చువినుచునునుడువుచు నంటుచును నవిరళముగ మ్రొక్కుచునుం
డఁగఁజే । యవలెనామనోనేత్రశ్రోత్రజిహ్వాకరశిరములు రామతారక
నామ । భవనుతయనిపలుక హరివగుచునాభక్తి దుర్లభంబదీనీకుఁగల్గెఁ
బ్రివిమల సుజ్ఞానినైతి పవనవినిప్రకటసుగుణభద్రా రామభద్రా। రవి
కులవర్యాళియుఁజేరె శరభంగాశ్రమునియుఁగనె సీతానుజుఁడగు॥ శ్రీ॥

చూచియెదుర్కొని పాద్యమొసఁగియు చ్యుతుసుఖాసీనుఁజేసి
పూజించి । నీచమతుల్గన సంసారరతుల్ ఓచిత్తజజనక నినుదెలియలే।
రురుతరమగు నీకటాక్షమునునినుఁ జూచితినేని యఘములబోఁద్రొచితి
య।హా। చిత్రమనుచుఁ బలికిశరభంగ యోగితారుపుల్ ప్రోవిడియనల
ము । చేసితాదరికొల్పి యందరికెసీ తాచంపకగంధియుతు హృద్గ్రిం
ధీ। మోచను విశాలలోచనునూనస మునంమనిచి ముక్తతనుఁడయ్యెఁ
దటి । వేచిదండకావాసులైనమును లాచతుర్భుజునిఁ జేరఁజనిపాద
గనిరి॥ శ్రీ॥ ౪

మ్రొక్కిరఘూత్తముఁడు మునులారాసుఖ ముగదామీకనినర
క్కసులచేఁ । జిక్కితిమి బాధలస్రొక్కితిమి గ్రక్కునమముఁబ్రోవుము
నుచురాముని । కక్కడనున్న కపాలముల్ చూపి వెక్కసమునవృద్ధజ
నులమునులఁ । జక్కఁజేసిరింతయు దైత్యకృతమే శరణు మాకొమొరాలిం
పుమనిన విని । యుక్కడంతుదానవులననియభయ । మొసఁగెమునుల
కెల్ల మదిరంజిల్ల । మక్కువతో భరతాగ్రజుఁడునిలిచె మాగ్బృహమ్ము

లందుఁ గొన్నెండ్లచట । నక్కటతోఁజని కనియెసుతీక్ష్ణుఁ డనుమునీం
ద్రుఁడు పరబ్రహ్మమూర్తియగు॥

౨౮. మంగళకౌశిక - ఆదితాళము.

పల్లవి- వీనులవిందుగవిన వేయాచరితమిమ్మగను

అనుపల్లవి-శ్రీనివాసునిఁబూజించి సుతీక్ష్ణుఁడుసం మానముగాంచి నా
నందుడై పలికెను॥ వీనుల॥

చరణములు-రామనీతారక నామమంత్రజపము । నేమమునఁజేసితి నీర
జాక్ష।శ్రీమహిళాధీశ శివవిరించిసేవ్య । కామసంసారసాగరతరణచర
ణాయని॥ వీనుల॥ ౨

సతిసుతాదిఘోర సంసారాంధకూపపతితుఁడనై।గతిగానని నను గని
నిర్హేతుకదయా మతినై నీవేవచ్చితివ నెనుసంయమి । సకలభూతమాన
సాలయుఁడవైననుఁ బ్రకటించినిన్నుజ పముసేయని।వికలుల మాయావి
వశులఁగాఁజేతు।వకటనినుభజియించ నఘముబాయుకువ నెను॥ వీనుల॥ 3

విశ్వసృష్టిస్థితి నిలయములకజహరి । విశ్వేశరూపముల వెలయు
దీవుహరి।దశ్వోఁడనేకపా త్రములఁగనఁబడుభంగి శాశ్వతుఁడవిదిమూఢ
జనులెఱుఁగరనెదపసి॥ వీనుల॥ ౪

పరమేశప్రకృతికిఁ బరుడవౌనీదివ్య।చరణములంటిదృ క్స్వాం
తములకుగో । చరుఁడవుగావైన హరినీనామస్మరణ । పరమతులకెపు
డుగను పట్టుదువనెమౌని॥ వీనుల॥ ౫

రూపామ్యపాధిదూ రుఁడవైనమాయానట । నాపాదితమౌని
మానవరూపముఇది । గోపాడగంటిస్మర కోటిసుందరముశర।చాపాన్వి
తము కరుణాశయనేత్రమనెనుముని॥ వీనుల॥ ౬

స్మితలలితాస్యముసీతా యుతమజినాంబరమ । జితముసౌమి
స్రే వితపాదముల । ప్రతిమమసితోత్పలా భముమద్భాగధేయ ।
శాంతమగునీశు భాంగముగంటినని॥ వీ॥

దేశకాలకర్తా తీతవిజ్ఞానముఖ । లేశనీరూపమతి హితమమలము పాశరహితమ[illegible]ప్రకాశమునిఖిలావ । కాశముచిద్ఘనా కాశమనీ పొగడముని । ఈరూపుభావించి యికనొకటినామనసు । కోరలేదని నమునితో రాముఁడుచె । న్నారఁగఁబల్కెమునినాథనీమదిమత్సమా రాధనమువిని ర్మలమాయెఁగు మన నె॥ వీను॥ ౯

మీానంటిభక్తులఁ బ్రోవవచ్చితినన్ను భావించివినుతించి సేవించిమా । కీవేగతియనువారి కెపుడుఁజూపట్టుచుఁ । గోవిదుఁడవీవుము క్తుఁడవైతివనేఁజకి॥ వీను॥ ౧౦

ఈపావనస్తోత్ర మెవరుపఠించినఁ బాపత్రయమ్మును బాపుదురు । దీపించిమద్భక్తి దృఢమౌసుజ్ఞానము ప్రాపింతురు పరమ । పద మనెనురాఘవుఁడు॥ వీను॥ ౧౧

మనమగస్త్యునిఁజూడ జనవలెననిసుతీక్ష్ణయుతుఁడై సీతాలక్ష్మ ణులతోడఁ జనియగస్త్యానుజుని గనియనలశేషశై । లనివాసుఁడగస్త్యా శ్రమముఁజేరి వినుతించె॥ వీను॥ ౧౨

౨౯. నవరోజురాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి- వినవేతరుణీ శ్రీరాముని-వినుతగుణస్తోమునిసుచరిత్రము

అనుపల్లవి-ఘనమైన మద్రుతుఫలసుమశోభనమై రాజితబహువిహగస్వ
నమై తగునగస్త్యునితపోధనమై నరసురమనోసురంజనమై
తగునగస్త్యునితపో । వనమినకులమణిగనిమెచ్చిసుతీక్ష్ణనీగు
రునకుమారాక దెలుపుమనె॥ విన॥

చరణములు-స్వామి మహాప్రసాదమని సుతీక్ష్ణుఁడగస్త్యుని డా యఁజని మ్రొక్కియ । హోమహాత్మసీతాలక్ష్మణులతో రాముఁడిట కువచ్చినాఁడనిన మాని । యామాటవిని హెచ్చియదురేగిహరికి శ్రీ మీఁఱనఘర్ఘ్యమిచ్చి తోడితెచ్చి । రామా యంబుజహితకులాబ్ధిసో మా నీలవారివాహస్తోమ । శ్యామా శ్రీరామాహృద యాభిరామసం

గర । భీమాపాలకడలికడనజు చేమునుబ్రార్థితుఁడవైదశరథునినోము
పంటవై పుట్టితివనినుతించె । సకలభువనసృష్టికి పూర్వమునం దొకఁడ
వై నిరుపాధికుడవైయే । వికల్పములేక యున్ననినుజెందిమూల ప్ర
కృతియైన నీమాయయవ్యాకృత । మనఁగ ప్రకటమై సృజనసేయమ
హా తత్వమున నొకటిగల్గెమునిగేయదానిక । హంతినమకమై యొకటి
జనించెగుణాత్మకమై యహంకారముఖ । రకమ య్యెనుదానివలన యు
క్తమై తన్మాత్రభూతేంద్రియా । త్మకమయ్యెనన్నిటికి సూత్రాత్మకమ
గులింగమొదవెనందవిరా । టుకలిగిజగములఁ గడుసృజించె వనెముని॥
వినవేతరుణీ॥ ౨

నీవురజస్సత్త్వతమొ గుణముల నేర్పననుగొని బ్రహ్మవిష్ణుమహా।
దేవరూపములఁగ్రీడింపుచు జగదుదయ స్థితిలయములను చేయుచుందువు।
మాయాగుణభేద భావాభావములనొందవు అవస్థాత్రయములఁ । గే
వలుఁడవైకనుగొందువుసా క్షివిచిన్మయుఁడవు । దేవాధిదేవయో మహా
ను భావా యెపుడుసృష్టిలీలకు । గావాం ఛింతువపుడుమాయను నీ
వం గీకరించిగుణవంతుని । కేవనుందువామాయ వి ద్యావిద్యలురెం
డైన దనరువిద్య । యమృతకరమ విద్యమృతవరమనెనుముని॥ వి॥ 3

వినుమవిద్యనొందినఖిలులగుదురు విద్యనెనయనమరులౌదురది
నీపా । దనలినభక్తిచేఁగానిదొరకనేరదు గనుకనీసేవఁబూనియతడె ।
ఘనుఁడుకమలజానిపాదసేవకు మొనయనివాడజ్ఞానిస్వప్నమునందైన
ను । కనరా దతనికీముక్తిమార్గ । మనరా బుధులువేయునేటికిఁ । దన
రా రనమోతుము బుధ । జనరా జతోడనగతిననిమును । లనరా జన
గర్వమోహామద । గుణరహితులుశమదమయుతులుసర్వ । జనహితు
లుభగవద్భక్తిరతులననెతపసి॥ విన॥ ౪

ఏయుపాయమున నైననీయందుఁ । దోయజాతునా కుపప్రత్తి
గలుగఁ । శేయమునిరతము నీదర్శనముసఫలమై । చెలఁగెనాజన్మము

నేఁ డునాశ్రితువులెల్ల । శ్రీయుక్తములాయెఁ జూడునాటనుండినేఁ । జే
యుతపమునకు నీడు నీపాదార్చనముగ । దోయి సీతతోఁడనివహి శా
యి నామదినిల్వుమెందుఁ । బోయి గావుననుని ర్మాయి స్మృతిగలుగ।
జేయునతసుఖ దాయియనుచుఁ బొగడియతుఁయ । సాయకతూణీరచా
పకృపాణ సాధనములగస్త్యుఁడు రాఘవునకొసఁగె॥ వి॥ ౫

మేదినిభార హరణార్థము ఈమేనుఁమూనినా వుగావున రావ ।
ణాదులజంపు సొమ్ము పంచవటీగౌతమీనది చెంతఁదనరారు రెండు
యోజనము । లమీఁదసది చెలువుమీఱునఁటకొన్ని నాళ్లువినోదింపు
ముదవుచేకూరగ మా । కాంతావినోదిగర్వితదనుజజయవి భేదీయో
గిజనానందా । పాదీనిరతముజగ దాదీసత్యవాదీయఖేదమణీ । వేదియ
నిపల్కు కుంభభవు పాదములకు నతుండై శేషశైల । వాసుఁడవలఁజ
నె నవనిజానుజులతోఁ॥ వి॥ ౬

30. దేశీయదేవగాంధారిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-చానరోవినవే శ్రీరామ - చంద్రునిచరితమురసభరితము

అనుపల్లవి-శ్రీనివాసుఁడుతో వఁబోవుచోఁబర్వతశరీరునిజటా । యువు
నిగనిసౌమిత్రితోఁబలికెను॥చాన॥

చరణములు-విలుదేలక్ష్మణా వీనిఁబొలియింతువీఁడసుర । నలెను
న్నాఁడనిన నామాట వినిఖగరాజు । అళుకుచునిచ్చోట రామా నీవు
శ్రీరామానీవు । అలుగకుంభవత్పితృసఖుఁడను జటాయువనువాఁడనా
పైదయఁ । బలుకవే యనుడుకౌఁగిట నలమియతనికి హరి సెలవొసఁ
గె॥ చాన॥ ౧

భానువంశమౌళి పంచవటిగౌత మీనదీతటమునం దుఁజేర న
చ్చటరా । మానుజుఁడనువొం దుపర్ణశాలలు ఆపర్ణశాలలు । పూని
రెండురచించెనొకశుభ మైనలగ్నమునీతాయుతుఁడై నరేంద్రుఁడచటని
లిచి యులరుచునుగడపెమూఁడునెలలు॥ చాన॥ ౨

కందమూలముల తమ్ముడు దెచ్చియున్న । ముందరనిడి చరణ
ముల్ గొల్చుచు రాత్రు । దెల్ల జాగరణ ముల్సేయుచును సేయుచుని ।
ల్లందిశములుఁ బూనిసేవా నందుఁడై యుండి యొకతఱిఁగని । మందహా
సవదనార విందుఁడగు రాఘవునకనియెను । మోక్షకారణమౌ మొద
లితత్త్వంబు జాక్షసీవనిననే నుదెలియఁగోరితి । రక్షించు మీకన్న
దేశికులులే రక్షయజ్ఞాన విజ్ఞానవి రాగయుతమనిదానిఁ దెల్పు । మోక్షణాం
బయునననుజున కిట్లనెను దాశరథీ ధీనిధి॥ చాన॥ ౪

వినుమాయస్వరూపమువివరించి వెనుకసంవిద్రూపుఁదెలిపెద
ను । ఆత్మయయిన యీతనువె యాత్మగానేననిదోఁచుటేమాయ । అ
నఘదానివలన సంసారమౌ యావిక్షేపావరణము । లనెడు యీరెం
డౌమా య కాకృతులనె రాముఁడనువుగ॥ చా॥ ౫

పరగ జగములింగాద్య బ్రహ్మాండముగ విక్షే పముసృజించె
మించియౌ । వరణముపరమాత్మనావరించి జ్ఞానరూపమైజ్ఞానరూప
మై । పెరసెఁద్రాడహియనిభ్రమసిన ట్లురుమాయచేనైనజగములుపర
తత్త్వమునఁగలదను టరయనవిచారమనెరాముఁడు॥ చా॥ ౬

కలలోఁగన్న వస్తువుల వలెనెసత్తుగాదఖిలములు మహేంద్రజా
ల । ముసంసారమనేబలు చెట్టునకుమూల ముదేహమేనవిదేహమేనని ।
తెలిపితవాంత్రిభూతహృ దింద్రియాహంకారబుద్ధి ప్రకృతులు నహంత
యుననువన జెలఁగునన్నిటికాత్మసాక్షియనె॥ చా॥ ౭

జ్ఞానమునకునహంకార మానదంభజయములుక । మానుటబు
జుభావముసేవించి భక్తి చేసిజగద్గురునిదైవముగాఁగ నెన్నుట । మేనిదోస
ములెఱుఁగుటతనుమ నోనిగ్రహణము ఈషణావిరతి । బూనినాయంద
నన్యం బయినమతియునునాధనములనె॥ చా॥ ౮

ఆసలన్నిటిజ్ఞానాగ్ని చేఁదునిమి సచ్చిదానందచైతన్యమిముతాన
నితెలిసి । భాసిల్లుకైసాజన్యము వాఁడె ధన్యుఁడు । డాసియనుభవము

గురుశాస్త్రాభ్యాసమునఁగనిజీవపరులవి । లాసవైఖరులఁగూర్పదొలం
గుమాయయిదెముక్తియనె॥ చా॥

మచ్చరణస్మృతిలేని మనుజులిదిచెందలే । రచ్చపుతమములో
సజ్యోతిలేకగన । వచ్చునేయేరికైనఁ గాఫునన్నుగానఁగ । స్విచ్ఛఁద
లఁచువారలకుని మ్మావిద్యమొరులకీవలదని । హెచ్చుగాఁదెలిపె శేషగి
రీశుఁడనుజునకుముదమొదవఁగ॥ చా॥ ౧౦

౩౧. అఠాణరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-విసఁగదవేమద వేదండగమన । మన సార సనేత్రుచిరిత్రము॥
అనుపల్లవి-మనుజాశనికా మరూపిణియుశూ । ర్పణఖయనెడుమా నిని
వచ్చియపుడు । గనుఁగొనెరఘువరునిజగద్గురుని॥ విస॥

చరణములు-ఆదరహాసమామహోల్లాస మాదరస్మేరకటాక్ష
విలాస । మాదరదళితాబ్జాస్యవికాస మాయిందిరాసఖీసుఖనివాస ।
మైతనర్చుయురముసుందర మైయలరునుదరమునఆనతజన । ఖేదములన
డఁచిమోదములనొసఁగఁ గాదగుచరణపల్లవములు । ఆమీఁదటనఖసో
మ్మవములుజగి । పోల్చదియిడుతొడలచందమురాముని పాదపద్మముల
యందముగని । యాదానవిమదనాశుగములచే నదరిచెదరి దనుజారితోఁ
బలికె । ఎవ్వరుమీరుపేమిమీపేరు లివ్వనికేటులనేతెంచినారు । ఎవ్వరి
కుమారులీ చెలువారు జవ్వనియెవ్వతె నిన్నువేమాటుఁ । బువ్వవిలు
కేళిఁగలయఁగఁ బూనినానుబాళినన్నేలుము । నవ్వగాదనఘనా పేరుశూ
ర్పణఖ, నిన్నేకోరి యిటవచ్చితి మదనుజుఁడిదిగోకనుఁగొను మీసతినే
నవల సాక్షిగాను ఘనతఁ బెండ్లియాడినానటు । వెనుక దీనితోడి యీ
పోటికి మొనసి నీవు నో పుమువె సౌమిత్రి । నెనయు మనినఁ జని వేడి
న నతఁ డనియె లలన నను గూడినని । వును దాసి వవుట నిజమనరా
మునియొద్దకేగి యదిఘనాకృతిఁగనలి సీతపైఁజన లక్ష్మ । ణుఁ డసి గొ
ని ముక్కుఁ జెవులు కోసెరక్కసికి॥ విసఁగ॥

అఱచుచుఁ బారి యది ఖరునిఁ జేరి । మొఱబెట్టసురారి భూరి రణభేరి । పరఁగఁ గదలి శూర్పణఖచే దారి । నెఱిఁగి బలములరి ము రిసడచె మీఱిపరుల వచ్చుట గని యనుజుని ధరణిజనుఁదోడ్కొని య గ్గిరి గుహ । కరుగఁబనిచి రాఘవుఁడు ధనుశ్శర వర కరుఁడయి బలువీ రుల దార్కొనె । ఖర దూషణ త్రిశిరులుదాఁకిరి హరిపైఁజనునే నుఁగు లు నాహరి । మెఱయసేన నెకపగలునఁ దెగ । నటికి నారాయణాస్త్ర మున రాముఁ । డరులదొరలఁ దలల దొరుల నేసెనిలపై॥ విన॥ ర

తమ్ముఁడు వచ్చి సీతను దోడి తెచ్చి । యమ్మెయి నన్న సాహస ము మెచ్చి । నెమ్మినుండె సు ఖమ్మున హెచ్చి । యమ్మది రక్కసి య టలంకఁ జొచ్చి । పమ్మి రావణు చరణములఁ బడి వగవనతడు కరుణ్ జెలిఁగొఁగిటఁ । గ్రిమ్మి యిదే మన రామలక్ష్మణులు కాంతారసీమ మె లఁగ రాముని కలికి చెలువలరి చె । లఁగఁగా నీకిమ్మన నన్నిటుచేసిరి నీ తమ్ము లిందుకై పొలసిరి యనిన । కొమ్మనూరార్చిర క్షోవిభుఁడు రా ముని । నిమ్మహి శేషగి రీకునిగాఁ దలఁచె॥ వినఁగ॥ గి

3౨. ఫరజు - రాగము - అటతాళము.

పల్లవి-ఇంతిచెంగల్వ బంతిచెలువల మేల్బంతిగుణముల దొంతి వినవే శ్రీ

అనుపల్లవి-కాంతుఁడు డీకొను ఖరదూషణాదుల నా । వంత లోపలఁ జంపనెంత వారు నరులని । చింతించి దశకంఠుఁ డసురుల శిక్షింపఁజక్రి యిన కులమున మంతు కెక్కఁజనించె శ్రీరా మాఖ్య బ్రహ్మాది నుతుఁడయిమనె॥

చరణములు-విన గానిమ్మని శ్రీ హరి చేతఁబొలిసితే । మానుగ వైకుంఠ మందిరమేలుదు । నే సతని గెలిచితి నేని రాక్షస రాజ్య । మీనేల గలదనుక నేలుదు ననిదలఁచి । భాను నిభమగు రథమెక్కి

విధి పూని బోరిరేప దుర్మతివై । రానుగత హృదయుండయి చనియెను
రావణుండు మారీచు నింటికి॥ నింతి॥ ౧

వచ్చిన దనుజేశుఁ జెచ్చెరఁబూజించి। వచ్చిన పని దెలుప వలె
నన్న మారీచు । మచ్చికచేసి రావణుండు పలికె రాముఁడు । హెచ్చి
కానకు దశరథేశుఁడు బంపంగ। వచ్చి మునులకు నెల్లనభయం బిచ్చి
మన ఖర దూషణాదుల । వ్రచ్చినాఁడట రాముని సతినిదెచ్చి యేలు
దునన నతండనియె॥ నింతి॥ ౨

రాముఁడు నరుండని రావణతలచేవు । శ్రీమహావిష్ణువు సీత మ
హాలక్ష్మి । యీమేను బూని నాఁ డిచట నిను బొరిగొన । నామహా
త్ముని చెనకు టదియే మృత్యువు నిను వి। శ్వామిత్రుక్రతువున సుబా
హునిఁ జంపి రఘుపతి నన్నుశరమున । నీమహోదధినైచె బ్రిదికితి నే
మి సుకృతముకతననో యనె॥ నిం॥ 3

హరి నన్ను బొలియింప నవతరించిన ట్లయితే । వెరచితేఁ జం
పక విడుచునా లేలెమ్ము।మెరసి నీవు మాయా మృగమై రాఘవుల స।
త్వరముగ భ్రమియింపు ధరణిజ నేఁదెత్తు। మరుమాటలాడనినుఁ జంపు
దు మారీచయని రావణుండన । వెరచిహరిచేఁ దెగినమోక్షము వీనిచేఁ
బడనేలని కదలె॥ నిం॥ ౪

పదియాఱు వన్నియ బంగారువలెఁదనువు । పొదలమేనిపై వెండి
పువ్వులవలె చుక్కలు। గుదిగొన మణిరుచులఁగొమరారు కొమ్ములు।
కొదమ రత్నము లనఁగా గొరిసెలు దనరఁగ। నుదుట నీలముల వలెఁ
గ[illegible]గవ యొప్ప మారీచుఁడు లేడియై। కదలి శేషగిరీశుఁ డగు రాఘవుఁ
డున్న పంచవటిఁ జేరెను॥ నిం॥ ౫

33. నాయకిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-దీన భక్తజన సౌఖ్యదాయకి ప్రాణనాయకి వినవే
అనుపల్లవి-భానుకులుఁడు ఏకాంతమున సీత తో [illegible]టులనె రావణాస్తు

రుఁ డిదె నినుఁ గొనిపో నరుగుదెంచె నీవంతర్హితవై నీదగు ఛాయామాత్రము నిలుమీ నిను వర్షాంతమునందు పొందు వాఁడననట్లు నిల్చెసతి॥ దీన॥

చరణములు-చెలఁగు కపటమృగముఁ జూచి మాయాసీత దీనిఁ గొనితెమ్మనినశౌరి విలునమ్ములు గొని చనుచు జానకిని గొలిచి యుండు సౌమిత్రి నేనీ లేడినికలితనము మీఱదెత్తు ననిన లక్ష్మణుఁ డిదిమారీచుఁడు చేయు పోకలు వల దీ కార్యము పూనఁగా న గారిస్తుత యన నిల్వ కేగె హరి॥ దీన॥ ౧

సర్వపూర్ణుఁడయ్యు నచలుఁ డయ్యును సాక్షియయ్యు లోకానుసారియై పర్విడి మాయామృగము వెంటఁదగిలె భక్తపోషణుండనెడి నుడి విదితముగా నుర్వీతనూజ కోరికదీర్చక నుద్దండాటవి రఘు వీరుఁడు చని దుర్వారామర్షణుఁ డయి మృగంబు నుర్వింబడ నేసె నిశితాస్త్రమున॥ దీన॥ ౨

త్రుళ్ళడంగి కపట రూపు చెడి మారీచుఁ డొరలుచో హా లక్ష్మణా చెల్లరేనన్ను బ్రోవుమని చక్రిచీరినటులఁ గూసి నార్తరవమున నిలపైఁ దొర్లుచు మహీశు సన్నిధిచే ముక్తిం జెందె నచటనార్త ధ్వని విని తల్లడపడి భూమిజ రాముఁడాప దంబొందెను జను లక్ష్మణా యనెను॥ దీన॥ ౩

మూఁడుజగము లసికి దొడరినసురా ముఁడుభయమూర్తుఁడౌనె చెలియ తెలియకనాడితివను మఱఁదిని యతివ సుజను లాడ రాని మాటలాడ నాతం డది వినఁగూడక హరీ యనుచు నన్న చనిన జాడం జన రావణుఁ డిష్టము చేకూడె ననుచుఁ జేరెను మౌనిమై ని గూఢాత్మాకృతియై ధరా సుతను॥ దీన॥ ౪

పూజచేసి సీత పలికె మహా పురుష నిలువు మత్పతి వచ్చు దనుక నా జనకజ గని మీరెవరు దెలుపు నాతి యనిన యయోధ్యాధి

పతి యగు దశరథరాజు కోడలను రాముని భార్యను లక్ష్మణుఁడను తమ్ముఁడుదానును వసి రాజీవాక్షుఁడు పదునాల్గువత్స రంబుల్ నిల జనకాజ్ఞ వచ్చెననె॥ దీన॥ ౫

నిన్ను విందు నన రావణుఁడ నా నెలవు లంక దను జవిభుఁడ జగములనన్నిటిని గెలిచి నాను ననుఁబొందు నరునిపొందు నీ కేఁమకన విని భయంబున నన్నెలత యోరి ఖలుఁడ నిను రాముఁ డస్త్రాహతుఁ జేయు నన రావణుఁడెన్నికఁ బదితల లిరువై కరంబు లిమ్మైతగ రథమందు సీత నిడె॥ దీన॥ ౬

అలఘుగతిని బోవ శేషగిరి నిల యా హరీ రామ లక్ష్మణాయ నుచుఁ। గలికి విలపింప విని జటాయు వది దెలిసి వచ్చి రణమొనర్చి కూలెను గిరివలె। గులుకుచు దశాస్యుఁడరుగ గిరినైదు గురు కపులను గని తొడవుల్ ముడి యిడి। చెలి వైచెనచట లంకాపురంబుఁ జేరి యశోక వని సతి నిలిపె॥ దీన॥ ౭

౩౮. లలితపంచమి రాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఓవనితా మణిరో వినవే నొకటి దలఁచే॥ నోవని॥

అనుపల్లవి-వేవచ్చు లక్ష్మణుని వీక్షించి హరి మది। నే సాక్షినౌదునైన నీ జగము మాయా మోహ। వ్యాసంగ మొందఁ జేతునని యెంచి। హా సౌమిత్రి హా సీత నచట డించి నత్తురా తప్పుఁ। జేసితి వింక నేమిసేతు ననిన రాముని గని యతఁడు పలికె॥ నోవని॥ ౧

చరణములు-ఆర్తనాదము విని యావనిజ నన్నుఁ బొమ్మన్న। నార్త రక్షకుఁడతని కడలకు మనిన। నార్తిచే వినరాని దు ర్వార్తలాడ నీమార్గాన ఆర్తినై వచ్చితి నన్ను మన్నింపవే యో దయానిధి యనె॥ నోవని॥ ౨

ఆమీఁదఁ బర్ణశాల కరిగి సీత లేకున్న । రామ చంద్రుఁడుశో కవా రాంబునిధి మునింగి । తా మహామహుఁడయ్యు నిర్గళిత దుఃఖరా శి యయ్యుఁ బామరులకుఁ జూడఁ జింతా పరవశుఁ డైనట్లు విలపింపఁ దొడఁగె॥ నోవని॥ 3

హా పూర్ణ చంద్రానన హా చకోరాక్షి యింత । కోపమానా తోఁ బలుక కున్నా వేమి । ఓపరమ సాధ్వి యింక నేనె ట్లోర్తు నిమి ష మొకయుగ మాయెఁ । బాపపు దైవ మింత పగవాఁ డా యెరుగన ని వనితను వెదకె॥ నోవని॥ ४

వెదకుచు రాఁగా హత పక్షుడయి పడియున్న । పతగేంద్రుఁ గని లక్ష్మణా పరికించితే।అతివ సీతఁడు మ్రింగి హతుఁ డయినట్లున్నాఁ డు వీని । ధృతిచేఁ జంపుదు విలునమ్ములు దెమ్మన రామనే జటాయు వనె॥ నోవని॥ ౫

హరిహరి యని డాయ బోయి యతనిచే దద్విధ మెల్ల । నెఱిఁ గి పక్షిరాజుమై కరమున నిమిరి । పరగబోధించిన రామా హరి పర మాత్ముఁడవు నిన్ను । కరమర్థిఁజూచితి ముక్తి గంటిననిప్రాణముల్విడి చె నతఁడు॥ నోవని॥ ౬

ఛితిపేర్చి పులు గుమేనుశిఖచేదహించె నంత ధృతశంఖచక్రగ దాబ్జా న్వితుఁడయి హితుఁడయి । నతుఁడయి రుచిర తనుఁడయి పర మ విమా నా రూఢుఁడయి జటాయు । వతిభక్తి శేషాచల పతి యా రాముని నుతియించఁ దొడఁగు॥ నోవని॥ ౭

3౫. చూర్ణిక - జటాయుస్తవము,

శ్రీ మ దగణిత గుణమణి గణాలంకృత రుచి రచిత శుభస్వ రూపం; సకలజన భయావహ దజ్ఞాన జనితకలుషాంధ తామిస్రనివా రక భవతారక దీపం; అనుపమాద్భుత మహత్త్రితాపంహత దీన జన తా మనస్తాపం; కరధృత విధి తామోఘ శరచాపం జగదుదయస్థితి

సంహారా విర్భావ తిరోధానాది మహామాయా వినోద నిదానం; అంగీకృతరంగ న్మంగళా భంగ తుంబురు నారద సంగీత వీణా మృదు గానం; భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాల త్రయీ బాధ్యమానం, అస మానం; అక్షీణ కటాక్షవీక్షణ రక్షితదాక్షాయణీ ప్రముఖ నిఖిల భ క్తజన సమూహం నిర్దళిత సకలసందేహం, దుర్వారోర్వీభరణ హరణ నిర్వహణ చరణ లీలా మానవ దేహం నిరీహం; శ్రీమత్కరుణావలో కన మాత్ర క్షమిత ఫాలాక్ష చతుర్ముఖాది సర్వ సుపర్వా ఖర్వ ఖేదం, నిరంత రామనస్క సమాధి పరిపూర్ణ పరమ యోగీంద్ర హృదయ సరసీరుహ కర్ణికా పరిస్థిత విగత జగత్పవిత్రీకృతాద్భుత ప్రభావ భా సుర వియన్నదీ జనక విభవాభి శోభిత కిసలయమృదుపాదం, సమస్త జనానుమోదం; నతజన సంతత సకల కల్యాణగుణ సంపాదం, దళ త్పుండరీక పత్రజైత్ర విపులతర మనోహరవిలోచనం; శిలామయ మానినీ యోషా ఘర్షణ దోష విమోచనం కుముదబాంధవ కిరీట ప్ర చండ కోదండ ఖండనోద్దండదోర్దండదోషాకరాస్యం దేవతా సార్వభౌ మం; రవికుల పయఃపారావార పరిపూర్ణ సోమం; గర్వితపూర్వగీర్వా ణ వాహినీ సందోహ కఠిన కంఠ లుంఠన గళచ్ఛోణితా రుణిత సహ స్రకర సహస్రకోటిప్రభా భాసమాన మహాభూత భయంకర సురర్షా భిధానావక్ర చక్రాయుధా భిరామం; మారీచ సుబాహు విరామం. హారహీరనీహారకర్పూర సుధాసార డిండీర శర న్నీరద శారదా నార దపూర్ణిమాచంద్ర చంద్రికా ధిక్కార దశదిగ్వ్యాపిత ధవళ యశో ధామం; శ్రీరామం జనన మరణాది ఘోర సంసార మహాగహన దావ దహనాయ మాన సకలజగజ్జేయమాన పావననామధేయం సూ రి జన భాగధేయం ఇంద్రనీలమణిప్రతికాశాతిస్ఫుట సుందర కాయం- రమాకాంతా కుచకుట్మల తటి చర్చితపటీర కుంకుమ సంకుమద మి శ్రచ్చందన పంక ముద్రితశోభన విశాల వక్షసం హత ఖరదూషణాది

రాక్షసం రూక్షేక్షా శిక్షితపక్షం ప్రపన్నావన దీక్షం పరధన పరదా రా విముఖమునిజనసేవ్యం దుష్టజన దుర్విభావ్యం. ప్రణవైక సంస్త వ్యం, ప్రతివీథి కాశ్రావ్యం; విలూనదంభాభిమాన సదా భువన సం స్తూయమానమానవవపుర్నిర్మాణా సమానమానస సరోవరముహురు ద్గత సముత్తుంగాఖండానందం వీచీ పరంపరా లీలా డోలాందోళితచి న్మయరాజహంసం, రాజకులావతంసం; రత్న ప్రభా చకచ్చకిత చామీకరచారుకిరీట కుండలం, పోషితాఖండలం; గుణత్రయ శక్తిత్ర యమూర్తిప్రియానువృత్తం, కరుణామయచిత్తం; పనసామ్రకదళీక్ర ముక ఖర్జూర జంబు నింబ జంబీర పున్నాగ చంపక మధూకవకుళా శోక తమాలసాల రసాలాది కోరకిత పుష్పిత ఫలిత లలితమహామహీ జ కుహరా విరాజిత రత్నచ్ఛవిచ్ఛటా లంకృతసానుప్రదేశ నిరత స ముత్పతన్నిర్ఝరాకలితప్రశస్త సమస్తవిలాసోల్లసిత శేషాచల శిఖర మధ్య సువర్ణప్రాసాద విహరణశీలం తోషితాశేష భూపాలం; సురా సురయక్ష రక్షోరగ గరుడగంధర్వసిద్ధ సాధ్య కిన్నర కింపురుష విద్యా ధర చారణాప్సరో బృందరచిత బహువందనం; భక్తచందనం; రఘు నందనం; త్వాం భజామి.

౩౮. శహాన - అటతాళము.

పల్లవి-కోరి కూరిమి మీఱి కౌమారి ఖ - రారి చరితము వినవే

అనుపల్లవి-శ్రీరాముఁడు జటాయువు భక్తికిమెచ్చి। మీఱఁగఁ గైవల్య
మిచ్చి యావలఁ జని హెచ్చి

చరణములు-సానుజుఁడై సీతనరయుచు రాముఁడు జని ఘోరా కారుఁడైన రక్కసునిఁజూచి మానధనుఁడౌ లక్ష్మణునితోడఁ బలికెను వీని బాహువులలోన నిప్పుడు మనము। పూని చిక్కితిమి కన్నులుఁ గాళ్ళుఁ దల లేదు వీని కేరని తెగువలోన రాఘవులిరువురు। వాని

యోజన దీర్ఘ భాహు ద్వయముఁ దెగనఱికినఁ గబంధుఁడుదాని కద్భుత మంది మీరెవ రేనెఱుఁగ ననఁజక్రి పలికెను॥ కో॥ ౧

దశరథసూనులము రామలక్ష్మణులము తండ్రియాజ్ఞ వనమున నుసీతతోఁడ । వసియించియుందాము వంచించియెవఁడోనా వామాక్షిఁ గొనిచనెను వెదకుచువచ్చి । వెస నిన్నుఁగంటి నీవెవండనిన గంధర్వ విభుండజుని వరమునను జరజీని యగు । కొనఱిఋష్టావక్రముని గనుఁ గొనినేఁ దిన నసురగ నగుమని త । పసి శపించె విమోచనము రఘుప తిసేయుననెను దైత్యుఁడు॥ కో॥ ౨

దనుజతనువుగాల్చు మెఱిగింతు సీతా వృత్తాంతము నన్నిట్లుసే యమెఱుఁగరుడీని । నననను రాకృతి విడిచి దివ్యగంధర్వుఁడై వినుతించె హరినిమాయ మానవకాయ । అనఘదుష్టనిగ్రహార్థముబూనితివి పరమాత్ముఁడవు దైవరాయ సన్మునిగేయ । మనోరాగగోచరు జన నాదినిధనుఁడవఖిలసాక్షివి । చిద్ఘనానందమయుఁడవు రఘునందన వందనములు చేకొను నే॥ కో॥ 3

రూప రహితుఁడ వయ్యు రెండు రూపములు గల వోపరమ పురుష నీకుస్థూలసూక్ష్మముల । ప్రపున జగములు గలుగు వెలయు నడఁగు నీపాదమాన పరా కు హిరణ్యగర్భ । పపునసూక్ష్మమై విరాట మవు స్థూలమై దీపించె నదిమాకు దెలియునుమును లలమట । కోః ధ్యానము సేయఁగ విరాట్పురుషుఁడనధారణా క్రియుఁడను । చేపట్టి రాముని తనువె సుమ్మఖిల జగముల ననెఁ గబంధుండు॥ కో॥ ౪

వానిజ్ఞానము మెచ్చి వరదుఁడు పలికెను వరమా నీపావనస్తవము నుడివిన వినినగాని, వారికి సిరులుఁ గలుగు దురితముదొలఁగు గలుగ దెన్నఁడు భయమని సెలవియ్యగానె రావణుఁడను రాక్షసుఁడు సీతను లంక లోనుంచి నాఁడే దినము శబరివద్దకి జనుఁడా నెలఁతచే సక

లమును విన(గానగు ననుచుఁ గిన్నరుఁడు చనె । భానుకులమౌళి శై
షాచల పతి మతంగాశ్రమముచేరెను॥ కోరి॥ గి

3౨. మాంజరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-హితమతిసతీ పార్వతీ యీచరితము వినవే

అనుపల్లవి-రతిపతి శతాధిక రుచి రాంగులా రామలక్ష్మణుల । నతి వేడ్కఁజని యానం దాబ్ధి దేలి శబరిమొకరొక్కనెను॥ హిత॥

చరణములు-పద యుగళి మ్రొక్కి పాద్య మొసఁగి । తదం బుకణార్ద్రసదమల సర్వాంగియై హరి దర్శన । ముదితవిరోచన జిత సారంగియై రాఘవులను స । న్మృదు ఫల గంధమాల్యములఁ దృప్తు లఁజేసి హృదయముల । ముద మొదవ బలికెను రామునితో శబరికర ఘటితాంజలి యగుచు॥ హిత॥ ౧

నిను కని ధన్యనై తనరితీ ఖలుల దునుమగ మునుల మనుపఁగ దశర । థుని సుతుఁడై నారా యణుఁడ జనియించుదు । వనినాగురుడు సువ్రతుఁడై దెల్పెను మతంగ । ముని యదినేఁడునిజమాయె శరణు శరణు దైవరాయా । వనితను హీనకులజను నినుఁదెలియఁజాల నన రాముఁడు పలికె॥ హిత॥ ౨

కుల నామా శ్రమాదులు హేతువులుగావ । బలనను దెలియఁ గ భక్తియొకటి వినాగఁజన దాన తపో మంత్ర । ములు భక్తిహీనము లైన నిష్ఫలములు గనుక । దెలిపెద భక్తిమార్గము సులభ మగు న పవర్గము । తొలుత సత్సంగతి యావల సత్కథాలాప గుణరతులను నేను॥ హిత॥ 3

ననుఁగొనియాడుటయు ఘనగురుసేవ యు । మ నియమాదుల ను వను బూజించుట । ననుభజించిన వారలను గని సంభావించుటః సకల భూతములఁ । దనుగాఁ గని శమదమములు నెనయుట విమల ఛ

త్తముల । ననువివరించుటయు నివి నవవిధభక్తు లనిమరల హరిపలికె॥ హిత॥ ౪

భావము సజ్జనసేవ పదిలమైనదినీకుఁ । గావునను జూడఁగాఁగలిగె నిఁక జానకి తెరఁగు వేవేగమెజూడగా । దెలుపుమనసతిని రావణుఁడెత్తుకొని వేగ లంకకుఁ జనె మహాభాగా । దేవాదిదేవనీకుఁ దెలియని దిగలదే యనుచు జెలి పలికె॥ హిత॥ ౫

పంపానామ సరో వరతటిఋశ్యమూకాద్రిపైఁ । బెంపునసుగ్రీవుఁడున్నాఁ డతని సఖ్యము చేయుఁ । డింపున నతఁడు దోడ్ప డునని తెలిపి శబరి । తెంపుననచటఁజితిఁబేర్చి దేహముచిచ్చుతోఁగూర్చి సొంపున శ్రీవిభుని దలఁచుచు దనువెడసి పరమపదమున కరిగె॥ ౬

ఈరఘువర స్తవము నెవరు పఠించిన వినిన । వారి కోరినకోర్కెల నిచ్చు శేషాచలేశుఁడు కృపను । ఘోర దురితములనుబుచ్చు నివి జయాకరము । సూరిజనా నందకరము దారిద్ర్య సంకట హారము అరణ్యకాండముశ్రీ మీర సుబ్రహ్మణ్యకవి తెనుగించె॥ హిత॥ ౭

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు ఆరణ్యకాండము.

సంపూర్ణము,

శ్రీవేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

కిష్కింధాకాండము.

౩౮. మారువరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శ్రీహిమాచలవరసుతా యీకథ స-మాహితమతివైవినవే

అనుపల్లవి-మోహనాబ్జోత్పలా - మోదయుతమై విమలమైహంసచ
క్రవాకాదివిహగకులకో । లాహలమైపన సామ్రవకుళ
కందళితతరువిలసిత తీర । మై తగు పంపాతటిని డాసి । సా
హస క్రమ కళాకుశలులగు రాఘవులు స్నాన । పానము
లుచేసి శ్రమముఁ బాసియలరిరి॥ శ్రీహి॥

చరణములు-వరఋశ్యమూకాద్రి సరణిఁదప్పకనడుచువారి శర
చాపధరుల నృపవరుల మరుజటావల్కలం బరులఁజూచి వెరగొంది
సుగ్రీవుఁ డరులని తలఁచిమంత్రి । వరుఁడైనహనుమంతు వారినెఱు
గఁగఁబనుప నెఱవడుగైచని మారుతి శిరముపోక రామునియంఘ్రిల
నతుఁడై జగదుదయ స్థితులయ కరణ శీలురై పురాణ పురుషులై తన
రు । నరనారాయణులో గాక మీరెవరని యడిగెను॥ శ్రీహి॥ ౧

వినులక్ష్మణా యితని ఘనవాక్పటిమఁబు వినుతశబ్దశాస్త్రిమత
మైశ్రుతిహితమై విని చెనని హరివటువు నతిమైత్రితోఁగనినే దాశరథి
వినురామఁడందఁరునా యనుజఁ డితఁడు లక్ష్మణాఖ్యుఁడు సీతయును
నా వనిత మున్నెనితఁడు । నడవుల చరింపమజ్జనకుశాసన మున వచ్చి

చపటిమండ । దనుజుఁ డెవఁడో కన్యొల్లఁగిసిత నెత్తుక చన దానిఁ వె
కెదము నీవెవరో । తెలుపుమనరాముఁడు । వానరేంద్రుఁడు సుగ్రీ-
వాఖ్యుఁడీగిరినమాత్యులుఁ । దానున్నారువాలికి భయపడి మహానుభా
వా ననుమీపాలికిఁబంపె । నేనుసుగ్రీవు మంత్రిని వాయు సుతుఁడ
హను । మానాహ్వాయుఁడ సూర్యసూనునకు నీకుఁ జెలిమి । మానిత
ముగను జేసెద ననుటకు రాఘవులు ననుమతింపవారిఁదనమూపుపైనిన
తెచ్చి భానుజు కెఱుఁగ చేయఁ జెలంగి రాముని పాద పద్మముల కెఱిగి తరు
శాఖపీఠ మిడియెనతఁడు॥ శ్రీహి॥ 3

రామా భిగమనంబు సౌమిత్రిచేఁ బ్లవగ రాజు విని రిపు విఘా
లా వగపేల భూమిసుతజూడ యేలీల నైనం దెత్తు స్వామియొకదనుజుఁ
డొకసతి నెత్తుకొని పోవ । భారమై తొడవు లిటు పాఱవైచె నని యి
య్య శ్రాముఁడు గని హా సీ । తా యనివిలాపింపఁ । బామరుని రీతిద్దై
న్య పడఁ దగదని విరజజుఁ డా మహామహుని దెలిపి యగ్నిసాక్షి । క
ముగ బ్రామాణికములు చేసికొనిరి సఖ్యమునకై॥ శ్రీహి॥ ౪

మయసుతుఁడు మాయావి వాలి ననిఁ బెనఁగి । పుయిలోడియ
సుర తొలఁగి గుహఁజొఱ నిర్భయుఁడై వానితోడ చెలఁగి యచట ।
దయచే నన్నుంచి పోయి మా నెలకురాకున్న । లయమాయెనన్నయ
ని వ లఁచి గుహను శిలదోచి । భయమునఁజని యది దెల్పసచివుల్
ననుఁగపి పతిని జేసిరరిఁ । బోరికొని మాయన్న వచ్చి ప్రియనురాజ్య
మును గొనిననుఁ । దరిమిన శేషగి రీశ అదిమొదల్ ఇచటనునికి య
నె నినజుండు॥ శ్రీహి॥ ౫

౩౯. కళ్యాణి రాగము-అటతాళము.

పల్లవి-తగ విననే యీచరిత్ర ధళ - త్కంజ దళ మంజు నేత్ర॥
నగవిభేదన మణి చయ కాంతి స్ఫుట సుగాత్ర స్తుతి
పాత్ర॥

అనుపల్లవి-వగఁబొగలు రవిజుఁ గని హరి నీ పగతుఁ డని మొనను
బలాధికుఁ । డగు వానిఁ గెలువ నెట్లగు నని । యతఁడన్న
బలమెన్నఁగడఁగెను॥ తగవిన॥

చరణములు-దుందుభి యనెడి దనుజుఁ డాహవ దోహలత మ
హిషరూపుఁజెంది వానిని దొడరంగఁ గొమ్ముల సందెడలఁ జీల్చి య
తఁడేపు । మ్రిందించి కాలఁదన్నిన త ద్రక్తమీఁగిరి నెఱయ వాలిని
'ఇందురాదల పగులు' నని శపియించెను మతంగుఁడనె గపిపతి॥తగవి॥

అది మొద లిచటనుండు నభయత ననఘ దుందుభి శిరంబు ।
అదె యోజనము చిమ్మినవాలి నని గెలుతు వన విని ముదంబు । గ
దుర పదియోజనాల్ చిమ్మినఁ గని సప్తతాళ పత్రములంత । గదిమి
యొకమటి గోయునటుల వి చిగుము మన హరి నగివిలుఁగొనియె॥తగ॥

శరమొకటి శ్రీరాముఁడేసిన సప్తతాలములఁ దు్రంచి । గిరిధ
రాతలరసాతల ముల నెఱఁగి పొదిచేరెనదిగాంచి । తరుచరాధిపుఁడురా
ముని పా దముల కలరుచు మ్రొక్కి శరణని । చరా చరమూలమైన
పరా త్పర వస్తువని పొగడఁ దొడఁగెను॥ తగవిన॥ 3

నా పూర్వపుణ్య ఫలముజగ న్నాథ నిను గనుట నేరు । ప్రా
పనితలంత్రు నినుసంసార నివృత్తికై గనులఁ జూడు । శ్రీపతి సతిసుతధ
నము కాంక్షించి బుద్బుద సమంబది నీప్రాపు పెన్నిధి పేదకబ్బిన ప
గిది నేఁగంటినని నినజుఁడు॥ ౪

క్షణ మెవఁడు నీయందు మది నిశ్చలముగా నుంచునాని । గ
న మోహ లత సమూలములం దెగు నిను రామరామ యనువారి । వి
నుతించి బ్రహ్మహత్యా శత మణఁగు నిఖిల బ్రహ్మమని త్రోఁచె నటం
చుఁగాఁగలించెను శ్రీ శేషగిరి పతిని సుగ్రీవుఁడు॥ ౫

౨౦. రేగుప్తిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-గరుడగమను సచ్చరిత్రము వినవె - గౌరీ సుకుమారి

అనుపల్లవి-సురుచిరాలింగనమునం బరిహృత - గురుకలుషుండై తన
రుసుగ్రీవుని పరమదయాదృష్టి గని చిఱునగవున వదనశశి
శృంగారశ్రీ మీఱ బరతత్వ మెఱింగి పలికెనౌ నను-
పాత్రికృతులెఱుఁగక రఘుకులుఁడంచు - కరటులను మా
యచేత, మోహితులు - గాఁజేతువని పల్కె శ్రీపతి॥ గరుడ॥

లేలెమ్మికవాలితో ననికిజను కీలుగుఱు తెఱిఁగి రిపుమ్రింతునని మేలుగ హరిపల్కిన కిష్కింధకు మిహిరతనయుఁడరిగి కుఱుచుచాలి సింహనాదము చేసిన రిపు శబ్దము విని రోషారుణనేత్రుఁడై వాలి రా నతని యురమునజుఁడరిచె వాలి యమునిబోలె వ్రాలుచు సోలుచు నొకరినొకరేచి చాలప్రొద్దు పోరాడివాలిచే దూలి రుధిరములు గ్రిక్కుచుఁ జని హరి తో ననియెగపిరాజు తొడఁబడి॥ ౧

రామా ననుజంపింపఁగ దలఁచితి వో మాయన్న చేనటులైన చోనీవె సామీనను పొరిగొనుమని పొగడిన రాముఁడు కడువగచి నేనుసఖా యేమిసేతు మీరిద్దఱొకరూపమై నెరయుట సేయక తడసితినని సౌమిత్రిగని యితనికొక గుఱుతిడి యీమాటు బంపుమా యన నతఁడనుపమ హేమపుష్పమాలికయొసఁగిపనుప ధామనిధి సుతుఁడరిగి వాలిఁబిలువ నేమిచోద్యమని యాజికతఁడు పో గా మగనితోఁ దార పలికెను॥ ౨

పోవలదు మఱలరా లేవు ఇతఁడు పోరికిఁదిరిగివచ్చునాయనినగి వాలి నే వీరుఁడనై పోకునికి తగదు వేవేలు వచ్చినను నే వెఱవ వేవేగ నతనిప్రాపుతోడ జావ నడచి వత్తు నినినంగదుచేవింటి రాముఁడకవులకు వచ్చి సీతఁ గోల్పడి ఎడరవిజునితోడ తావహ్ని సాక్షిగా మైత్రి

చేసి నేవాలిని జంపుదుమనినాఁడట దేవదేవుఁ డతని శరణమని సుగ్రీ
వుని సచివుఁ జేయుమనె సతి॥ 3

రాముఁడు సాక్షాన్నారాయణుఁడై బ్రహ్మాదిసురలు ప్రార్థించర
ఘుకుల సోముడయిజనించె రావణవధకు నామహితునకొరులుస్వజను
లు ఏమిలేరబల పొమ్మని తమ్ముని నెదరిపొడువఁ దరువుమరుపున నుం
డి రాముఁడైంద్రిబాణమేయఁబడె సు త్రామసుతుఁడుసోలి గిరి కొన్న
మైమెఱుపు కొంతవడికిఁ దెలిసి గుణ ధాము ధృతజటాస్తోము కువల
యశ్యాము లక్ష్మణకపిందాభిరాము రామునిఁజూచి వాలిపలికెను॥ ౪
గరు॥

నాచే నీకపకారమేమిదిన నాథసుతుని వలన నుపకార మేమి
రాచనడక తెలియక చేసితివి ఈచేతఁ జంపవచ్చునా బోయవైకాచి
పొంచి యేసిన కీర్తియేమి క్షత్రియుఁడవై తేని నన్నెదిర్చిచూచిన య
శమగు సీతకొఱకు రవి సుతు శరణను టేమిరామస్వామీ నా చతుర
త యెఱుఁగవు రావణు సా న్వయముతో సీతతో నిటకుఁదెత్తుఁదోఁచ
దాయె దోసమాయె నీకను దుందుభివైరితో నృపుఁడనియె॥ గరు॥ గీ

సకల ధర్మపాలుఁడనై చరింతు శాసింతు విలుకాఁడనై ఖలుల
వారక కూఁతురు కోడలు దోడఁబుట్టువు భ్రాతృభార్య పలుకసరియ
గునకటా నీవెఱుగక తమ్మునిసతి నతిబలాత్కారమునఁ బట్టినపాతకుని
నిన్నుఁజంపిన పాపముల్ రావనిన వాలిస్రుక్కి హరికిమ్రొక్కి యికఁ
దప్పులు వేచుశ్రీపతినీవు జగదీశుఁడవని తెలిసెనన శేషగిరి నికేతనుఁడు
శరము వెఱుకవాలి య నింద్యముగు కైవల్యమొందెను॥ గరు॥ ౫

౪౧. ఘంటారాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-కోమలారుణ పల్లవ పాణి కోరివినవే శర్వాణి

అనుపల్లవి-భీమ సంగ్రామ హతుఁడైనవాలిఁ జేకొని వానరుల్ శో
కించిరి కోమలి ఘోరముగా సొగకన్నుల బాష్ప ధారలు

భో రున నెలుక తార హారము లు రాల కిష్కింధా పు
రి వెడలి నడుమళుకతార వదనవిజితరాకా తారాపతి నిజప
తిని జేరి వీరాధివీరా నను బాసి పోయితే రమణ హా హా
యనియడలె॥ కోమ॥ ౧

రామా యే బాణమున నేసితో నానుగని నా బాణమునఁదామ
సింపక నను జంపుమనుచు తరణి సుతుని గని కోపమునస్వామి దయ
నఖిలముగ్రైలె నీ కేమిసుఖ మనుభవించు మని భా మామణి విలపింప
రాముఁ డాసగువ నూరార్పఁ గడఁగెను॥ ౨

ఊరక యేలపొగల శోకమునకు షైరైపోయినతతికి నారీనీపతి
జీవుఁడో యీశరీరమో నీమదికి కోరి గుణ భూతేంద్రియములు చేరికలి
గె మేనది తనువు శరీరినిత్యుఁడ చలుఁడెవ్వరి కీరీతి వగచెదని యనెను
హరి॥ కోమ॥ 3

అనఘ తనువు దారువు వలెనడరును చి తాత్మ జీవుఁడు నిత్యుం
డని మొనసిపల్కితివీసుఖదుఃఖముల ననుభవించువా రెవ్వరని వనితా
మణియడుగ రాఘవుండు విని యహంకారాద్యనుబంధమె ఘనసంసా
రము జీవునకు సుఖాసుఖములజ్ఞానములనె॥ కోమ॥ ౪

బలు కోర్కెలుగల వానికి రానివి కలలోఁదోఁచునెటులటులనె
చెలి యనాద్యవిద్యా సంబంధము లేకహంకృతియంమునసౌ తలఁపే
సంసార మదియె బంధము శుద్ధస్ఫటికమున గెంపునిలుప నెఱుపై
నట్లు మతీంద్రియా కలన నాత్మకు సంసృతి యనె॥ కోమ॥ ౫

జీవుఁడు మనోయుతుఁడయి యడిపోవు త్రోవఁ బోవును జన్మ
మృతిభావ మొందుచుఁ బుణ్యావశత నా భక్తుల సంగతిత్రోవదెలిసి
మహాదాదులకు నేమేలొబ్రహ్మమని దలఁచునీవు పూర్వ సుకృతమున
ను సేవించి ధన్యవైతివనె హరి॥ కోమ॥ ౬

నాచేఁ బలుకఁ బడిన యీవిధ మా లోచన చేసి సన్మతివయి యేచి సుఖంపుమన రాముని నుతి యించెఁ దారకయదివినవె ఆచక్రి మహిమ సుగ్రీవుని కానంద ప్రదమయ్యె నతనిఁజూచి వాలికిక్రియల్ సేయు సూచించి పంచె శ్రీరామచంద్రుఁడు॥ కోమ॥ ౭

తరణిజుఁడంగద పురస్సరుఁడయి జప్పరమునవాలి తనుపుంచిప రేతోర్వి కేగి దహనా ద్యపర కరణీయములొనరించె పరమాహ్లాద మున రామపద సరోజాతములు గాంచి మ్రొక్కిన హరినీరుల కెల్లదొ రదినక రాత్మజుఁడు మంత్రి యంగదుండ నె॥ కోమ॥ ౮

సిరియు రాజ్యము నీదె నిను సేవిం చెద నను సుగ్రీవుఁగని హ రి యరయనీవే నేను రాజవగుమనియానతీయ లక్ష్మణుఁడుపురిత్వరతోఁ జేరి సుగ్రీవున క లరి పట్టముగట్టె వర్షర్తుపున పరఁగ రమ్మనఁజనియె శేషగిరీశుం డగు శ్రీరాముని యొద్దికి॥ కోమ॥ ౯

౭౨. యమునరాగము - రూపకము - చాపుతాళము.

పల్లవి-ఫణి శయనునిచరితము విను - దాక్షాయణి భక్తజనప రాయణీ॥

అనుపల్లవి-గుణనిధులౌ దాశరధులు ప్రహర్షణాచల శిఖర స్థలివిలస త్ఫలమగుతరు వరవృతమైబహువర్ణ మృగవిహగ సేవితమయి మణి ఘటితమై - వర్షవాతసహమగు నొక గుహనుండిరీ శ్రీనివాసుఁడు నరాకృతిఁ జేకొనినాఁడని - మౌని వరులు సురలు కరమను రాగమునమానిత ఖగ మృగశరీరులయి సేవింతురు - పూని యనుదినమురాముని - యహోరా త్రులుధ్యాన మానసికుఁడయి లక్ష్మణుఁడేకాం - తమున వికసిత ముఖుఁడయి తగురఘుపతినిజేరియో భానునిభాసిచే మునువిన్న బోధ నేమఱచితిఁ గాన సులభమౌ క్రియాసం యోగము సెలవిమ్మనియ నె॥ ఫణి॥

చరణములు-ఇనజుఁడ ననుఁబూజించఁగ నంతములేదనిన విను సంక్షేపముగా వినుపింతుగురుదయ ననుపమ మంత్రోపదేశమే ధీమంతుఁడు మొనసి గురునిచేఁ బూజావిధి తెలిసి తగ నను సభక్తికముగా నారాధించి ప్రాత స్స్నానాదికమగు నాహ్నికములొనర్చి శిలాస్థాపనముఁ జేసి కృత సంకల్పుఁడై గంధకుసుమాదుల ననుప్రతిమాదిపూజ సేయగవలె ననె రాముఁడు॥ ఫణి॥ ౧

నా సన్నిధి భక్తి నేమియొసఁగిన నెమ్మది నె యలరుదు చాలా భక్ష్యభోజ్యచందనావాసోముఖ పూజాద్రవ్యములు దెచ్చి సిద్ధాసనమున దేవుని ఎదుటఁగూర్చుండి లీలాభాసుర బహిరంతర మాతృకాన్యాసంబులు గేశవాదికము మూర్తిపంజరన్యాసంబులు చేసి హృదబ్జ రవి విమలజీవకళా ధ్యాయిశిలాదులకు కలాసిద్ధి చేయవలెననె॥ ఫణి॥ ౨

హృదయావరణాది పూజలాగమవిధి నొనరించి యర్ఘ్యపాద్యాచమన మధుపర్కముల ధూపదీపనైవేద్యనీరాజనాది విదితోపచారముల నర్పించవలెనన్నవదలక షాదలుచు నగ్నిప్రతిష్ఠాపనంబుచేసి యదస్త్యుక్తమార్గమున హోమమువేల్చిదహనుఁ దప్తసువర్ణసముగ మణిభూషణుగ విష్ణుపదస్థితునిగా బుధుల్ సదా భావింతురనెను హరి॥ ఫణి॥ ౩

బలి పార్షదులకు నిడిన మంత్రజపముచేసి చెలఁగి విడెమిన్నృత్యగీతవాద్యము ఉలరఁగ నాముందర స్వస్తివచనాదులు సలిపి నాప్రసాదము శిరసావహించి హెచ్చి లలి దండమర్పించి కరయుగళి నాపాద జలజంబులు స్పృశించి తలనుంచి మహాసంస్మృతివలనఁ బ్రోవుమనియు ధ్యానమున జేయునతఁ డిహపరములొందునని శేషగిరి నిలయుఁడను జన్మునకుఁ దెలిపె॥ ఫణి॥ ౪

౮౩. పంతువరాళిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-కలికియలరుల ములికి చిలుకల కొలికి వీనులసుధఁ జిలికి కథ వినవే

అనుపల్లవి-చెలఁగి లక్ష్మణ దేవుని దెలిసి ప్రాకృతునివలె మాయ యలవడ హా సీతా యని నిద్రఁజెందఁడాయెను హరి॥ కలికి॥

చరణములు-అచట కిష్కింథాపురిలో హనుమంతుఁ డతి నీతి మంతుఁడగ చలేంద్రుఁడగు సుగ్రీవుని చేరి రాజా ప్రచురతర ధనరాజ్యములుగొని రామచంద్రు మహానుభావుని మఱచి నావు ఖగచరపతి సుతుఁడు తెగిన గతి చెడక రాఘవుని జేరుమువిచికిత్సవలదనిన విభుఁడు పిల్లిపింపుమనెఁ గపులను॥ కలికి॥ ౧

అంజనా సుతుఁ డధిపుని యాజ్ఞ వానరుల రాఁబనిచిన నఖిల దిక్కులుఁ బిక్కటిల్లఁ గని వీరులు మంజుతర గిరినిభ ధీరులుమహియు నాకసము భేదిల్ల వచ్చిరంతఁ గంజదళ నేత్రుఁడయితగు కాకుత్స్థకులుఁ డచలమున మణి పుంజ సాను స్థితుఁడయి పొఱలె సీతా విరహార్తిచే॥ కలికి॥ ౨

జానకి హా చంద్రముఖి ప్రాణములు నీమేన నిలిచినవే నన్ను బాసి యుండాక, చల్లనై మా మానవతి నంటి నీకరముల మఱినన్నుఁ దాకుమీ రాకాసుధాకర ; భాను సముఁడాయెఁ జంద్రుఁడు పరికింపు లక్ష్మణా యిదివఱకేపంకజాక్షి దనుజుచేఁబడి. యెటులౌటయెఱుఁగ ననె రాముఁడు॥ కలికి॥ 3

స్త్రీసక్తుఁడై పాన మదదుష్టులచే రాఁడు సుగ్రీవునిఁ ద్రుంతున ని రాఘవుఁడు దోడర ననుఁబంపు తీ వ్రాసి హతునిగఁ జేతునినసుతు నని యనుజుఁడలుగ హరి కడురాయిడి సేయఁదగదో సౌమిత్రి నీవు చ నివాలి వలెఁజెడకు మనుమిఁకఁ దడవుఁ జేసినఁ జెడునన దవ శిఖి కరణి పురికి నతఁడరిగెను॥ కలికి॥ ౪

గుణధ్వని చేయఁగ విని యంగదుఁడు వచ్చి మ్రొక్కిన వేగమీదొరకు మారాక దెల్పుమనఁ జని కలఁగి పురివాఁకిట నిదె లక్ష్మణుఁడు కపిరాజా పరాకా యన సుగ్రీవుఁడు దెలిసి మారుతినీవలుక దీర్చి యాఘనుని దెమ్మనఁ జని వలగొని కినుక నతవత్సలానుజా వలదని తోడి తెచ్చెను॥ కలికి॥ ౫

పతిపనుపఁ దారాంగన చని భయభక్తి వినయ సంభ్రమముల నతిఁ జేసి కుశలమే చాలాకోపమేమి అతిభీతుఁడయి హరివిభుఁడు సన్ననిచె మిము చేర రాదేవా యని చెయిఁబట్టి సతి యంతిపురికి తోడ్కొనిపోయి నతనిఁ గనుగొనిఁ గపిపతి రుమాయుతుఁడయి పాన్పున నుండి యులికి పడి లేచె వెఱపరి వలె॥ కలికి॥ ౬

మద లోల లోచనుఁడయి మలయు రవిసుతుఁ గని యలిగి రామానుజుఁడు పలికె సుగ్రీవా చేసిన మేలు పదటఁ గలిపి రుమావధూరతి పరవశత మఱచియున్నావా కాన వాలిని పదరి ప్రాణము గొన్నసిత ప్రదరమెదురెదురు చూచుచున్న దనిన రాము కార్య మనఘ యితఁడు మఱువఁడనెఁ బావని॥ కలికి॥ ౭

వానరుల నిదె చూడు డెబ్బదిరెండు వెల్వలను గూడుక భానుజుఁడు రాఁదలఁచి నాఁడు అని పలికిన పవమానసుతు చతురోక్తుల గతామర్షతనున్న రాకొమరు వేడుకొని భానుజుఁడు పూనివందనముఁ జేసిన వానిఁగౌఁగిట నిడి యూర్మిళాజాని యాసీనుఁడయి సరస పూజలు గొనె సఖునిచే॥ కలికి॥ ౮

రామదర్శనలాలసుఁడయి రథమెక్కి లక్ష్మణ కపీంద్రులు రణభేరీ మృదంగములు పొరలఁగాఁ గదలి హనూమన్నీలాంగదనలాది భూమిరుహ చరణ పతులు గుములుగొని గొల్వఁగాఁ జామర సితాతపత్ర సద్విభవ యుతులయి శేషగిరి ధాముఁడయి రఘుకులాబ్ధి సోముఁడగు రామవిభుఁ జేరిరి॥ కలికి॥ ౯

౨౨. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామాభిరామ గుణధామ రామకథా సుధా మా ధురి సామాన్యమా॥

అనుపల్లవి-రామునకనతిదూరమే తేరు డిగి వచ్చి సౌమిత్రి రవిసుతులు చేసిననతులు స్వామి కౌఁగిట నిడియర్ఘ్యపూ జామాన్యులఁ జేయ హరిపతిహరి వామభాగాసీనుఁడయి రఘురామనృప యిటుచూడు వచ్చిన కామరూపుల నగణితులఁ గపుల జితరిపుల ననెను॥ రా॥

చరణములు-మేరు మందర హిమవత్పారియాత్రాది గిరులఁ జేరి యుండెడి వీరులు దేవాంశభవులు భూరిశైలాకారులు రణోద్ధారులు సార కరిబలులు దశశత సహస్రాయులు విస్తార వారణ సత్వులు నిస్తులులు చారుసౌవర్ణ తనులమలశరీరులణిములు విసీలాకారులిదె గర్వలిడి పరువిడి గణగిన పనికి ప్రాణమీయఁ గోరినారింక వీరుమీయాజ్ఞావశుల భిజ్ఞాయను॥ రామా॥ ౧

కొనకొని భల్లూకకోట్లు గొల్వంగఁదగు నీగుణనిధి జాంబవంతుఁడు నితండు పవనతనయుఁడు హనుమంతుండు నలనీల తారపనస గజ గవయ గ వాక్షు గంధమాదన సుషేణ దధిముఖులు కేసరి ప్రముఖుఁడు వినుమితండు శతబలి దశరథుండీతం డనఘ వాలికొడుకంగ దుఁడితఁ డనుపమానబలాఢ్యులను పనిగొను మనిన నినతనయు నాలింగనము చేసి ముదాశ్రులోచనుఁడయి హరి పలికె ఘనుఁడయి॥ రామా॥

ధరణిజ వెదుక వానరులం బంపుము నీ వెఱుఁగ నాకార్యసరణి యనిపలికిన దాశరథియానతిఁ ధరణిసుతుఁ డగచరుల హరిదంతముల కనిచె నవనిజ నడి నెలలో నెఱిఁగింపకున్న వారిత్రుంతునని భేరి మొరయించి యంగద జాంబవద్వినుతహనుమన్నల సుషేణుల శరభమైంద

ద్వివిదుల ననిచె సరస దక్షిణ దిశ కనిలజుని హారిఁబిలిచి ముద్రిక సీత కొసఁగు మని యొసఁగెఁబోసఁగ॥ రామా॥ 3

శ్రీరామునిచే నాశీర్వాదములు గాంచి మారుతి ముఖ్యు లరిగి రి సరిత్కుంజభూధరదుర్గముల్దిరిగి వింధ్యాటవి నీరువట్టున డస్సి నీరప క్షులు గుహాద్వారము వెడలి రాఁగాఁగని బిలములోఁగా వారేఁగి సిం హాసనమున నలి పరని ష్ఠితి నున్న యోగిని గని కోరి మొ్రొక్కిన మీా రెవరనుచుఁ జెలియఁఁగఁగా రామదూతల మన వారిఫలములు గొనఁ గ సెలవిచ్చె సతి మదిని హెచ్చె॥ రామా॥ ౪

ఫలములతృప్తులయి లలనసీవెవరనిన నలవిశ్వకర్మతనయను హే మయందురు నను తొలుత నాట్యమునఁ ద్రిణయను మెప్పించినఁ గలిత సద్వస్తునిస్తులమా నీపురమిచ్చె నలినాక్షుఁ డది మొదలీ గతినుందు పొ దలి యలఘుమతులార యనివారల ననిచి తాఁబోయి శేషాచలనిల యుఁడగు రఘువరు పదాంబుజ ముల కెరిగి శ్రుతి సూక్తివదను నుతి సలిపి చెలి బదరి కాశ్రమమునను గైవల్య మొందెను॥ రామా॥ ౫

౭౫, గౌరిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఇందిరా రమణు చరితము వినవే సుందరీమణి

అనుపల్లవి-మందయానమున జని కపులు మాని క్రిందనాసీనులయి యెటుపోదము ఎందరయుదము సీతననిన వాలి నందనుండ ను జనకాత్మజను గన్గొనక అందరిగతిమేని ననుజంపు ముం దుగా రుమాజాని నేనిందు మృతి నొందువాఁడనన నందు కొందఱింటె యుందమొందుకు మృతి యనిరి॥ ఇంది॥

చరణములు. రామబాణము గననభేద్యము జగత్త్రియమునం దు గలదాచిఱుత యిట్లనుకేమి తెలివివలదా వినుమాచందమును సౌ మిత్రికన్న నీమీాఁదఁ బ్రేమ చాలగలదింకొక రహస్యము రాముఁ డ వఁగ నారాయణుఁడు సీత శ్రీమహిళలక్ష్మణుఁ డాదశేషుఁడు స్వామిపా

ష్ఠదులము మనమును వైకుంఠ నివాసులము హరి భూమి భరము మా
న్ప దాశరథియై పుట్టెనని దెలిపె నంగదునకుఁ బావని॥ ఇంది॥ ౧

మనము రామకార్య నిర్వాహకులమయిన శుభము గలుగు
ననిన నందరీ ఘనుని బుద్ధి మెలఁగుటే మేలని చని చని మహేంద్రాచ
ల మెక్కి తరుచరుల్ ఘన మకరకమఠ కర్కట జలూక ఝషి తిమి తి
మింగిలాది జలచరా భంగమై తరంగా లింగిత స్వర్గ మనోజ్ఞాంగ వల్లి
యై తనరు వనధిఁ జూచి భీతిల్లి యది మనము దాఁటుటెట్ల రావణుఁడే
డ ననుచుఁ బ్రాయోపవేశ పరులైరపుడు॥ ఇంది॥ ౨

గిరిగుహ వెలువడి సంపాతి యను ఖగేంద్రుఁడు వానరులఁ గని
హారిఁగొందు నిరతముఁ దిందుకరులవలె నున్నారని పరువిడి రాదుర్మృతి
భీతిల్లినవారిఁ జేరిహరి జటాయువెంతసుకృతియై మరణ మొందెననువా
రి సంపాతి సహోదరుని మృతి దెలియ విని హరి వరు లచ్చటికి వ
చ్చుటయు నెఱిఁగి వారును జలధికిఁ రా నరిగి తమ్మునకుఁ దిలోదకము లిడి
మరలు నతని నప్పుడడిగి రగచరులు॥ నింది॥ 3

నగశిఖరమెక్కి నిక్కి లంకలో నశోకవని నవని సుతఁ గంటి ని
ది మొగమాటము గాదని పల్కి సంపాతి తగనిట్లను నాతమ్ముని జంపి
న పగదీర రావణునిఁ ద్రుంతు పక్షయుగము లేకునికి నెగురలేను చి
న్ననాఁడో మహాత్ములార పంతము మీఱఁగ నెగి జటాయువేను ర
విమండలోన్నతం బెగురఁ గాను అరుణగభస్తిదీప్తి ఱెక్కలవిసి పొగర
డఁగి పడితి నతండువడుకెఱుఁగనని॥ నింది॥ ౪

ప్రాణములు మూఁడు దినములకు వచ్చి పరగ శేషశైల వా
సుని దయ నేను దెలివొంది చాలా వగసోముఁడ్ర మానిఁ జేరంజని
మ్రొక్కినఁ గని సంపాతి నీకీవిరూప మోటువచ్చె మేను గృశించుటేమ
నిన జగతిలో మీరెఱుఁగని దేమి సంయమిస్వామి యైనవినుమని మఢీ

ని చేష్టిత మంతయుఁ దెలుప విని కడలేని యడలూనియున్న నన్నూ
డించ మునిదలఁచెననేఁగ పులకు ఖగపతి॥ నింది॥ ౫

రఁ. పూరిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవెరామచరిత్రము దాక్షాయణీ॥ వినవె॥

అనుపల్లవి-మునిచంద్రుండౌ చంద్రముఁడు తనుదెల్పు రీతి సంపాతియ
ని యెఁగపులతో శోకమూల మీాతనుప్ర తనుకారణము క
ర్మమనుచు॥

చరణములు-నేను దేహి ననే బుద్ధిచేత పురుషుని కర్మమును ఆ
దిను యవిద్యవల్లనేను కాలిన యినుము వలెఁ దాను మాయా యు
తుండయి వలలోను గుణమయమై యీామేను మేనని భ్రమసి తేను తె
లివి మట్టను దార సంసార మాయె తానా యవికార దురభిమా
నమునఁ గర్మములు చేసి ఫలాధి కుండగుచుఁ జెడి తిరుగు జీవుండనె॥
వినవె॥ ౧

యాగాదులుచేసి స్వర్గ భోగ మొంది యాఫలము పోఁగాభువి
పయిఁబడనరుండు బాగాచతుర్విధ భోజన సరాగ స్త్రీపురుష సంయో
గమున చేతో మయుండయి వేగమె స్త్రీగర్భములోగాఁ జొచ్చి నెతు
టఁదోగి యొకనాటికలల నడి గట్టియై యైదునాళ్ళగబుగ్గ వలెనై పది
యవ దినము రాఁగమాంస పేశలమానని తెలిపె॥విన॥ ౨

పదియేనహములకా మాంసపు పొదినెత్తుట జొత్తిల్లుపిండా
కృతియయి యంకురమిఁబువది యైదుదినమ్ములకు ప్రతిల్లు నెల మొద
లు తల మెడ మూఁపు పీఁపు నుదర మివియైను పొడము కరపద పా
ర్శ్వకటి జాఁ నూరువు లుదుస్తై యొనరరెన్నెల లాముదిత గర్భిణి కో
ర్కె విదితమూ మూఁడవ నెలను పొదల నంగసంధులఖిలాంగుళము
లుదయమెా నాల్గు నెలల కనిపలికె॥ 3

తెలి గన్నులు ముక్కుఁ జెవులు బలువన్నెల చాలు నఖముల యిదవ నెలఁ గల్గు నాఱవ నెలను గర్ణబిల గుహ గుదములు పొక్కి యొదవు రోమములును బెన్నెఱు లందముగను మొలుచు నాఱుఁ నొక్కఁటౌ నెలను ఎనిమిదవ నెలను లలితా వయవోజ్వల ఘూ నష్ఠలి జ్ఞానియై జీవుండలరి మాతృభుక్త సార మైదవ నెల మొదల్ సచేతనుఁ డయి కొనునని॥ వినవె॥ ౪

నానాయోనుల జన్మించి నేనాలుబిడ్డలకయిహీనవృత్తికిఁ జొచ్చి యునాకుటుంబ భరణమందేనామదినిల్పెఁ గలలో నయినా హరినిదలఁ చ నయితి గాన ననుభవించెద నీసారీ గర్భ నరకము నేను తొలఁగిన మఱచి పోను హరినని శిశువు మేనుకదలి వెడలు మాతృగర్భములో నుంచి పదో నెల హరి దయనని॥ వినవె॥ ౫

తాను బ్రహ్మానందా ద్వయ ఘనతత్వ బోధాత్మగా వినుతా నెఱిఁగిన నజ్ఞాన జనిత మగు మోహ మడంగును గనుక పౌత్రామది నిదిచేకొని తాలిమిఁ జెందు మనె మానియని తాఖగపతివానరులం।గని తద్దయు మ్రొక్కి అక్కలను వార వచ్చె శేషాద్రి నివాసునిదలఁచిన గ్రక్కున భవాబ్ధిఖలుఁడైన దాఁటు భక్తులగు మీకీవనధి యొంతని చని॥ వినవె॥ ౬॥

౪౭. ముఖారిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-కోరి శ్రీగారి భవ్యచరిత్రము వినవే॥

అనుపల్లవి-వారినిధి వానరముఖ్యులు చేరి దాఁటు దారి గానక తారి
యొకరొకరి మొగములు సారెకుఁ జూచుకొనుచు దైన్య
ము దేరనున్న వనౌకసులఁ గని తారకొమరుండు పలికెనల
వేర్పడంగ॥ కోరి॥

చరణములు-కదలియిం దెవ్వఁడు గడచి సీతనుగని రాఁగలవాఁ డు వాఁడే మనకిట ప్రాణబంధుఁడౌ ఘనుఁడౌ రక్షకుండు రాఘవ స

గ్రీవుల కెలమిచెల్ల తడవువలదు మీమీ బలములు నుడువుఁ డనవుడు
మొదమునఁ గపు లుడుగక పది యిరువదలు దొంబది యోజనముల దను
మేమీజలధి దాఁటఁగ గలమనిన విని జాంబవంతుఁడు యువరాజు
తోఁ బలికె॥ కోరి॥ ౧

మునుత్రివిక్రమదేవునకుముయ్యేడుమార్లొనరఁ బ్రదక్షిణముల
మొనరించినా నిప్పుడొదవె వార్ధక్యము దాఁటను జాల శతయోజన
ములు ఆనిన వాలితనయుఁ డంబుధి దాఁటి చనిన రాఁగలనో రాలెనో
యనెను అనఘ నిను బొమ్మనఁ దగునే యేము బెరసియుండగ ననిఋ
క్షపతి పలికె నంగదుఁ దంతఁ బ్రాయోపవేశము సుఖమవెను॥ కో॥ ౨

బలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతా మితఁడు గలుగఁ జింతిల
నేటికి జలధి దాఁటి యాజానకిని జూచి రాఁగలఁ డని డాసియుమ్మాటి
కిం దెలిసి నిన్నెన్నఁ దరమేమముఁ గావవలసి పొమ్మనిలతనయ పవనుఁ
డే చెలఁగి తోడగు నీకనుచు నాశీర్వాదము లెనసిచేసి యలరించి బ్ర
హ్మపుత్రుని గని యాంజనేయుఁడు త్రివిక్రమువలెఁ బ్రబలె॥ కోరి॥ ౩

మారుతి బ్రహ్మాండ మగల నార్చి పలికె నిరధి యుత్తరించి ఆ
రావణునిఁ దునిమి యవనిజఁ దెత్తునో ధీరులార మేలెంచి ఆరాక్షసప
తిఁగట్టి లంకతోనే రాముని సన్నిధికిఁ దెత్తునో త్వరఁగాఁ జేరి త్రిజగ
న్మాతయైన సీతను జూచిరానో యనవుడు పౌరుషముమీఁద నగు నవ
నిజఁ బరికించి రమ్మనిరి కపులందఱును॥ కో॥ ౪

తుహినాద్రి సముద్రత్యాస్ఫత స్వర్ణవర్ణుఁడు మహితారుణాననుఁ
డు అహికులసార్వభౌమాభదీర్ఘవాలుఁ డనుపమ సుయశోవిశాలుఁ
డు అహితాంతకుఁడౌ హనుమంతుఁడొప్పె నామహేంద్రాచల మస్త
కమునఁజూడ రహిమీఱ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణమున కిష్కింధా
కాండము బహుళార్థమది తెనుఁగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరిపతి
పేర॥ కోరి॥ కిష్కింధా కాండము, సంపూర్ణము, ౫

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

సుందరకాండము.

౮౮. సౌరాష్ట్రరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరజతాద్రిసదనా వేడుకా శే-షాద్రీశు చరితము వినవిన

అనుపల్లవి-మారుతి సాగరము శతయోజన దూరమొక నిబ్బరమున దాఁటఁగఁగోరి యానంద కందళితుఁడై శ్రీరాముని భజియించి కపులఁ గాంచి కూరిమి వనచరులారా కనుఁగొనుఁడీ నన్ను లంకఁజేర భూరి వేగమునఁజనిజానకిఁగని పోసఁగవత్తు యశముదెత్తు మీకనియెను॥ శ్రీరజ॥

చరణములు-నేను ధన్యుఁడను ధన్యుఁడ హరిపద నీరజములమరనుగందునెవ్వఁడయినా మృతి కాలమందు రాముని శ్రీ నామస్మరణనొందు భవాంభోనిధిఁ బుడిసిలందు నడఁచి మానితముగఁ బరమ పదమా ఘనుడు తానొందు శ్రీజానిచేత నతని ముద్రికచేఁ బూఁతి రఘుపతిని నెమ్మదిలో ధ్యానింతు ననువా నీజలధి దాఁటెద నని హనుమంతుఁ డరికృతాంతుఁడు పూనిబాహువులు విచ్చి మెడపాడవుగ్గ నిక్కించి మీఁదుఁ జూచి మేనువంచి తోఁకఁబెంచి పాదము లూని మొగసెఁ బానిపొగ రేమిచెప్పుదు॥ శ్రీ॥

పోవుచున్న పవనాత్మజు నలనమ రావళిఁజూడఁ దలంచి సుర
సాదేవికి నుపదేశించి పంపిన పావని నదియెదిరించి పెరిగిన నాపీరుతె
ట్టించిపద్రిబలె నావలనది మఱియుబలియ సూక్ష్మతను వైపోంచి యా
దేవి కడుపుఁజొచ్చి వెడలిన నగ ధీరునిగనిమెచ్చిజయమగునని తావ
చ్చుట సతిదెల్పి చనెనతఁ డావల బోవమైనాకగిరిదగ్గిరి రావయ్యా హ
నుమంతానీ రధిపనిచె నాయందుసుంత నీవు విశ్రమించి పొమ్మన నిల
క యేస్పృశించినేర్పుమించి పోఁదొడఁగెను॥ శ్రీ॥ ౨

ఎదుటను సింహికయనురాక్షసి ప్లవగేంద్రు మైనీడ మ్రింగితో
సఁ గుదియించె నతఁడెఱింగి తనఘన పదమున దన్నిన గ్రుంగిగెడసెవ
ది గని గరుడుని భంగి నభమున బోదలుచు హరిపతియుదధిదాఁటెను।
బొంగికడుముదమునను సువేలాచల మెక్కియద్భుతమతియై శ్రీలఁ ద
నరి మణిసదనగోపుర ప్రాకారసౌధో జ్వలమౌ దాని లంకా రాజధా
ని కుదురు గని మెచ్చుచుండఁగరవిఁ గ్రుంకేదన్నెరు లెఱుఁగకుండ
కదిసి వాయుజుఁ డణుమాత్రుఁడయి లంకాపురంబు గోపురంబుఁజేరి
నిలిచె॥ శ్రీరజ॥ 3

లంకిణియను రాక్షసి యనిలజుఁగని లావుమెఱసి పోనీక యోరి
నీకొఱకుసురింతలేక పోయెదు లంకిణినను గయికోకవానరా యింకనై
నఁజెడిపోక యెవఁడవు మంకుతనము మాని కలరూపుచెప్పుమనిఝంకి
నరచేతనదియడచిన సామీరియుభూతతతి బెదరగా బోరికపుపిడికిటదా
నిఁబొడిచిన భువిఁబడి రక్తము గ్రక్కుచుముక్కుచు రామకింకరనతినీ
పాదములకిదె తాఁజెడు లంకయింకమీదఁ। బంకజాసనుని వాక్యమదే
యనుచుఁ బడఁతిరామ కథ విరామమిడక దెలిపె॥ శ్రీ॥ ౪

రావణు నంతఃపురమునఁగ్రీడా। రణ్యమున నున్నది సీత రా
ముని। పాదస్మృతిసంజాత మాయెనా కీవఱకు సుకృతముచేత నిను
గంటి। శ్రీవరభక్తవ్రాతాగ్రిణి నీసేవగల్గెనేధన్య నోజను శ్రీసమేత

రాము । భూవిభుఁడు నామది రంజిల్లుగా కేవలమునిమదిని దివి కదిచనె॥
నా వారిధి నంజనీ సుతుఁడు దాఁటి । నప్పుడు రాసుతకు నాదశగ్రీవుస
కు । శ్రీవిలయ కారణములైయదరె । వామ భుజాక్షులు ధ్రువములై ।
వే విధముల శుభసూచకమై రఘువీరుద్ధతక్షోణోరువక్షమైయదరెను॥ శ్రీ॥

౪౯. కేదారగౌళరాగము-ఆటతాళము.

పల్లవి-నలిన నయనుకథాసుధ నపర్ణాకర్ణాంజలులఁ గ్రోలవే॥

అనుపల్లవి-బలియుఁడగు ననిలతనయుఁ డావల లంకలోఁజొచ్చి। యిలా
సుత విలాస తనువల్లినెల్లచో నరయుచుఁ దిరిగెఁబురి॥ న॥

చరణములు-రావణునంతిపురమున కేగి జనకభూవరాత్మజనందు
శోధించి విసువక । దేవికిన్నర మరున్నాగ స్త్రీలు చెరనున్నకడనార
సియుందుఁ । బావని త్రైలోకపావని కృప।దేవిగానక లంకిణివాక్యముద
లంచిచనె రమణీయమగునశోకవనమునకు॥ న॥ ౧

రత్నంపుమేటికలలర బాగైనబావులు । రాజిల్లువిరితావులు దే
వతాశాఖి । తతులనతులముగ జతలగు ఖగరు । తముల కలరు- లేడి
పిల్లలకీవులు । అతిమృదుల మధుర ఫలభర న। మ్రావనిజ శాఖా
లం । కృతస్థులుల గని మారుతి తా నద్భుతమతివెదకె క్షితిసుత న
చట॥ న॥ ౨

అందమైహృదయా । నందమై వనలక్ష్మి।చందమై మైత్రిగలసు
కృతి గతి మిన్నంది శతశాతకుంభస్త్ర।భాన్వితంబగు మేడఁగని భూపు
త్రి।అందులేకున్నఁ బోయి మరున్నందనుఁడు తిలకించెముందరశింశుపా
వృక్షము మొదట సీతను లోకమాతను॥ న॥ ౩

దనుజాంగనల మధ్యమున నున్నదాని శ్రీ తరుణినననుప్పుడా
ని దీనతయు జడగట్టినకురులు నుపవాసముల గృశించిన మేను మాసి
నచీర గలదాని । తనుగావవిభుఁడురామికి నెంత యునగం గన్గవను జా
ఱినను బాష్పకణముల దాని రామునినుడువు । పడఁతిగనెఁ గపిపతి।అ

వనిజ గంటిఁ గృతార్థుఁడనైతి రాఘవుపని నాచేతనుసాధింపఁబడెనని।భు
వికి డిగుతటి నగరి వెలుపలఁ బుట్టి నొక కలకలమదియుఁ గనినేను।రవి
కులుని సతినలరింతునని । పవమానసుతుఁడుండె।బవళించి రావణుండు
కల రఘు।పతి భటునివానరుఁ గనిలేచె॥ న॥ ౩

ఇదిదుస్స్వప్న మనిక్రీడావని దశ।వదనుఁడు రాఁగాంతశత।పద
కటకముల రొదలు ని శిచర।పతిఁ గని బలుదిగులు న నడఁగితలవంచు
క చింతా।పద్మైతనమది శేషగిరి।సదనునారాముని గదియించి చిత్తరు
ప్రతిమవలె గదలకిట్లుండెనళికికలికి॥ న॥ ౪

౪౦. బేగడరాగము-ఝంపాతాళము

పల్లవి-వింటివా నీరేజ।పాణివాణీ।వినుతగీర్వాణి భవాని॥

అనుపల్లవి-తుంటవిల్తునిబారి తారసురవైరి। తుదిదైవమాడింపవైదేహిఁ
జేరి వా । ల్గంటిరో ఇంకమీఁదదయ రాదా। లలితమగు నీ
కటాక్షవీక్షణమున నన్నుఁ। గంటివా పట్టంపు రాణిఁజేతు
వరింపుదంటతన మేలనేచాల।తాళఁ జాలననేను॥ విం॥

చరణములు-పేదమానవుని రాఘవునినమ్మి యతఁడే దిక్కనిద
లంచెదవు నీ । బోధకేమందు నేమందు విభుఁడిందు । రాఁదలచినాశ్లే
మో గాక కపులగుములందు । సాధైన్యపుండున్నాఁడనివిన్నా । సత్వ
హీనునభిమాన హీనుని గుణహీను । గారవింపకు నీవు మునుపటివలె
నెంచినావు। లే దతనికలవబలననుఁబొందుమనె రావణుఁడు॥ విం॥

దశముఖునిపలుకు విని (సీతపలికెఁదృణమంతరువుగాఁ గొని
కినుకచేత దశర । థ సుతునకళికి । కాదా ఒకబీదత।పస్వినైకర్ణ మొఱఁ
గి।ననుఁ దెచ్చుట క్రవ్యాద వస హవిస్సు కుక్కగొనులెక్క । వెసన
నుభవింతువాఫలంబురామబాణ । విశకలాంగుఁడవై లయమొందు త
ఱిన్నృపాల।శశినెఱఁగెద వుదధి దాఁటివచ్చి పొగరుదంచుననె॥ విం॥ ౧

పిసుగులకన్న కడిది।గానుమాటలను।పడఁతి నసి గొని వ్రేయం
బూను । దుడుకు రక్కసుల దొర।నెదిరి మందోదరి । తొగలేని చెలు
లు పదు।వేవు రున్నారు మఱి।గడుసరి యిదిమనుజాంగన దనుజా । గ్రి
ణి దీనిపయిఁబ్రేమ మాని పోదము రమ్మనుచు ద్విమానముల నాపొం
డ్లదేనిదీని । యొడలు కావలి వారు తినుఁడని చనియె రావణుఁడు॥

అవనిజను భర్జనముల బెదరించి । రసురాంగనలుబహువిధము
ల।సవినయము బల్కుండీ । సతికి రఘుపతికి । జయమ్మైరావతము నెక్కి
రామలక్ష్మణులిచ్చటికి వచ్చి । తవిలిలంక గాల్చి । కోరిగెల్చి ధరణిజను
గొని య । యోధ్యంజేరఁగఁగలగంటి । వివసనుండై తైలమంటుకగుం
టెగూల । వింశతి భుజుఁడు గంటి నిదితప్పదని త్రిజటపలికె॥విం॥ ౩

లంకవిభీషణుఁడేలఁ గంటి జానకి రా।మాంకమున నుండఁగల
గంటి నింకభూసుతకువలగొనుఁడీ మేలనుచు । నింతినుడివిమ్రొక్కి చె
లులు నిద్రించి రలజడి । పంకజాక్షి సీత శ్రమచేత । వడి యెలుంగె
త్తి యేడ్చె ఘంటారవంబునం గొంకకీతఱి శేషగిరి రాముఁడ భిలాష గొ
నిరానిదే మనితనువుత్యజించ నూహించెను॥ విం॥ ౪

౫౧. నాటకురంజి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినురఘువర చరితము పార్వతీ।వినుత మేచకాకృతీ॥

అనుపల్లవి-హనుమంతుఁడు జానకితో భాషింపంగ । నను వోతఱియిది
యని తాఁబలికెను । మనువంశ్యుఁడుదశ రథుఁడను నృపు
డిలఁ దనరునాదొర । కునల్వురు తనయులు రామలక్ష్మణ
భరత శత్రుఘ్ను । లనువారలు రాముఁడగ్రజుండు । జన
కాజ్ఞ నడవికేగి సీతాలక్ష్మణులతోఁ బంచవటినుండ రావణుఁ
డుసీత।ని నకులులను వంచించి గొని।చనె నెడరిజటాయువు
గాంచి । జనపతిఁజూడ నేను సుగ్రీవుచెలిమి।గని వాలినిగీట
డంచెననెమారుతి॥ వి॥

చరణములు- వైదేహీ నరయ । నాల్గుదిక్కులకు । వానరులను బంపఁగొందఱ మేము।ఈ దెస వెదకంగ।వచ్చితిమందునే నీవారిధి దాటిలంకఁజొచ్చితిఁదిల । కింప నాముభాగ్యరమ యన నశోకవని నవ్యశింశుపా।తరువు క్రింద నాతల్లి దేవతామతల్లి తను।నిందితహిరణ్మయవల్లి। వే దర్శించితి సీత యనుమాట । మేదిని సుతవిని మహాద్భుత ముందె- నెద॥ వి॥ ౧

మిన్ను మోఁతయో పవనుని పలుకో కన్నకలయో నేను రామకథ । యెన్నాళ్ళకువింటి గర్ణామృతముగ । నెన్నఁ బనిదప్రిలేదు కలగాదు సత్యమైతేను । కన్నులయెదుటప్రసన్నుఁడౌఁగాకని కనమాప్రినుఁదిగి వచ్చిసీతకు మ్రొక్కి పిన్నపిచ్చుకంతిటినాఁడై । వినుతారుణముఖుండై యచటివా । రెన్న నంజనీసుతుఁడు శేమాచ । లేసుండైపరామునిదూత నే ననెను॥ ౨

౫౨. శహాన-త్రిపుటతాళము.

పల్లవి-వినవె యానననజితచంద్రబింబ హేరంబ జనని వర సద్గుణాని కురుంబ॥

అనుపల్లవి-జనకసుత చిఱుతత నొందిన హనుమంతుని రావణుని మాయల బలుకిక యుండె॥ విన॥

చరణములు-తల్లి నేమాయికుఁడగా నానంద వల్లి గుణముల పాలవెల్లి నాయందరమరలు మానుమింకను వింత సేయఁ జెల్లునా కోసలపురిధాముఁడై తగు శ్రీరామదాసెల్లిసుఁడను మారుతసుతుండ నల్ల సుగ్రీవుని మంత్రిని నేను కల్లగాదంచు నంజలి యొనరించు కపిఁజూచి నా వారలకెట్లు పొందగు ననె సీత॥ విన॥ ౧

మాయమర్మారావణుండు నిట గొనిచనిన చాయ వెదకుచు। నృపుఁడె బోయ చెలిచే నీతెఱఁగువిని నీ కడన్వసింప రాయబారమం పెనను సుగ్రీవుఁ డచటికి బ్రహ్మచారినై చనివారల యభిప్రాయమెఱిఁగి

తాకొమరులఁ దెచ్చితి అంతనరవానరేంద్రులకు చెలిమి ఖలుఁడౌవాలి
ని రాఘవుఁడుచంపెననె నంజనీ సుతుఁడు॥ వి॥ ౨

మాత నిన్నారయఁగననుఁబంచినీచేతనన్నియునగును వాతాత్మ
జ మనలక్ష్మణుల మేలువార్తసేమముఁ జెల్వి సీతా సతికిమ్ము ముద్దుటుం
గర మని హరి యొసఁగెఁ జేకొను ప్రియత్నమునఁ దెచ్చితి నృపతి చే
తి ముద్రిక యనిసీత కతఁడిచ్చెను ప్రీతిచేఁగొని శేషాచలేశుఁడౌ రా
మవిభునామాంగుళీయకమూఁదలదాల్చెను సీత॥ వినవే॥ 3

౫3. యదుకులకాంభోజి - అటతాళము.

పల్లవి-రామదాసుఁడవౌనీవు హనుమంతా రావయ్యాయిలకంతా
అనుపల్లవి-క్షేమమాసూర్యవంశాంబుధిపూర్ణ సోముఁడైన శ్రీరాముఁ
డు ఆలక్ష్మణుఁడు॥ రామ॥

చరణములు-ప్రాణదాతవు జగత్ప్రాణ కుమారా భూనుత వి
హారస పుణ్యవిచార మానిత కల్యాణ క్షోణీధరాకార మహితానం
దసారా కంటివానాయిడుమలు భూమినాథునికిదయరా నామనవి పవ
మానాత్మజదెలుపు ఆనాడు నేనాడిన మాట కలుగ వలదను మఱది
తో భాను సన్నిభుని తోఁ దెలుపుము పరమధార్మికధారుణి విలసిల్లుము॥
రామ॥ ౧

గడువు రెన్నెలలదాఁకా హరిరాకున్న చెడుగురాక్షసులుభక్షిం
తురునన్నా రడిసేయు రావణుని మథియించి జయముగొన్న కడుకీర్తి
యనవన్న పతితోఁ దడవు వలదని నుడువు కరి తుంగ మడువుఁజొచ్చి
న వడువునను లంక వడిఁజొచ్చి దానవువ్రిచ్చి యవార్యత ఖగేంద్రుఁడ
మృతముఁగొను గడఁక రాముఁడు నన్నుఁ గొని చనఁ గాఁ బ్రియత్న
మును యత్నముగఁ జేయ॥ రామ॥ ౨

నాచే నీయునికివిన్న పుడె సానుజుఁడయి రామాలి వచ్చి రావ
ణుఁ దుంచిఘనుఁడయి యేచి యయోధ్యకు నిదెసిన్నుఁగొనిచను నిం

ద్రాది సురనుతుఁడయి అన నోబాలక నీవెట్లాదాఁటె దవబ్ధి కీవార్ధి వారలెట్లాదాఁటు దురనిన ఓచంద్రముఖీ రాఘవులనా మూఁపున వహించి దెత్తునిటకు నాచేతి కానవాలిమ్మన ననువడనమ్మి నెమ్మిఁజూడామణియొసంగె॥ రామ॥ ౩

శ్రీరాముండొకనాఁడు చిత్రకూటగిరికోరినాతొడలపయి గుక్కియున్నతఱి మారియొక కాకియా మిషమనినా కాలిబొటన వ్రేలు జింపెను. డగ్గరినిద్రదీరి మారీచ వైరి కాకిపై పూరి మంత్రించి కేరి యేయశరమైగారింప ముజ్జగము దిరిగి కావుమని రాముని వేడఁగ న్నీరు నీరసముగాదనక న్నిచ్చి చనెనని యెఱుకసేయుము పతికి॥ రామ॥ ౪

చిఱుతవీరక్కసు చిక్కులఁబడక జరుగనెట్లగుననిన జననినానడక యెఱుఁగవు మిన్నంది పెరిగెద భయముండక వీక్షింపుమని కడకతెలియ హరివీరుండు దాల్చె నరివీర భయంకర విగ్రహము శ్రీహరివిష్ణుండు త్రివిక్రమ శరీరమును ధరించుతెఱంగున ధరణీధదరాభ మగు సీతను వరయ నాతరమె శేషాద్రీశ్వరుని రఘువరునిఁ జేరఁగజనుమింకను॥ రామ॥ ౫

౬౪. సారంగరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రఘుప్రవరుచరితము - రాజముఖీ సఖి వినవే॥

అనుపల్లవి-అఘప్రహారి యాహనుమంతుఁ డవనిజాతకు నమస్కరించి
వన విఘట్టనమునకు గానికాదు సుర విపక్షుని సమక్షమ
నుచుఁదలఁచె॥ రఘు॥

చరణములు-ఫలములు డుల్చి విరుల్ రాల్చి తరుపంక్తులు పడఁగూల్చి యళికులము జోపి పెరలు రేపి వాపి కూపజలములయడుసు పై కిరానల చిత్తరువు మేడమరుత్తనయుఁ డాగ్రహమునఁదన్ని నేలఁగలిపిఁగలచె కెలనివారు రావణుని కెఱిఁగింపఁ గెరలి లక్ష రాక్షసభటులఁ బనిచె॥ రఘు॥

దండి మగలుమిగిలి రాఁ గని గుండె లగల నార్చిగదా దండమ్ము గొని ఖండించెన గచరా ఖండలుఁ డదివిని యమరారి పేర్చి మండిపడి పంపసేనాధిపతులఁ జండకోప కాండ చాపధరులై దండనాథులె దురు రాఁ గపి జముని దండ కనిచె విని రావణుం డులికె॥ రఘు॥ ౨

దశముఖుఁడు సప్త మంత్రి కుమారులఁ దగు వీరులఁ బంపవా రసమ శూల భిండివాల కరవా లాది సాధనముల ననిలజు నొంప నస మాన బలాఢ్యుఁడై యేడ్వురను గసిమసంగి తోరణ స్తంభమున వెస నుండెనంత శేషులవలన విని రాసురేంద్రుఁ డక్షకుమారు ననిచె॥ రఘు॥ 3

కరులు హరులు నరదములు భటు లసంఖ్యాకము లేతేరబంధుర కృపాణతనుత్రాణ సబాణ తూణ ధనుర్ధరుఁడై యేపుమీఱఁగ నరిదివీరుఁడన నేఁగి యక్షుఁడు శరముల నొంపఁమారుతి యలిగిముద్గరముచే వ్రేసి యతనిఁజంపి సైన్యము ద్రుంచెరావణుఁ డదియు విని॥రఘు॥

కనుల నశ్రు కణములు నెలుఁగున గద్గదిక యడరగానురా వణుఁడింద్రజిత్తు గని గజిబిజిగా వానరుఁడొకఁ డింత చేసి తేనుకనిసహింతుకొట్లు వానిఁజంపెద ననిన దేవనీవుపోవ నేటికి వనచరుఁ బట్టి తెత్తునిచటి కని చనియె మేఘనాదుఁడు సేనలతో॥ రఘు॥ ౫

వాలు బలుక గదవిల్ తూపువజ్రలజోదు దాల్చు ర త్నాల సౌరు దేరు తేరు ధీరో న్నతి నెక్కిచని శ్రీమీఱఁగ వాలమ్ములైదెలమి నాఋనొకటి ఫాల హృదయి పదవాలమున నసురగీలింపఁగనలి గరుడుఁడన నెగసి కీశవిభుఁడు గూల్చె రథరథ్యకుల॥ రఘు॥ ౬

ఎంతవాఁడు వీఁడని వేటొక తే రెక్కి బ్రహ్మాస్త్రముదనుజ - కాంతుఁడేసి యంతడాసి యతిధీ మంతు హనుమంతు బంధించె క్షణము సంతతమెవనిఁబేర్కొని సజ్జను లజ్ఞానకర్మబంధము లూడిముక్తి

గాంతు రట్టి శేషగిరీశుఁ డగురాఘవ దాసునికి తర బాధము లెంత॥ రఘు॥ ౭

౯౯. గుమ్మకాంభోజి - అటతాళము.

పల్లవి-నారీమణి వినవే యీకథా సరణి॥ నారీ॥

అనుపల్లవి-ఆ రాక్షసేశ్వరు పట్టి పట్టి దేరగట్టఁబడి వచ్చువాని య-ధీ
రాత్ముని వలెఁ బురము గనువాని వీరహనుమంతు గుద్దుచు
వారలు చేరి రా బ్రహ్మాస్త్ర మొకక్షణము తనునవంటి
నదనుట వీరుఁడెఱిఁగియుఁ గార్యగౌరవముచేనూరకచనియె
పేరోలగమున నున్న తనువిభు నెదుట రావణి యిడె
నతని॥ నారీ॥

చరణములు-పూని బ్రహ్మాస్త్రమున కట్టువడెవీఁడు మానులు విఱిచె వీనిచే దనుజులెగారాకుగాలి చే నొఱులుగతి బడిరనేకులు శాస్త్రి వీనికెయ్యదియో వివేకులు చెప్పిన దానిఁ జేయుంపు ముల్లోకులు మెచ్చఁగా నీవనిన సుతుమాట లంకా జాని విని ప్రహస్తుఁడనుమంత్రిల తేనిఁ జూచి పలికె వీఁడెవ్వఁడో తానిచ్చటికి వచ్చుటేమో క్రీడా కాననము బెఱుకుటేమో సుభటులఁ జంపుటేమో వానరుని యడుగుమన నతఁడటుల నె యడిగి వనచర నేను విడిపింతు నిన్ను భయము మాని నిజమాడు సభలో ననె॥ నారీ॥ ౧

రావణా లోకత్రయవిద్రావణ విన రోరి సకల జీవహృదయస్థుఁ డైమీఱి దేవ దేవుఁడౌ శ్రీరామశౌరిపాద సేవకుఁడనురా సురారి మారా మాంవనీంద్రుని నారీమణిని నీవు శునకము హవిస్సుఁగొనుగతి దెచ్చి నావు ఇట్లాపలరా చెడిపోయ్యేవు ఇఁక నాబుద్ధివింటే బ్రతికేవు రఘుపతి ఋశ్యమూకమున సుగ్రీవుఁడను కపిరాజుతోఁ జెలిమి చేసి యొకతూఁపున నేవాలిఁజంపి కపులకుఁబతినిజేసి రవిజుని కపి దేవుఁడన నిన్నుఁజూడఁ బంపఁ గావచ్చితిని బవనజుఁడన నే కంఠీరవా తమ్ముకంటిసీత

ను సెవింతోఁటవించితి కొంటెచేష్టల కోఁతినాట చంపితి మంటవచ్చిచ
నె నే పూటలన్నిటి కంటె మైప్రియమనఁగా నువినవే వింటెనీకొడు
కు నన్ను సాధించెనంట పొంగి నావు బ్రహ్మాస్త్రము యొంటనంటి
చనె నీకు ప్రియము జెప్పెనంట; బంధునివలె దయచేవచ్చితి కంటక
పుమతి త్యజింపుసుజగము గతి విచారింపుము బంటుగొనమెఱుకయది
ముక్తిదముపౌలస్త్యతతుల నీ వంటివాని కసురత్వము తగు నాయా
త్మగా నెన్నుట ననె నతఁడు॥ నారీ॥

మేనుకంటెను నేనన్యుఁడనని యెంచి తేని పరాపరమైన వస్తు
వౌదువు గానీవరయ బ్రాణమింద్రియ దుఃఖశ్రేణి లేదజ్ఞానమె మూ
లమని దీని దెలిపితే నీకు మేలు కడ లేని దీనిగతి గానుతనువులో నీవు
న్నావంట కేను తను సంస్మృతి బంధమగు నది మాను చిన్మాత్రుఁడు
నజుఁడు నక్షరుఁడ వును ఆనందస్వభావుఁడ ననరా మేనుప్రాణము మ
నసు మతి మొద లౌనవిభూమిమరుదహమిక ప్రకృతి వికారజాతము
నిల్వౌందెననెడు నిరభి మానినిరుపాధికుఁడీశ్వరుఁడు తానని యెఱుంగ
ఘనుఁ డగుననె॥ నారీ॥ 3

దశముఖ సావధానమతివై యొకటి వినరాముక్తి దెస నబ్బుహరిభక్తి
వినరామ ననిశిత జ్ఞానముగల్గిమనరాదా నాదాద్యుపాసనమును సోహ
మనరాదా నసమానభవముచేకొనరా ఓరీదశరథాత్మజుఁడు ప్రకృతి
కంటె నుపరుఁడు బిసరుహాక్షుఁడువిష్ణుడు శ్రీదేవి వసుధాపుత్రి యాచె
లి మున్నిడుకొని రత్నసమూహముతో వచ్చియిచ్చి శరణను దెసనీవె
యపరాధిననుమతఁడు శరణాగతప్రియుఁ డొసఁగు నభయము శేషగిరి
విభుఁడు అనిపవనసుతుఁడమృత సమానముగఁబల్కు పల్కుల కసు
రేంద్రుఁడలిగినలిరేగెను॥ నారీ॥

గీ. కర్ణాటకసారంగ - ఆదితాళము.

పల్లవి-తరుణీ యీచరిత్రము - సరణి సుజనాదరణీయము॥

అనుపల్లవి-ఇరువదికన్నుల నురోషానల మిరవై ప్రజ్వరిలను రావణుఁ
డు హరిదాసుఁడగుహను మంతుఁగనివనచ రాధమనినుఁ
ద్రుంతును సీతను వధింతు తరిమిరామలక్ష్మణులనరి మురిఁ
జంపి కపికులాగ్రణుల తరణిసుతాంగ దాదులఁబోరఁగొం
దు ధరణియందు యశముగంచు ననియెను॥ తరు॥

చరణములు-నూరుకోట్ల రావణకీటములు నా తోసమానమా
అసురాధినేను శ్రీరామ దూతనై మీఱినాను నా పేరు హనుమంతుఁ
డొక సారిగుద్దితే ఓరి నీపని దీఱునితోసి వారలెంతమాత్రమురా దో
సకారి యని మారుతి పోనాడవిని కిన్కకే నారాక్షసచూడామణియా
తిక్క దారి కోతి కండలు తెగ వ్రేసిభూతములకు బలిసేయుఁడని సెల
వియ్యఁ జేరిచంపఁగడఁగెడు భటుల నివారించి తమయున్నను గని
సారభాషణుఁడైన విభీషణుఁడు చారులెందు నవధ్యులౌదు రనెను॥
తరు॥ ౧

వానరుఁజంపుట పాప మదిగాక వారలెవరు దెలుపు వారువీని
చే నింతయువిని రాఁగోరు శ్రీరామ భూనాధునితోఁ బోరు వేవేగ మే
నీకుఁజేకూడు నో। దావవేంద్ర వీనికిఁ దగినశాస్తి మీరుసేయుఁ। గా
నియమింపుఁడన దమ్ముని నుడి తానెద నిడి రావణాసురుఁడు కపుల।
ప్రాణపదము తోఁక యదికాల్చి వీని। పోనిండని పల్క దనుజ భటు
లల్క। మానక ననిలజుఁ గట్టి బహువస్త్రచయము తోఁకను జుట్టి।
నూనెలో నద్ది వహ్ని దరికొల్పి। మానగరమందుఁ ద్రిప్పి రేమందు॥
తరుణీ॥ ౨॥

పావని చిఱుతమే నొందె నంతనె వదలె। బంధముల్ ఘనత
నుఁడై తనవెంటవచ్చెడి కావలివారలఁ ద్రుంచి యింటింట నిజవాల।

దావాగ్నిఁబెట్టి బూడిద పెంటఁజేసెఁబుర । మా విభీషణునిల్లువినామంట తోఁకంటక । పావనుఁడు చల్లనాయె గరువలి చెలి సీతాస్తుతిగంట గపిపతి । యావసథిలో లాంగూలము ముంచిచల్లార్చె । నేవిభునామము మూలము దెలిసిన జనులు । పాఃనుతైతాపత్రయానలముఁ । బాయుచు రారఘువరునకు నీ వైశ్వానరుని । చేవగునే తత్క్షణము జని । సీతాసతి ప్రదక్షిణము । గావించి మ్రొక్కి రామసన్నిధికి జేవి సెలవిమ్మనినఁ బదమునేఁగొమ్మ॥ తరు॥ 3

నినుచూచి యూరకయుంటిని నేనెట్లు నిచట నిర్వహింతునవిన కన్నతల్లి మూపునధరింతు రాముతో । నిన్నుగూర్చి వినుతిగాంతునని న మ । రున్నందనుని భక్తిమంతు గని విను । మన్న నేనే వేగ నెనాప్రాణముల్ ధరింతు నీవా । రాన్నిధి యుంకించియైన బంధించియైన రాముఁడు వచ్చి యవనిలోన దశకంఠుఁ జంపి । నన్నుఁజేకొనిన గీర్తిఁ యందాక । యెన్నకుందుబొమ్మా హరిఁ దోడితెమ్మాయన్న నాంజనేయుఁడు చని సువే । లాచల మెక్కి యార్చె నువినియెన్ని రంగదజాంబవత్ప్రముఖులు। ఇది వాయుసుతునివిజయనాదమని॥ తరు॥ ౪

తరుచరపతిచరణములూనినతఱి । గిరిశిఖరిత్రికిసరిగాఁ గ్రుంగి । యెగురుతఱినుప్పది యోజనముల్ నింగి । కెగరె సాగరము దాఁటి ఖగరాజు భండినా మహేంద్ర ధరణీధర మెక్కెను బొంగి । సామీరి యరసి కౌఁగలించిరియంగదాదులు చెలఁగి పోయినపని నెఱవేరెనా యనిన మీకృపచేఁగంటి ధరణిజననినసంగతివినిచె హారలనిలజుని కొనియాడి నానందమున నా డిరితోఁకముద్దాడిరి పఱచిమధువనమునకుఁ జనిమధు ఫలములడుగ శేషాద్రి పతికరుణగలుగ ఫలంబుల కేమియనివ మరుత్సుతుఁడిచ్చె సెల వెలమిహెచ్చి॥ తరుణే॥ ౫

౫౭. నవరోజురాగము - అటతాళము.

పల్లవి-సరిగా రీసచ్చరిత్రము వినువారి కరయ నెవ్వారిలను గారీ॥

అనుపల్లవి-తరుచరుల మధువన పాలకుల నెన్నక తేనెలాని ఫలములు
గొనికాపరుల చరణతల తాడితులఁజేసిన వెఱచఱచి దధి
ముఖాదులు చని న తరుణీసుతున కెఱిఁగి వనభంగ సరణి
దెలిపిన నతఁడెదఁ బొదలె॥ సరిగా॥

చరణములు-చూచివచ్చె హనుమంతుఁడు సీతా సుందరీ మణి
ని నామధువన మూ చెల్వమునఁ జొచ్చిరను రవిజుని మాట హరి వీరు
లలర విన నాచెవి కవనిజఁ జేర్కొనినట్లున్న దనిన నానోమహాత్మ
యాకార్యముల మెఱసి హనుమత్ప్రముఖులిదెవచ్చి రనిపిలువ వనేచ
రుల నంపఁ జని మిముఁ గంటిమి మేఁతయదయిన రమ్మనె ననిరి॥
సరిగా॥ ౧

మిన్నుముట్టి యాడుచువానరులుమ రున్నందనాంగదుల ప్రా
పున రామ సన్నిధిఁ బెన్నిధి గన్నట్లుగని మ్రొక్కి రున్నతి మదిఁబొద
ల చెన్నలరఁ గంటి సీతనులోక మాతమీసేమ మరసెరామ చంద్ర
రాజేంద్ర విన్నపమ శోకవని జానకియున్నదికృశించి జడగట్టిన నెన్నె
ఱులతో రామారామ యన్ననుడితోడ ననె మారుతి॥ సరిగా॥ ౨

నేనుశింశుపా తరుశాఖలనుండి నీకథవఠించిన విని భూపుత్రి వీ
నుల కమృతసమానముగాఁ బల్కి వీఁడెవ్వండనియెంచిన మానవతీమ
ణి ఎదుట వానరశిశువనై నిలిచి మ్రొక్కి నమ్మిక బుట్టునట్టుగా పూర్వ
యాద్యంతములు తేట గా నెఱుఁగఁ జెప్పి ముద్రికవిభుం డానవాలంపి
రని యొసఁగిన నందిమిన్నందెననేఁ బావని॥ సరిగా॥ 3

నను నమ్మ నెమ్మి మాయమ్మ పల్కె రా ముని కెట్లు నామీ
ద దయారసము జనియించు నట్లువిన్నవించు నాయిడుములు గనినవాఁ

డవుగావా అనిన రాఘవుఁడు నిన్నెడఁబాసిన మొదలు హాసీతాయని శోకించుచున్నాఁడు నేఁ జనిసీ యునికిఁదెల్పెదనృపుఁడను జార్కసుత యుతుఁడై కపులఁ దోడ్కొనివచ్చి యరివ్రిచ్చినినుఁ జేకొను నంటి న నెనంజనీసుతుఁడు॥ సరిగా॥ ౪

ఆనతీవమ్మరాముని వద్దికన నభిజ్ఞానార్థముగఁ జూడారత్న మొ సఁగి ఆనాఁడుకాకముమదమడంచుట దెల్పుమనె సామి నీతోడ నేను నామటఁది లక్ష్మణుని దుర్భాష ల జ్ఞానముననంటినది శమింపు మని ఆనెలఁత కన్నీరు మున్నీ రన నించ నూఱడించి ఘనోద్యాన మగలించి యక్షముఖ దనుజుల వధించితినని నత డు॥ సరిగా॥ ౫

కొంకక రావణుఁగాంచి భాషించి లంకాపురి గాల్చి సీతాజ్ఞచే బొంకముగావచ్చితి రామ నీపాదం బుజముతో దలఁదాల్చి కింకరుఁడ దయఁజూడు మనివాయుజుఁడు పల్కిన రాఘవేంద్రుఁడానంద సాంద్రుండై పంకజ భవాదుల కశక్యము పవనసుత నీకేతగు నీపని కింకొకటి సాటిగాదని గదియించెఁ గౌఁగిట రాముఁడనిలజు॥ సరిగా॥ ౬

పరమాత్ముఁడనో నా పరిరంభణము దుర్లభము వినుసామీరి యనె నెవ్వని చరణాబ్జ యుగళ తులసీదళమ్ములఁ బూజ సలిపిన శ్రీమీఱు పరమపదమందు దురారాముని చే నాలింగితుఁ డయ్యెహను మంతుఁ డేమందు గరిమ నధ్యాత్మరామాయణ కావ్యమున సుందర కాండమిది యరసి తెనుఁగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరీశుపేర॥ సరిగా॥

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు – సుందరకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీవేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

యుద్ధకాండము.

౫౮. భైరవిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరాజరాజేశ్వరీ యాచరిత్రమార్య నుతి పాత్రము॥

అనుపల్లవి-చేరిదాశరథిమోదము మది మీఱమనోరథి మై పలికె మారుతి చేసిన పని దేవతలచే దీరదొరల తరమె సాగరమె వ్వారుదాఁటువార లల లంక నె వ్వరికిఁ గాల్చరాఁ దీఱు సామీరి వలననేను రఘుకులము సౌమిత్రియు రవిసుతుఁడును బ్రదుకఁగలిగె ననె॥ శ్రీరా॥

చరణములు-ఈసుగ్రీవుని భాగ్య మహిమ నుతియింపఁ దరము గాదు కడలిన క్రిమీనమిహితిమిపాఠీనములకు పాదు ఇదిదాఁట నేసరణి నౌనిక మీఁదు రావణాసురుగెల్చి యెట్లా సీతఁజేకొన నగు నిదేటి వాదు మోసమాయె బలా యనిన రామునిం గని కపికులాగ్రణిపలికె నా సముద్ర మెంత రావణుఁడెంత యేమిటికి చింత గెలుపువింత నీసరి లేరవని విల్లుఁగొని నిల్వనిన్నదుక నెవరి వశము వే సంద్రముఁదాట నూహింపు రఘు వీర రావణునినిమృతుఁగ దలంపుమనె॥ శ్రీరా॥ ౧

వానరవరులు కామరూపులైన రావణసములగుట చూడు నీ పనికై యగ్ని నైనఁబొరలనున్నారు నేడని భక్తిమానుమను లేర్పడఁ గనుఁడు సూనువాక్యముల కలరి యంజనీ సుతుఁ గని పుడమిజేఁడు నే

నీచే లంకారూపంబు విని దానిపొంక మిఁకనణతుఁన నవిధూమతమది
వ్య తేజో౽ధికమై లంకాపురి త్రికూటగిరిపై నున్నదియొనపై దానిచు
ట్టు వారాంనిధియగ డ్తయగు కోటమణిహిరణ్మయము పూనిధర్మార్థ
కామమోక్షములు నానలను చతుర్ద్వారములననే యతఁకు॥ శ్రీరా॥ ౨
తరుణిశశాంకుల పైవిరోధమున దమవారల కన్న మున్నెఅసె
నన్న కరణి గోపురములు మిన్నావరింపగను ప్పరిగెలు గృహములక
న్న మేల్ చిత్రరుప్పుకూటముల మణికవాటముల దనరుసు ప్రసన్న స
రసోద్యానముల నడబావుల చలువచప్పరముల నలవిఫణి సరణుల సు
రలరయుదురనె నతఁడు॥ శ్రీరా॥ 3
రాజసింహ మిట్లున్న రావణుబల రాజినాల్గవపాలు హతమయ్యె
నాచే జేజేరామ పదివేలు ప్రణతుల్ నేఁజేసె దననేలుబంటు గాజ
య శ్రీరమణ యనిన హరిహనుమంతునిమేలు పూజవాక్సుమములఁ
జేసి తపన పుత్రగని సైన్యములనడిపింపుమి దే జయ ముహూర్తమని
రాముఁడాన తియ్యఁబ్రయాణభేరి వేయించెశౌరి అజతనయుఁడనిలా
త్మజునెక్కె నంగదుఁడువహించె లక్ష్మణుని ఆజికగచగేంద్రపాలితకపిబ
లాలి యిలయీనుగతి నడచె దక్షిణము॥ శ్రీరా॥ ౪
తరుచరు లెగరుచు బరువులిడుచు రుచి కరములయిన పండ్లు
దిని తేనెలాని గిరులెత్తుచుఁబుట్లచెండ్లు నానె గరవైచుచు గొప్పగుండ్లు
దాఁటుచు హరి! మేమెదశాస్యుఁ ద్రుంతుమేగెద మరమరేలన, జెం
డ్లు మటిరేబగలనక వింధ్య సహ్య మలయాద్రులు ఘనకాననములును
ఉరువడిదాఁటి కర్ణాటక కమఠమ కర ఝషోగ్రాభంగరంగత్తరంగా
కరమై భీకరమైన రత్నాకరముఁ జేరి యాదోరమైతిఁగని మురువుగ ని
టసేనవిడియ నియమంపు మనిరిస్వామి మహాప్రసాద మనెను॥ శ్రీరా॥
ఆవేళ సీతను దలఁచి రాముఁడా హా యని విరహార్తి నేమందు
నావిభుఁడు సత్యజ్ఞానస్ఫూర్తి ప్రజ్ఞానఘన కేవలానంద మూర్తి యో

గశోవిదభావానువర్తి కీర్తి దేవతాచక్రవర్తి శ్రీవిభునెఱిగిన దుఃఖా దులు చెందనేరరీఘనునెనయునే? జీవాభిమానికే దుఃఖజాలము చి ద్రూపమాపరమాత్మకులేదు మా భావమునకేశోకాదులు నీదెసఁ బోవఁగలవె యెఱుకకానిలిచెఁ గావునశేషాద్రిపతి రాముఁడుసకల సాక్షియనితలఁపనయ్యెబుధులచే॥ శ్రీరా॥ ౬

౫౯. శంకరాభరణము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే మదవతీ సతీ వినుదయాదాక్షిణ్య లసన్మతీ॥

అనుపల్లవి-హనుమంతునిచే సైనసాహసము గనిసిగ్గునఁదలవంచి రావ ణుండు చనదు సురలచే నేనిటుసేయ నని మంత్రులఁబిలు వనంపిపలికె॥

చరణములు-హితులారా కదనవిజిత విమతులారా ప్రభంజన సుతుండు చేసిన పని గంటిరే శూరతమీఱ కౌతుకకలంకఁబ్రవేశించి భూ సుతఁగాంచి యశోదులఁబొలియించి వితతమగులంకఁ గాల్చిగెల్చి చనె వెఱవేమిఁచెప్పుఁడనె దనుజపతి॥ విన॥ ౧

ఓదేవా గానముదిత మహాదేవా వలదు నీ తాద్వైతువలని భ యము; జగత్త్రయజయప్రభావా ఆదేవేంద్రుఁ జెఱనిడె నీకొడుకల కాపతి యుళికి పుష్పకమొసఁగె నాదరింపవు వరుణుని, యమునికి భ యమునొందవిదెంత నిరి హితులు॥ విన॥ ౨

మయుఁడు బాలామణి నీకొసఁగి నయముచాలాగాంచె నీదయ హనుమంతుఁడిటుచేసెనని దనుజలోకపాలా మయమునఁ బడనేల కోఁ తియనియే మఱి యుంటిమతఁడందున బ్రదికిచనె నియమింపుమోర్తు మిఁక మర్త్యగర్వ నిర్వాపణఁగావింతుమనిరి॥ విన॥ 3

నిదురదేరి కుంభకర్ణుఁడు నగరుఁజేరి కుంభకర్ణుఁడు చదురుఁజేరి యీమాట యుదుటఁగాంచి రావణుఁదిలకించి యో దోసకారి పదరి

యేమనిఁజేసితివి దీన ఫలమేమినీకిదె చేటుకాలము చిదచిదాత్మకుఁడు
రాముఁడు శ్రీహరి సీతాసతి శ్రీదేవి యనెను॥ విన॥ ౪

రామసౌమిత్రులఁగపుల సంగ్రామభూమిఁబొరిగొందు సామి
నేగల్గనీమదికి విచారమేమీ శేముషీజితాబ్జజ యని యింద్రజిత్తువ
ల్కఁ నత్తఱిని భాగవత గ్రామణి విభీషణుఁడు శేషాచల కాంతాంఘ్రు
లెదనిడి సభకు చనె॥ వినవె॥

౬౦. కల్యాణిరాగము - జంపెతాళము.

పల్లవి-కాళీ వినుసుజ్ఞాన జనమానస కాసార కేళీ విహారమరాళీ॥
అనుపల్లవి-మేలుఁగోరిసురారి కోమలాంఘ్రులకుఁ గేలు గదియించి వి
భీషణుఁడన్నమన్ననఁ జాలఁజెందిసభికులదిలకించి దనుజేశ్వ
రుని కామాతురునిగాంచి పలికె శ్రీ॥ కా॥

చరణములు-రావణా యీకుంభకర్ణుఁడు నీయింద్రజిత్తు మహో
దర మహాపార్శ్వులు దేవా యీకుంభ నికుంభ భాతికాయు లీ దేవాంత
కనరాంతకులు మొదలౌవీరులు నిన్ను గావలే రా రఘుకులేశ్వరుని
బారి నీవుపడు వేళనిను సీతయఁగుబల్ కాలముఁగావ్రగొన్నదివెర వెన్నమ
తిలేదు సీత నీవలె త్వరఁబోవలె హరిశరణన॥ కాళి॥ ౧

ఇనకులాగ్రణిబాణముల్ లంకాపురి ఘనంబుగ నిండి రాక్షసు
లప్రాణముల్ గొనక మున్నేజాన కినిరాఘవున కొసంగదగు కులగో
త్రాకారులు నఖదంష్ట్రాయుధులు వనచరులు నిరుపమబలుల్ లంకఁ
జొచ్చి వారకగలంచకయును రామునకుసతిని మ్మనఘ నీవుబ్రదుక లే
వు హరసురేంద్రాదు లాదరించినను నినుహరించు రాముఁడనె॥ కాళి॥

రాముఁడె నీపాలిమృత్యువు పాతాళలోకమున కేగినఁబోవచ్చు
నా యేమందు నిన్ననసతమ్ముని హితోక్తుల హితమాయెనన్న కౌషధ
ముల్ రోగిమెచ్చునా యామినీచరగ్రామణి విధివశుండై యావేయి

యావిభీషణునిగని యోరిసేనొసఁగు కామితార్థములను సమర్థతనొంది బొగరునఁ గాఱులాడుచు వైరులఁబొగడఁదగునె॥ కాళి॥ 3

కలిగినాఁడువిభీషణుం డనుశత్రుఁడు ఖలుఁడు కృతఘ్నుండితని తోఁజెలిమి దలంప గూడునాఁదాయాది చెడగోరునను నాపలుకు నిజ మాయెనేరుఁ డిటుబలికినఁ బలిమిఁ దల తెగవ్రేతును బగదీర నసుర కులాధమానిను గాల్పనెయని దశముఖుఁడు బలుకవినిరోషమున విభీషణుఁడు నల్వురమం త్రులునుదానెగసెను గదాయుతభుజుఁడై॥ కాళి॥

గగనమార్గమునందు నిల్చివిభీషణుఁడు గంభీరముగఁ బల్కెను రావణా అగడుఁజెంది చెడిపోకు ప్రియవాదినై హితము నాచరించున ను దిరస్కరించితిపట్టైనా తగినమన్న నకెన్ని మత్పితృసముండవు దశ రథతనూజుఁడై యవతరించెఁగాలుఁడు జగతిరామరూపమై మహిజాత సీతయనఁగ జనించెను జనకునిఃట నని నతండు॥ కాళి॥ ౫

ధరణీభారముమాన్ప సీతారాములు దలఁచిరి విధిప్రీతుఁడవై నేఁ గఱపిన హితవాక్యములు వినవైతివిప్రకృతి కరయసాక్షిభూతము లవెలిలోను తానెచేరియునా నారూపనామభేదముల భిన్నునివలెఁదరు వులందనలుఁ డొకఁడైన కరణిరాగ వస్తుయోగమునరక్తస్ఫటికమను నట్లుహరి గుణాకరుండగునని॥ కాళి॥ ౬

కాలమవ్యక్తము ప్రధానపురుషులన గనాల్గుప్రధాన పురుషు లచే జగము లిలఁదనరు భగవంతుఁడు రాముఁడై సంహరించునిన్నునీ వారితోనిదినిజమ్ము బాళిసేఁజని హరికినేమమున మ్రొక్కి శ్రీలలర నుందునని విభీషణుఁడు వారల బోలిమాలిన భ్రమలందోలి శేషాద్రి పతియ శ్రీవిశాలుని సేవజేయ నపుడెచనె॥ కాళి॥ ౭

౬౧. సావేరి - అటతాళం.

పల్లవి-కామలీలాకార్ముక విజయభూప్రలతా ఖలపావనసుప్రతా హిమశైలసుతావినవే॥

అనుపల్లవి-ధీమంతుఁడగువిభీషణుండు నల్వురు మంత్రులతో వచ్చిది
విని నిల్చి రాముని శ్రీమహితనాముని పాద నీరేజాతములు
చూచి నతుఁడై రామా రాజీవలోచన నా సామీ వినుమని
పలికె ఘనముగ నను జెవులపండువుగ॥ కామ॥

చరణములు-నేవిభీషణుఁడ సతినిముచ్చిలినట్టి రావణునితమ్ముఁ
డను రామా అన్నచే విడువబడితిగుణధామా యింక నీవేగతి ఘన
శ్యామా సీతాదేవి రామునికిమ్మని దశముఖునితో జెలిపినజంపవచ్చెను
రణభీమా అదేవారికి వెఱచి నేవచ్చితినేని సేవార్థముదేవ దేవదీనులకు
నీవేదిక్కని నను విని సుగ్రీవుఁడితని నమ్మకుముమా యావిపగతుని య
నుజుఁడు బలియుఁ డనఘ సెలవీదుంతు సచివులతో ననియె రఘు
పతితో॥ కామ॥ ౧

ఇనకులమణి రవిజుని మాట వినినవ్వి యనె నేఁదలఁచినమాత్రము
నజగము లనుజగత్పతుల నిమిషమునఁద్రుంతు జనన మొందింతు వేగ
మునం దెమ్మా దనుజుని సకలభూత అభయ దానకంకణముగట్టితి నే
లోకమున ననినజన నాయకుఁబోగడి దిననాథాత్మజుండో యనవావిభీ
షణునా మునిదెచ్చి కనుపింపం గని మ్రొక్కి రాముని ఘనశ్యాముని వి
శాలాక్షుని మనోజ్ఞముఖాబ్జుసధనుశ్శర మహితకరుఁ బ్రశాంతుని లక్ష్మ
ణాన్వితుఁబొగడ దొడంగె విను॥ కామ॥ ౨

శ్రీరామ రాజలలామ మ్రొక్కెదనీకు సీతాహృదయాభిరామా
ధనుర్ధారిపూరిత భక్తకామా శాంతా కారా యనంతశ్రీధామా నమ
స్కారము సుగ్రీవమిత్ర జేజే నీకం జలిరఘువరసార్వభౌమా జగముఁ
కోరి పుట్టింపఁ జేరి రక్షింపనోలి శిక్షింపనీరీతులకాది కారంబగు నీకు
నతి త్రిజగద్గురుండవై తగు నీకు జో హారులాదిగృహస్థవగునీ కమిత
సాష్టాంగములుచేతుహరి నుతవాగ్ఝరీ యనెవిను॥ కామ॥ 3

చరాచరభూతములు చేచెలఁగి వ్యాపక స్వరూపమున వసించి యుండు టెఱుఁగ రజ్ఞులు మాయనుంచి యెఱుక మఱచి జన్మమృతులు గాంచి యెపుడు తిరుగుచుందురు శరణాగతులఁ బ్రోవవే దేవ దయారసము నించి సుజనానా దరణీయముగాదు ధరణీధరలోక సరణి శుక్తి రజతముకరణి భ్రమయని యరయు తజ్ఞులుపుత్రదారగృహాదులం దాస సేయరు విష యరతులగుసురు తుదనరయనివిశోక కరములగు ను జనుఁడివిగనుఁగొనువరదా పాలితద్విరదా యనెను॥ కామ॥ ౮

నీవే యిందుఁ బ్రీక్షింపఁ డాద్యంతమైనది గ్దేవతలు నీవణువుకన్న నణువు నీవు గొప్పగను బ్రహ్మభువనావళి కనిన తండ్రివన్న నీవె ఆదిమ ధ్వాంత రహితుఁడవు పూర్ణుఁడవు నీవవ్యయుఁడవు సుప్రసన్న శిరోగ్రీవశ్రోత్రవక్షువాక్నేత్ర శ్రోణినజితుఁడవు మా యావాసవసాక్షివి నీవుద్రిష్టపుశోత్రవు గుణాన్విత పంచకోశాతీతుఁడవు నీవనాశ్రయుఁడ వవికారివి భావరహితుఁడవాదిపురుషుఁడవు ప్రకృతికవ్వలివాఁడవనె॥ కామ॥ ౯

మాయచే నిజరూపమును విడి నరునివలె మహిఁ జూపట్టితినగుణి యంచు నినునిర్మాయకునిగాను దలంచు మహిత ధీయుతుఁడు మోక్షము గాంచు గాన నీయంఘ్రి భక్తియును నిచ్చుచేనేఁగందు నేసిస త్సుఖముఁలగందు యోగిధ్యేయ సుజన విధేయశుభ నామధేయ ప్రణతగాధేయ ననుఁబ్రోవు శ్రీయుతాకఘులకునతియవి నుతిఁ జేసినవిభీషణునిఁగని రఘునాయకుఁడు హితముగోరుము యిపు డేమొసంగుదు దనుజకులతిల కా యని పలుక నతఁడు పొంగె॥ ౬

నేనుధన్యుఁడ గృతకృత్యుఁడనైతినినుగంటి నీదయగంటి బ్రహ్మానందము చేకొంటి జగతిలో నెవ్వఁడు నను వంటిఘనుఁడు నేనెల్ల సతీసుతసంపదల హరి నీయందే భక్తియుండవలెనంటి నానట్లకానిమ్మన నసురజానికి మదిమెచ్చి నే నెమ్మదిలోనిన్నె నమ్మితిననినవానిమది నీ

తాపమేతుఁడ నై నిల్తు నకుటిలుఁడవైనను ధ్యానించి భవజలధి దాటు
ను నన్యమీాస్తవము దీనిఁబఠించు నతఁడుకోర్కెలుగాంచునని॥ రామ॥

ననుఁగన్న ఫలమిప్పుడే కాంచుమీఁవు లక్ష్మణా లంకనేలింతుజూ
ధు జలముగొని తెమ్మభిషేకింతు నేను సిరులు గనర దీవింతు నీకోడనె
దనుజునిచంద్రార్కు లెండాఁక, నిలనాకథయుండునందాఁకనుండు వీఁ
డురాజ్యమును జేయునటంచు మనుజేంద్రుఁడు పల్కి దనుజేశుఁ బట్ట
భద్రునిఁ జేసె మంత్రులతో వానరులలరిరినజుఁడాలిం గనముచేసి విభీ
షణా రా వణవధకు తోడుగమ్మని పల్కినకీర్తిసాంద్రుఁడగు శేషగిరీం
ద్రుని సేవయొనరింతమనె॥ రా॥ ౮

౬౨. కాఫీరాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-అళినీలకుటిలాలకా ని స్తులకస్తూరికా లంకృత ఫాల ఫలకా
సఖీ జనతిలకా వినవె॥

అనుపల్లవి-అల పంక్తికంఠుఁడంపశుకుండను నసురుఁడటువచ్చి వినువీ
థినిల్చి పలికె సుగ్రీవ మహారాజ రావణుండునిన్ గరపు
చు నిమ్మాట లనెను॥ అళి॥

చరణములు-మంచికులమున జనించినావుకపి మండలాధిపతివై
నావు ఎంచినా వనుజసమునిగా నిను నెపుడుధనముతోడఁగుడువక పో
వుమో హించి సురలులంకఁజొర లేరెంత మీారనిదశముఖుఁడు దెల్పెన
నె శుకుఁడు॥ నళి॥ ౧

వానరులానుడివిని చంపెద రఘువిరామ దయ చే నివారింపు
మన నభయ మిచ్చితి వెఱవవలదనెను రామ త్మ్మానాథుఁడుకపిసేనశు
కుఁడరసి మాద్రొరతో నేమందు నినజయనె॥ నళి॥ ౨

వాలిమాఁయన్న యెటు లట్లనీవు వధకర్హుఁడవనురా పో తులువ
యని లీల నాదిత్యసుతుఁడుపల్కువా డేగి రావణునితో నుపమువాలి

యేయని యదంతయును దెల్పెనువిషాదహృదయుఁడై యుండె దనుజ
పతి॥ నళి॥ 3

అటుమీఁదట రాముఁడబ్ధియుప్పొంగుట గనికనులెఱ్ఱఁగఁజేసి -
కుటిలభృకుటియై పలికెఁగనుఁగొను లక్ష్మణననుఁగన వారాశిది కృత
ము లాక్రమింపఁగడఁగె వీనిమ దమడఁతుఁ గపులు శ్రమముఁబాసి చ
టులగతిలడచిపోదురుగా కని చాప మిక్కడిసునాశమ్ముఁదొడిగె॥ నళి॥

గడగడ వడఁకెను బుడమి దిశలవిసెఁ గడలి దివ్యతనువుధరించి
వడిగావచ్చి సన్మణులను రఘువరు ముందరనుంచి నమస్కరించినే జ
డుఁడను శ్రీరామ శుభనామ నా యెడదప్పులను మన్నించి జడు దయ
గావుకావు భూతపంచకములకు జడిమ స్వధర్మమని పలికె॥ నళి॥ ౪

నీవునిర్గుణుఁడవవికారివి మాయావియగాతఁటివిరాడూప్రవు నీవంగీ
కరించి జగముల నేర్పనసృజింతు వౌర నీవైపులో దేవనీసత్వమున సు
రలైరి విధిప్రముఖులకునీవెప్రపు భావజారి కినుకచేఁబొడమె భవ్యగు
ణసాంద్ర రాఘవేంద్రయనె॥ నళి॥ ౫

పుండరీకాక్ష మాయామనుజ తనుండవని నినుఁదెలియఁగలనే
దండమే మూఖులకు సన్మార్గదము పశువులకు మునుకోలవలె నే
నిఁకనీదండచేరితి దండమయా కో దండధారి యభయమిమ్మింకనే నిం
దుభక్తిలంకకు దోవయిత్తు నీకనుచు సరిత్పతి వినవిన్నవించె॥ నళీ॥ ౬

రిత్తవోదీమహాశరముకనుకిత్తఱి గుఱిఁజూపుమని హరి యొత్తి
పల్కిన నన్ను బాధించుచు నున్నారుధీరులుద్రుమకుల్యమనుదరినా
మొత్తముపై వేయుమని పల్కెను సముద్రుఁడు రఘువీరుఁడు నలరి-
సత్తుగ శరము నేయ నాభీరుల రిత్తఁజేసి యపుడెపోదఁజేరెనది॥ నళి॥

చెలఁగివిశ్వకర్మసుతుఁడానలునిచే సేతు వొనరింపు మితఁడుతో
లుతనే వరముగొనె నిందుకని పలికి హరికెరగి చనె సాగరుఁడు కడు

నలరె లక్ష్మణకపీంద్రులతో శేషాచలేశుఁడగు రఘువిభుఁడు నలునిజ లధికి సేతువుగట్టుమని సెలవొసంగెనగచరులు హర్షించిరి॥ న॥ ౯

౬౩. సురటరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామలింగా వృషభతు - రంగాయ సితాంగా॥ రామ॥

అనుపల్లవి-కామితప్రదస త్కరుణాపాంగా కామగర్వభంగా గంగో త్తమాంగా॥ రామ॥

చరణములు-అమరాచలచాప అజ్ఞానంధదీప సనాతనరూప సుగుణకలాప అమితప్రతాప శమిత మజ్జనజన్మసంచిత పాపవినుతాంతక రూప విశ్వనిక్షేప॥ రా॥ ౧

బాలేందు కిరీట భవ్యజటాజూట శ్రీల సల్లలాట శ్రుతిచయ ఘోట త్రిపురదావకృపీట లీలాహాస నిర్మూలితనిశాట శూలాయుధ ఖేట సుజన హేమకూట॥ రా॥ ౨

సోమార్కానలనేత్ర సుందరీజనచైత్ర హైమవతీకళత్ర సన్నుతపాత్ర కామలతా లవిత్రసామజాసుజైత్ర సకలలోక సూత్రశ్రీశత తచరిత్ర శేషాద్రిశమిత్ర॥ రా॥ 3

తాంతకిట రిమరిస రీతమత ఝే మపధతకుంతఝుంతారితధప ధమప తాహాతనటతక ఝుంతారిస్సరిగరీ సనిసరీ సనిధప తాంత కిటక తక మపనిధపమ ధళాంగుధిమితక దదింగిణతోం॥రా॥ ౪

౬౪. బిలహరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-విను సర్వమంగళా నయనకళా - విజితాంబు దళ శంఖ సుందరగళ॥

అనుపల్లవి-ఇనకులమణి సేతువు మొదట రా - మేశ్వరు నొనరించి పూజించి యేమనుజుఁడు సేతుస్నానము రా మలింగ దర్శన సన్మానముగను నతఁడు పంచమహాపాతకము లను జయింపం చునాదయనటంచుఁ బలికెను॥ వీను॥

నరుఁడా కాశికిఁబోయి గంగాజలముగొని యరుదెంచి రామే
శ్వరుని నభిషేకించి పరఁగజలధిలోఁబొడవైన బ్రహ్మపాపుఁడౌనని
యీాక్షరణి తరణికులాబ్ధిసోముఁడు శ్రీరాముఁడు పల్కుఁదరుచరులుత్స
హించి చలము బెట్టించి గురుగులగతి దొంతరలుగా బయనములును
తరగతిగొని తరలఁగా అరుమగనలుఁడందినాఁడు సేతువొనరిచె నోజబ
దునాల్గుయోజనము లిఁక॥ విను॥ ౧

ఇరవై ఇరువై యొక్కటిరువై రెండిరువైమూఁడు, మఱునాఁడు
మూఁడవనాఁడు చతుర్ధపంచవా సరముల శతయోజనములుకపు
లు సేతువు పరువడిగట్టిరి చూఁడుహరివర పరివృతులయిదా శరథులు
హనుమంతాంగదులనెక్కమైబొదల మెరసి సువేలాద్రికిజనికాంచిరి
పరిఘ ధ్వజ తోరణాం బధికహిరణ్మయప్రాకారసౌధగృహ వర విటం
కమైతనరు లంకం బొంకము॥ విను॥ 3

పదితలలను మణికిరీటము లుంచి చెవుల స్వర్ణకుండలములు బె
ట్టిచేతులు గదియరతనాలకడేలు గీలుకొల్పి కలితాంగుళముల నుంగర
ములు పదిలపఱచి బొమ్మున వేల్పుటేనుఁగుకొమ్ముపతకమై తనరార
ఘనరుచి దేరఁ త్రిదశులగెలిచిన భీరముతనపాదమునఁ దగుగండపెండే
రము చమురుగనుత్తరగోపురముమీఁద దశాననుఁడు కొలువుండె నిం
డుమనమున॥ విను॥ 3

పాఠాంతరము.

చలువ గొడుగుల నీడరావణుఁడు వి శాలసౌధమున నుండె
యోధవరులతో అపుడు శకుఁడను చారుఁడా రావణుని గని విపుల
మా దనుజసేనకు కపిసేనకు నెపుడు సంధిగాదు దేవాసురుల వలె
నింక నొకపని తడవుసేయకు నృపకుంజరునకు వైదేహినిచ్చుటొండె
జగడ మిచ్చుటొండె రాముఁడు సుగుణాభిరాముఁడు విపులాత్మజ నేభ

లముఁగొని యెఱుకదెచ్చితి వాబల మిపుడుజూపు నీసతుల లంక రమి-
యింపు మనినీతోఁదెల్పుమని పలికెనని॥ విను॥ ౪

శ్రీరామలక్ష్మణులు సుగ్రీవ విభీషణులు చెలఁగినల్వురొక్కచో నున్నారు చూడు వీరె లంక నశింపఁ జేయఁజాలుదురితర వీరులనేకులున్నా రెన్నుచో సారమాప్లవగ సేనసంఖ్య సేయనాతరమా మేరుమందరతుల్యులయోధాగ్రేసరుల చేరి వినులంక కెదురై పలుమాఱదల్చుచు ధృతికిఁగుదురై మఱియూథపులు నూఱువేల్గొలువ మెలఁగు నతఁడు దివాకరసుతుఁడనిపలికె॥ విను॥ ౫

ఇతఁడగ్నినందనుఁడు సేనాపతి నీలుఁడు ఇతఁడు వాలికొడుకంగదుఁడు యువరా జితఁడక్షహంత యా హనుమంతుఁ డీఘనుఁడె సీతనీక్షించిచనె రామునికడ కితఁడు శ్వేతుఁడు రంభుఁడితఁడు శరభుఁడు పనసుఁడితఁడు మైందుఁడుదద్వివిదుఁడితఁడు యోధాగ్రేసరుఁడు ఇతఁడు విశ్వకర్మసుతుఁడునలుం డీ బలములెన్న లేఁడీశుఁడు అతులశౌర్యరతి బలాఢ్యులందఱు చతురులసురవధకుదనుజవర యనియెను॥ విను॥ ౬

ఇరువదియొక వేలకోటు లిరువదియొక వేల శంఖము లిరువది యొక వేల బృందములు సుగ్రీవునిమంత్రి వరసేనలబలము లెక్కవెట్ట నా వశముగాదు రేయుఁబగలుఁ బరమాత్ముఁడాదినారాయణుఁడురాముఁడు పరాశక్తి భూపుత్రిలోకజనయిత్రి లయకారి అనజగముసంభవమాయె వారితో వైరము కొఱగాదఖిలమాతసీతయనినీవు గోరితెచ్చుకొనుట కార్చిచ్చు తెలుఁగనె॥ వి॥ ౭

జలబుద్బుదమువలెఁజంచలము. సంసారము క్షణభంగురము కాయము పంచభూతముల వల్లనై పంచవింశతి తత్త్వాత్మకమైజడమై పొలుపొందు నట్టిది తెలియమాయముఇలనెవఁడుదీనియందుమమతసేయు-
మలమూత్రములగంపరోతకొంప హంకృతి తెంప సలుపుటేమిటికి క

లుషము సుఖా దులఁజెందునేది యది దేహము కలుగకర్తనుట జీవు
నకుజ న్మలయంబు లటుగానమమతలణఁపు మనె॥ విను॥ ౮

అతిశుద్ధమతి నిర్మలమాత్మవిజ్ఞానరూప మచలమవ్యయంబుస్వ
జ్ఞానమున వెతఁజెంది జీవుఁడు మోహితుఁడౌఁ గాన నీవు సన్మతిచే
నాత్మననిశంబు నుతియింపు దారపుత్రాదులయందు విరక్తిఁజెందు -
సుతుఁడవు విశ్రవసునకు సుఖముల్ సతమునకు క్షితిసుత రామునకిచ్చి
రాజీవాక్షుని మరుఁగుజొచ్చి బ్రదుకుమిల శేషశైలపతి భక్తరావ
ణాయనిపల్కె-శుకుఁడా యెడనిఁక॥ విను॥ ౯

౬౫. అసావేరి-ఆదితాళము.

పల్లవి-పొలఁతి యీ చరితము - పోలఁ దిలకింపవే॥

అనుపల్లవి-లలితములౌ శుకుని - పలుకులువిని పది - తలవాఁడరిగి శి
ఖవలెనై వానితోఁ బలికెఁ బ్రియమాడిబ్రతికెడి నీవు సిగ్గు
లేక జగత్ప్ర - భుని నను బోధింపవచ్చెవిపుడేచంపుదు
నిను - గలఁపవధకర్హుఁడవుగావిక దలఁగిపో మూఢుఁడా
యన విహ్వలతచేఁ జనె శుకుఁడు మునుబ్రాహ్మణుఁడు వా
నప్రస్థగతి నుండె పోలసురలకు మేల్కీడ - సురులకుఁజే
యఁగ - సరణి శుకుఁడు సేయు - జన్నములు చెఱుప వ
జ్రదంష్ట్రుఁడరయు నొకనాఁడా - ధరణిసురునిడాయనగస్త్య
ముని యరుదేరఁబూజించి యతఁడారగించిపో - మ్మనముని
యొప్పిపోయస్నానము సేయతరి వేచి వజ్రదంష్ట్రాసురుఁడగ
స్త్యుఁడై వచ్చి - తగమాంసాన్నము వేయుమని వేడిన -
త్వరగా మాంసమువంటకమువండిరి మునీశ్వరుఁడు భజింప
నయ్యెడవచ్చికూర్చున్న తఱిశుకునిభార్యనావేశించిరక్కసుఁ
డు మానికినరమాంసమిడి చనియె భ్రమియించి కూడు
కూరలుమునిచంద్రుఁడరసెమచుఁడా మిషయోగ్యమిది పెట్టి

తి వనిశపించె నసురవగుమయనుచు నెఱుఁగవని శుకుడరు
వఁగా ధ్యానించి మునిపలికె॥ పా॥ ౧

ఆవిచారముచే నిట్లయ్యెనానుడిదప్పదనఘ త్రేతాయుగమున
రావణుఁజంప రవికులమున హరిరాముఁడై పుట్టెని రథిగట్టుసమయము
న దశముఖుఁడంపఁదవిలి దూతకృత్యమునకుఁజని రాముని దర్శించెదవు
ముదమున నకళంకమా నవనీ సుతత్వము నీ కబ్బునని చనెగుంభ భ
వుఁడు శుకుఁడావిధమున సద్విజుఁడయ్యె నవలమాతామహుఁడగు మా
ల్యవంతుఁడు సవినయమున దానవవిభునిగని రాజ॰ అవనీసుత పురిఁజేరి
నది మొదలు దుర్నిమిత్తము లొదవె వినాశకరములై మేఘములు గురి
సె నెత్తురుజడి శివలింగములు రోదనముఁజేసెడి కరులకొమ్ములునల్లనై
నవి యాపురీశిఖరముల గని గవిసెనెలుకలుపిల్లితో నని యె॥ పా॥ ౨

ఒకవింతదనుజేంద్ర యొకబోటిమగవాఁడూ రక ఇల్లిల్లుదిరుగు
నిర్భయమున వికటదంష్ట్రనన వివరము దెఱచుచు నిక్కాలమును తె
ఱఁగు విను సీతను సకలేశుఁడగు రామచంద్రున కిచ్చియుమఱుఁగుఁజొ
చ్చి నను అకుటిలకరుణాఢ్యుఁడై నిన్నుఁగాచు శ్రీహరి రాముఁడైపరఁ
గు నను తత్వము ప్రకటముగా మాల్యవంతుఁడుదెల్పరో షకషాయిత
లోచనుఁడై రావణుఁడుమూటికి దిక్పతులఁగెల్చినానవనీ దేవముని
రూపుని ఒకపేదమానవుని రాఘవుని శరణొందునా మిన్నకలంచము
లు రిపులచేఁగొని నావేమో గానపాగడెదెవరినిఁకబుద్ధిగాదుడుగు తా
తని యెంచినాపొమ్మనిన నతఁడరిగె॥ పా॥ 3

రావణాసురువైభవముఁజూచి రాముఁడు లక్ష్మణుని చేవిలుగొని
యర్ధచంద్రాస్త్రమావింటఁదొడిగి నిండాఅఁదీసియేయ నదియ సురాధి
పుపైఁ జనియొక్కటపదినూఱై వెయ్యె సంఖ్యలనుగడచి పదితలల కిరీ
టములుపడఁగొని వెలిగొడుగుల వేవేగద్రుంచి మావలఁబొదిఁజేరెశర
మావేళ దనుజాగ్రణి సిగ్గునగుంది వేవేగనంతఃపురవాసమున కేఁగిధీర

రీల రావించి భావించి లావునిర్భయమున సమరోత్సవము సేయఁజనుఁ
డు మదా జ్ఞావిముఖులను రణభయుల బీరమణంతు ననఁగ శేషాచల
దేవుఁడగు రాఘవునిచే ననిఁ దెగినమేలని తలంచి రందఱును॥ పోల॥

ఽఽ. నాటరాగము - ఝంపాతాళము.

ప్రథమయుద్ధారంభము.

పల్లవి-గారీ వచోవిజితచారీ విను శ్రీమీూఱీ॥

అనుపల్లవి-శూరులై యనికిదివిజారులేగఁదోరణ భేరీ మృదంగముల్
పృథులశంఖారవముల్ వారక మ్రోయించి మహీ మ కర
హరి కరి వాహనముల నారోహించి ఘనవైరి భయద కర
వాల గదా శూల భిండి వాల చాపములు ధరియించియా
యితపడిరి॥ గా॥

చరణములు-అటకుమున్నే రాఘవాజ్ఞచే వానరుల్ పటుఘో
ష భీషణ స్ఫుట శౌర్యులై మహావిటపముల్ బలుగిరుల్ పెకలించుకొ
నివచ్చి కుటిలరావణబలము గూలు రాముఁడు గెల్చుఁ జటుల జయ
మొందు లక్ష్మణుఁ డినజుఁ డరినోర్చు నిటుజూడుఁడటంచుఁ దలపడి రరు
లతో నప్డుగడుఁబూనికరణమొనరించునార్భటుల హనుమానంగదనీలకు
ముద శర భనలజాంబవ త్సుషేణాది యోధవరులు॥ గారీ॥ ౧

లంక వాకిళ్ళనిలావుమై కపులు ని శ్శంకననురుల నఖాస్త్రము
లవిదళించఁగా బింకముల్ దనుజులెమ్మోయిఁ బల్కినసలిరేఁగి పొంక
మా పురద్వారముల వెడలిరి తోమ రాంకుశశ రాళిచే నగచరులగీలిం
చి అంకెలువేయఁగనిప్లవగులహితులబీరంబడంచి రాజిస్థలిని బహు పం
కమయి మేదో మాంస రాశి నెత్తురు పంకిలమైపరఁగె మహాద్భుతము
గ నయ్యోడను॥ గారీ॥ ౨

మరలిదితిజుల్ కరుల హరుల దేరుల నతిత్వరగఁబూరికొల్పిసంగర
కేళిసల్పిర త్తఱివనేచరులు నట్లనపేర్చిరి జయేచ్ఛగ వేగమును బలము

నుగల్గి వేగముగ నమృతముగొనిన సురలవలె రావణాసురుఁడల సీతా చోరుఁడయిన పాపమువలన నిశిశరుల దొరలు దొరలిరిలఁ జతుర్థాంశ శేషసైన్యముల్ బఱచె భయధృతంబులయి కలఁగి॥ గారీ॥ 3

తనబలములెల్లాటఁగనికనతోఁ ఖపుఁడై ఘనుడింద్రజిత్తుమే ఘములలోదాఁగి క్రిన్ననశితాశుగవితా నములోలివర్షించె వనజసంభవుని వర మునఁ గన్న బ్రహ్మాస్త్రమున మర్కటానీక ముల నెల్లఁబడ నేసె దినకులమణి కోదండదీక్షాగురుఁడ య్యును బ్రహ్మాస్త్రమును మన్నించిత క్షణమూరక యుండిస్వబలముల్ గూలు టరసి యనల సన్నిభ జ్వాలద్భయద నేత్రుఁడయ్యె ధనువుఁ దే లక్ష్మణా దనుజు భస్మీకరింతును బ్రహ్మాసాయకం బునఁ జూడు నాబలం బని శేషాద్రి పతిపల్కన వాఁడుచనె నంతవనచరుల్ బడుట గనుఁగొని రాముండడలి యో హనుమంత క్షీరాబ్ధికావల దివ్యౌషధిజనకమగు ద్రోణనామగిరి గలద దివేఁ గొనివచ్చి కపులబ్రోవు మనఁబావనిదినమునఁ వనితెచ్చి వనౌకసుల సజీవనులచేసి నగముమున్నటివలెనిడి వచ్చి॥ గారీ॥ ౪

ఽ౭. ఆరభిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారదయా ధురీణ సంగిత విద్యాప్రవీణా వినవే॥

అనుపల్లవి-ధీరులైన విరుల్ చెలఁగి భీక రారవముల ను ఱంకెలువైచి మీఱిన దివి ని రావణుఁడు మదిని నారసి వందురి రాముండు నా కెన్న దేవతానిర్మితుఁడయిన వైరి పోరనతని జంప యూథపులెల్లఁ బొండిటు సేయని వారిఁ జంపుదున నేను॥ సార॥

చరణములు-రావణానతి సబలులయి చని ధూమ్రాక్ష యూపాక్ష శోణితాక్ష మహావీర మహాకాయ ప్రహ స్తాకంపన మాహోదర మహాపార్శ్వులు దేవాంతక నరాంతక కాతికాయ త్రిశిర ప్రజంఘ కుంభనికుంభ లావనచరౌఘములోఁ దలపడీరా రావీరియద్భుత రా

ద్రిరసములే మనందగు గదా ముసలాశుగక్షురీ విశేష సాధనాళిచే వి
దళించిరి దానవులు కపిసేనాపతుల॥ సా॥ ౧

మర్కటుల్ బలియురయి కొండలఁ బెనుమ్రాకులఁ బండ్లగో
ళ్ళఁ బిడికిళ్ళఁ గర్కశ పదఘట్టన శిలోరు కర కపో లోదరముఖాంగ
ము లగల మార్కొని మోదికఱచి జీమిరిచి తన్నిరనవేగ నసురులెదు
ర్కొనరైరి వైచి లంకకైపాఱిరి కుర్కుర శబ్దముల బలీముఖుల్ కొ
లంది నాఁబడక బల్ తఱిమిన ప్రహస్తుఁ డర్కకులచంద్రు ముదితాగచ
ర బలాంబుధిఁ జెల్లెలికట్టకెవడినిలిపె॥ సార॥ ౨

ఒకనిఁబదింట నూటవెయ్యింట వ నౌకసుల నొక్కొక్కములికిఁ
గూల్చి నికషాత్మజమంత్రి జయప్రశస్తి నెఱయనీలుఁ డదలించి పేర్చి
కడిమి నొకతరుపుఁ బూని వాని తేరుమీఁదికిం బోయి సూతుం జంపి
హయముల మకురడంచి విలుద్రుంచనీల నిలిచితిఁ కనునొందఁగ నాగ
కేతనుం డిభంబుగతి రోకట నడుప నీలుఁడొకట సొలసి తెలిసి పెఁగి
రి వైచి యురువడి రావణమాతులుఁ బొరిగొనియె॥ సార॥ ౩

తలలువీఁడ రక్కసుల్ బర్వఁగని తారాసూనుపై నరాంతకుఁడు
చలమున హయముదోలిర క్తినేయఁ జలమున నంగదుఁడు వాజిపడనడ
చెఁ దలఁకొందక వాఁడురస్థలిం బిడికిటఁ వ్రేయసోలి వాలికొడు క
టఁ దెలివొంది ముష్టిఁ బొడువఁ గుంది పొలిసె నరారియు దేవాంత
కుండ ప్పుడంగదుని దాఁక హనుమంతుఁడాఁ కలిగొనినబులోయనఁ
యొడఁజొచ్చి ఘనుండగు దేవాంతకుని రూపమడంచె॥ ౪

అంతకాభీలుఁడగు నీలుండు పెల్లార్చ మహోదరుం డదల్చి త
న దంతిని డీయని డీకొల్పి రిపు తాటించినఁ గపిసేనాపతినొచ్చి పంతం
బు మీఱనగంబు గొని సత్వరంబుగ నేయ కరితో నొరలి గంతుఁ
గొనె మహోదరుం డంత నె జంత్రిమనఁ ద్రిశిరుం డనిలసుతుని శ

రామ్రుతు నీఁజేయు నతండరద మిం తింతలుగఁ జేసి వారివారిచు తల
లిల గూల్చె వజ్రిగిరింగూల్చులాగున॥ సార॥ ౫

అంజనీతనయుని గదఁగొని ధూమ్రాక్షుఁ జేసిన బిట్టలిగినృప
కుంజరుఁడు రుశైలముదెచ్చి పైవఁగూలెవజ్రిధరుఁబడు బలుని కరణిఁ
గెంజాయకనుల్ ముడివడిన బొమల్ పెంజీకఁటినేలు మైతొడవుల రం
జిలిన కంపనుఁడు తేరెక్కి వెస శింజిని మ్రోయించి పావనిమెయి శిశా
స్త్రములఁ జిందఁగ సకోపుఁడయి ప్రభంజనాత్మజుఁడు మ్రానిచే వాని
భంజించె దేవతలు జేజే యనఁగ॥ సార॥ ౬

గదఁబట్టఁగ దిప్పి మహాపార్శ్వుఁడు కాలాగ్ని సన్నిభు రుషభు
నేయఁ జదికిలపడి మూర్ఛిలి తేరి యాముృ పృథుల కీశవరుఁడు పొడువ
వాఁడీల్గె విదితుఁడయి మహాకాయుఁడరదంబు వెసఁబఱపి సజ్యకా
ర్ముకుఁడయి చెదరకుఁడి కపులారా వినుఁడీ కదనము వీరాగ్రేసరుఁ డగు
రాఘవేశుతో గాని సేయ తరమా మాతండ్రి దివిజులగెలిచెఁ గైలా
సమెత్తె నేనటు గావుననలతి గానని పల్కి॥ సార॥ ౭

అంగదుఁడుమహాకాయుని గని యా హా రజ్జులేల మీయయ్య
నునె అంగుదుతోఁకను జుట్టి పయోధి లోముంచఁడె మాతండ్రి ము
న్నుఅఁగవా వెంగలీ యనుచుఁ బాదపము పైవ విశిఖంబునఁ దుంచి
శాణవృష్టి నంగదు ముంచి గదగొనిసోలయఁగ చాంగదారంగ పడెఁ
గపులడలఁ సురారిమైదింట బదిట నొకట జెలంగి మూట నూట నల
నీల గవయ గజ గవాక్షానిలసుతాదుల నేసె॥ సార॥ ౮

అంత నంగదుఁడు తెలివొంది ఘన గదాయుత భుజుఁడయి మ
హాకాయు ర థాంతరమునకుఁ జని హరిసూతకేతన చాపముల్ నుఱు
మాడె నిర్వురు గదల్ వింతఁగాఁ గొనిపోర నపి పొడ్డై యవియన్ మ
ల్లయుద్ధమున దుందుభి నంత మొనర్చిన వాలిదాలాఖ్యవకు సరిగానద్దను

జాఁ బొడిచి పడిరి రణోర్విని దెవ్వి శ్రీరఘురాము చెంత కేఁగి మ్రొక్కి-
న వాలిసుతు శేషగిరీంద్రుఁడు కౌఁగిలించెను జెలఁగి॥ సార॥ ౯

౭౫. శ్రీరాగము - త్రిపుటతాళము.

అతికాయు యుద్ధము.

పల్లవి-ఆర్యసమ్మతమైహితంబగు నార్యయీచరితము వినవే॥

అనుపల్లవి-శౌర్యఘనగాంభీర్యసమరచాతుర్యాది సహాయుఁడయి య
తికాయుఁడైశ్వర్యవిభవము లనుసరింప న వార్యమయి గు
ణరవముమ్రోయఁ సూర్యానిభ మగు రథముఁ బఱపి య
సురావళి నోడకుమని పలికె॥ నార్య॥

చరణములు-బాణాసారమున వనచర సేనానాయకుల త్రొళ్ళ
డఁగించి సేనానాథులఁ జంపక రామ క్ష్మానాథుని నెదిరి సుజ్ఞానమూ
హించి రావణసూనుఁడదలించి మానమే లేదు ఏ నెలవు గాదు ఏనీతి
యురాదు మాతో వాదు బూనిమానిసివయినావు గుణహీనుఁడవు కుల
గోత్రమెఱుఁగని వానికిపుడోదవెనిన్నియును సమానుఁడవె మాతోనని
పలికె॥ నార్య॥ ౧

మీనై యంబుధిఁ జొచ్చినా గాని చట్టుమోసినాగాని క్షోణిక్రో
డీకరించినాగాని మానెక్కి పండ్లిగిలించినాగాని భిక్షుఁడవయినటించినఁ
గాని గూనిబాపఁడవయినాగాని దొరతనముమాని మానివయినా ముస
లివయినా గాని శాంతిగొనిపోరుముగఁగఁ గలిక్కినయినాగాని నినుబోనీను
సీమీఁద నిడిన తలఁపు మాననసహారితో నసురవరుఁడు॥ నార్య॥ ౨

జ్వాలభీలంబౌ దావాగ్ని లేల లక్ష్మణదేవుఁడెదిరించి యేలరా
పడుచ రజ్జులుచాలా పేరెదవు చక్కఁగా నిలువు నీకొవ్వడంతు చే
కేలలర ననిన చాలు సౌమిత్రిగొలువు పెక్కాలముల తెలుఁగు నెఱ
గవు జరుగు కాలభుజగాభ శరజాలము పాలుగావలదనుచు నుద్వేగా
ఛ్ఛమున నెత్తురొలుక వాలమ్ముగీలించె లక్ష్మణు॥ నార్య॥ ౩

దానవబల్ మెచ్చి యీఘనుం డే నన్నోర్వఁగఁ జాలునని యంబ
వానచేముంచె రావణి రామానుజుఁ డతఁడస్త్రానలముచే దానిమాన్పి
పగవాని మైతూపుల వేనవేల్నించఁ గానిష్ఫలమయ్యె హీనువకుఁ జేసి
నమేల్ కరణినా లోన పవనుఁడు వచ్చియజుచే దానవుడు వజ్రకవచ
ము గొనిపూనెనని తెలిపివన రఘుకులుఁడానిశాటుని కవచముదునిమె॥
నార్య॥ ౪

ధీరుల్ దానవ మానవ రాజ వీరుల్దివ్యాస్త్రముల్బరఁగించి పే
రల్ హరిహరి కరికరి నెరసిన పరుసున పిరుదివియక గెలుపు నుబ్బన
బోరి రరుదారల్ ఘోరశరక్షత శరీరులై గైరికాభరక్తశైలములన నె
ప్పిరి కలన నారి నరి వోసి బ్రహ్మాస్త్రము దార మంత్రాన్వితము గా
నిండారఁదీసి మనుకులుఁడేయసురారిసుతుతలదునిమె దుదినది॥ నార్య॥

ఆలో దేవతలానందమునఁ బూలవానలు గురియించిరి చాలా
భక్తినుతుల్ చేసిన తమ్మునాలింగనముఁజేసి మైనిమిరెఁ గరమున ద
యాలోలుఁడైన హరి బాళిగపులునుద్వేల హర్షాబ్ధిదేలిరదిచూచి సైఁ
చక నేచి కాలయమ్ములనఁ గుంభనికుంభు లోలి రణకేళి నగచరులఁదో
లి తరిమినవారిఁజంపిరి వాలితమ్ముఁడు నతని కొమరుఁడు॥ నార్య॥ ౬

యూపాక్షుండు ప్రజంఘుఁడు మైందు తో పోరాడి రణోర్విఁ
గూలిరి కోపోద్దీపితుఁడై శోణితాక్షుని రూపఱ ద్వివిదుఁడు బొడిచి పా
దమునఁ బ్రామెఁ బ్రతాపమనువొంద బాపురేయని ధూమ్రాక్షుని
హనుమంతుఁడేపునఁ దెగటార్చి యార్చెను జేర్చి ఆపదలఁబడి పఱచి
హతశే షాసురులురావణున కెఱుఁగల్ రూపించి రతిక్షాయాదు లీల్గుట
యును శేషగిరీశునిరామునిజయ॥ నార్య॥ ౭

౬౯. గౌళరాగము - ఆదితాళము.

రావణుని ప్రథమయుద్ధము.

పల్లవి-సూరిజనసౌఖ్యదాయినీ యీ సుచరితము సుధీసువ్రతము
కాత్యాయనీ॥

అనుపల్లవి-పోరనతికాయాదిఘనుల్ బడుట కాంరాటపడి రావణుండు
కనుల్ సమీరసంయుతాగ్ని నెనయుగా ఖరారిపైఁజనఁగా
మదినెంచివగమీఱ నింద్రజిత్తులంక కాపాడన మిద్దురితంబ
యుబలంబునడువఁ భూరిసాయుధమగు రథమెక్కి పొగరున
నిక్కి నడచెను దొ్రిక్కి॥ సూరి॥

చరణములు-వింటగొనయుమిడి కపుల నదరంటశరముల నేసి చం
పి దంటయగుచు నినసుతాదుల వెంటనంటి మంటలడతు నారాచముల
చే మదమడంచి బెబ్బులిపేరాఁకట నొంటిఁ బడివచ్చు పోల్కిదశాన
నుండు హరిగదసెనదిగని త్రిదశకంటకు నెదిరివిభీషణుఁడుగదా కనద్బా
హుండై దాఁక నతనిపైనంటిన పగ మయదత్తశక్తిస న్నసశక్తి నేసె
సుయుక్తి॥ సూరి॥ ౧

అయ్యస్త్రముగనినాచేపర మియ్యఁబహునతఁడు వధకుదగఁడ
య్యాయని సౌమిత్రిసృపు నెయ్యమెటొంగిచయ్యనఁ బిరిందికి విభీషణు
నెయ్యఁదిగిచివి ల్గొనియనికిగరియ్యుండై నిలశక్తివచ్చి నరేంద్రసుతుఁ
జొచ్చివెలిఁగెను హెచ్చిడయ్యఁడెయ్యె సకలశక్త్యాశ్రియుం డనంతుఁడు
హరికి తగునన్నుచు నతనికెయ్యది దుర్భరంబెటులైన యిలఁబడె దాన న
రభావన॥ సూరి॥ ౨

సోలఁబడియున్న లక్ష్మణుని చాలి కరములనెత్తఁబోయి వ్రాలి
రావణుఁడు సిగ్గుపడె జాలిజగతిమూలమై తగువిరాట్పురుషుఁడై పొదలు
విష్ణుగదలపఁగ సురారి కేలీల నగు రావణుఁగనియొ కింతలోనఁ జనిపా
వని యశనిఁబోలుపిడికిటను బొడువమోకాళులుభువిఁ మోదఁబడి ఇ

తఁడు ముక్కలన్ జాలరుధిరముగ్రక్కలక్ష్మణున్ సామీరిఘనుండై కొనిచనెను॥ సూరి॥ 3

రామతన్మానాథుఁడనిలజుని సామర్థ్యముఁబ్రియముగనిపొగడి భీమాటోపమునధనుర్ధరుఁడై మారుతి నెక్కి కాఁకుఁగలుచునాఁటిరుద్రునివలె గదియఁదెలిసి దనుజకిరీటిమహాహర్షణముననదే రెక్కరాఁగను నరాధిపుఁడు బాగ్గాలదల్చిపోరాదైత్యాధమా బ్రదికిపోతే న పరాధము సర్వసముఁడనై ననాకేమిటికిఁ జేసితివి నినుభళీయిలకిడుదు బలిగననేఁగ డుఁగెరలి॥ సూరి॥ ౪

శ్రీరామునినుడివి వాహన మైరాజీలు హను మంతునేసెసుగూర్రాస్త్రములరావణుఁడు కినిసివానరాగ్రణినొచ్చి భూరి తేజో బలంబునవృద్ధి బొందెఘృతముచేనగ్ని వలెన్ రఘువీరుండపుడంజనీకొమరుని వివిక్తసవ్రణునిగని రావణుని తేరు గుఱ్ఱములు గొడుగువిల్ సారథి కేతువుఁద్రుంచి యర్ధచంద్రురు లకోరియలఁ బడల్చెకిరీటము ల్గూల్చెర విసముల్లసత్ప్రభముల్॥ సూరి॥ ౫

బాణావళినొచ్చినావిపుడు ప్రాణాలతోఁ బోశ్రిమదీయగోణాధిపానాబలమరయ జాణవై రేపురా కానీ యనీ నృహరివఁలుకవాక్కాండములనునొచ్చి డగ్గరి కరేణు పతిమృగపతిచేఁబడి యరిదివిడువఁబడిపఅచ్చుకై వడిమానమేది రావణుఁడు పాటి కడునడిక్ లంకఁజొచ్చె మది నెంచె నాశ్రీనివాసుఁడే రాముఁడు ధరణి శేషగిరి ధనియనంబరఁగెనని॥ సూరి॥ ౬

౨౦. తోడి - అటతాళము.

పల్లవి-రామసంజీవనౌషధికల్పలతా - శ్రీమేన కాసుతా వినవే॥

అనుపల్లవి-ఆమీఁద వగచె రామచంద్రుండు హాలక్ష్మణా హా యని
విలపించెను॥

చరణములు—తానువిష్ణుఁడైననుమాయ చేనుజగమునెల్లనుమో
హింపఁగానుమదినెంచి నెవరుమించితోణిపైఁబడి మూర్ఛసుప్రక్కయు
న్నవానిజూఁచి కన్నీరునించి నానోముఫలమా నాపెన్నిధానమా నా
నీడ నాతోడ నేనీతోడఁ బూనిరాఁదలఁచి నినుఁ బిలిచినగాని పల్కవ
దేశోపమా నేనన్యుఁడనే కరుణజూడగదే నన్నుగన్న లలరఁగనవె
నృహరి॥ కామ॥ ౧

అంతరాముఁడు చింతాకులుఁడై ధీ మంతామోహానుమంతా
రానా సంతాపముదీర్చుమా సంజీవనిఁ బంతముతోఁదెచ్చి ప్రాణములి
చ్చియీపట్లతమ్మునిజేర్చుమా మంతు కెక్కనీమహిమమునకొంత దేవా
వనిమొక్కెచనె నా చక్కనంతయును జారులవలనవిని యసురపతి కా
లనేమి గృహాభ్యంతరముఁజేర వాడతనిన పర్యలఁ దనిపి కార్యమేమని
యడిగె॥ ౨

రామానుజప్రాణమీమారుతి దివ్యసామద్రికిఁబోయె నామార్గ
మువిఘ్నమామాయలుపన్ని యీరేయిగడుపునీ మేలుమఱువన నుద
శాశ్యనికాలనేమిబోధింపనెన్ని మామారీచుఁడేమాయె నట్లనె నేన
నుమానమేమి రావణాసీజీవనమేమిహితనుతపౌత్రబాంధవు లీల్గిరవనిజ
చే నేమి తనువేల హరికినిచ్చి సీతనీరాజ్యము విభీషణుని కిమ్మనెను॥ కా॥

మునినైయడవికిఁ జనినై దికకర్మఘనుఁడై విజనస్థలినై తగునునికి
గొనినైరాగ్యమున విషయాసక్తిఁ జనునింద్రియములమెల్లనదిగిచిపర
మాత్మనెనయించి చిత్తమునని ను ప్రకృతికివిలక్షణునిగాఁదలపోయు
మనఘు చరాచరజగముబుద్ధ్యాదికములను బడెడిదేడిదిచతురా నను
డుమునుతృణముతుదయా నిదివిను ప్రకృతిజన జననలయ కారణమ
దియెమాయ యనఁబడునసెనతఁడు॥ కా॥

శ్యామారుణశుక్లధామాకృతిఁ బ్రజల నామాయసృజియించి
కామక్రోధాది నామాద్భుతసుతులను హింసేచ్ఛాది భామినులఁగని

యదిబహు బాళిఁజెందించఁ బరమాత్మ నీగతులను ఏమియెుల్లనియా
త్మేశునందదిస్వగుణస్తోమము నారోపించుచుదీపించు స్వామి నిర్మలుఁడైన
ను బ్రకృతి సంగియై వెలిఁగని బ్రమసి తనుదామటంచి గుణ మోహి
తునిఁగా దలఁచితనుదెలియుక్రియ వినుమనెనతఁడు॥ గా॥ గి

ఏకాలమునవివేకాఢ్యుండైన శ్రీకారణగురుని చేకొయికమో
హాశోకాదికములేనివానిఁగా దెలియం జేకుటునత్తజిమరల్చిచూడ్కిఁగ
ను నాత్మజీవన్ముక్తుఁడై పాణి ప్రాకృతగుణములచేఁ బడకనీవు నిన్ను-
పరిశీలించుయతూనికశితూ కరుణదక్షుఁడవై ప్రకృతి కవలివెలుఁగని
యాత్మను దెలియ నీకౌదవు ముక్తియదిబళువే ని సగుణాత్మధ్యానము
ను జేయుమనె॥ కా॥ ౬

ఉదయార్కోజ్జ్వల హృదయా బ్జకర్ణికా భ్యుదయాసనమున స
దయామతి సీతగదియ నలరునాస కన్నవయుదుడై పొదలువాలి మెఱు
పు బోలుచేల నానికదలునందెలవానివిదిత వనమాలాన్వితునిగఁ గౌ
స్తుభహారాంగద కటక కిరీటుని వీరాసనునిముదమొద వకేల్దోయివి
ల్లమ్ములఁ దాల్చికొల్చు లక్ష్మణుతో సదరహాసముగ బల్కు రామ
చంద్రుధ్యానింపు మధిపా యనెనతఁడు॥ కా॥ ౭

ఈరీతిగ హరిచారిత్రము వినుము చేరిశుభములవ్యారి క ర్మా
నుసారిగావచ్చిన దురితౌఘములు తారిచెడుఁ గార్చిచ్చుదారిలో మీఁటి
కంటకమునిల్చి హెచ్చునా మారవికార పౌలస్త్య వీరవైరముమాని
భక్తిఁబూని శ్రీరాముఁ బరిపూర్ణు నెకసిసదారూఢభావ భావితుని శ
రీరనామ రహితుని శేషా దినివాసుని దలఁపు మనె మారీచుఁడు॥
కామ॥ ౮

౭౧. కన్నడరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శరణాగత సంభరణా - వరకువలదళనయనా కృతతుహిన
కరచండకిరణా వినవే॥

అనుపల్లవి-పరతత్త్వాశ్రయమహాత్త్వాద్యసుధాత్మ - సరణిబల్కు కా
లనేమిపయిన్ రావణుఁడు కెరలితప్తఘృతంబువజలంబు వ
డినక్రియ - మెఱసినినుఁడుంతు నామాటమీఱితి పరుల
చే - లంచములు గ్రహించిరామకిం - కరుడవై గురుని
పోల్కి-బోధించెదవర రేయనఁగినుకవల దంచుగదిలెవాఁడు॥
శరణా॥

చరణములు-హిమవన్నగపార్శ్వమున వసమురచి యుంచికాల
నేమి మునివలెనుండెను మించి సుమీరసుతుని భ్రమింపఁదలంచి అ
మితజవంబునను గపివంశమణివై హాయసాధ్యుఁడై యేఁగుచోఁబుష్యా
శ్రమముగని తెమలితోఁప్రవ తోలంగెననికలంగి యీసంయమినడిగిపో
దమనుచుఁ బోయితత్పాదములకు మ్రొక్కి దేవరామభద్రదూతను
హనుమంతుండనఁదగువాఁడ దృష్టాతురుఁడఁనుద కముఁజూపు త్రోవిపో
వెద ననిపలికె॥ శరణా॥ ౧

అమృతోపమమహా కమండలముతోయంబు ద్రావు ఫలనిచ
యంబు దినువినుతంబు నమంత్రముగనిత్తు నౌషధంబు సమరతలంబు
నఁబడిన లక్ష్మణుఁడెలమి సమరసర్వకాలవేత్తయనగాఁ దెలిసెను శ్రీ
మముదీర్చుక రేపు బొమ్మురే పకడనని తమకమునమానిపలుకగుం
భజలమల్పము కొమరున సరస్సునవటునిఁ బంపిచూపింపు సుమహితయు
ను పవమానసుతువెంట శిష్యునం పి మడువుఁజూపి రమ్మనెఁ గపట
ముని॥ శరణా॥ ౨

కొలనాద్విజుచేసనిలజుఁడు గాంచి కోర్కెమించి కనులు ముకు
ళించి ప్రవేశించి జలంబుద్రావెను సంభ్రమించి బలుమకరిమ్రింగెను
హారిప్రవరుండు తడబడక తనహస్తములనదువన్ వెస మొసలి తలబ
గిలి మృతరైమదవతిరై చూపట్టె బలియుఁడ భవద్దయను శాండిల్యు
శాపము పోలిసె నే ధాన్యమాలినియునన్ సురాంగనను వలదు మ్మని

యనుచు నమ్మనిటమర్క గనిన వానిఁజంపి విజయముచేయుమని యతి
చన॥ శరణా॥ 3

అతివేగమె యాంజనేయుఁడటుపోవహా ఇదేమి ఇంతకురాము
యుపదేశమిత్తు తత్వ దక్షిణ యీ గురుస్వామికుతుకము నందినమేల
నట గొమ్మనుచుఁగుటి లయతినిముష్టిఁబొడువస్వరాహితుండపుడు మత
కములు బన్నుంగ మరున్నంద నుం డన్ని వితగానొనర్చి కాలనేమినివ
ధించెవి తతమాయికుని భటుండుమాయలర బడునె శ్రితహితుఁడా
క్షీరాబ్ధిదాఁటి ద్రోణగిరి జేరి యౌషధములను గానక గిరిందెచ్చె॥ శ॥
ధరమత్తటి మారుతిడించి రామ ధరణీశుపాద సరోరుహముల
జోహారు శిరంబొరయసల్పెను వేమాఱు నరహరి యాదరణమెఱయం
బ్లవగకే సరికుమారుం గౌఁగలించె సుషేణుండౌషధ వరముగొని సౌ
మిత్రికి శ్రీమీఱ జికిత్స నెఱపెనఁట నిద్రిపోయిలేచిన టులనెంచి నిలు
నిలు దశానన పోరిగొందునీవెచటఁ జొరగల వను ననుజన్మ శేషాచలే
శుఁడగు రఘుపతిశిరము మూర్కొని యెదనుంచె॥ శరణా॥ 4

౭౨. ఉసేనిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-మాంగల్యమూర్తిలస - మానకీర్తిహృతాంగజార్తి వినవే॥
అనుపల్లవి-ఉప్పొంగి రామభూజానిప్లవంగ - పుంగవులతోడ నప్పుడు
విభీషణోపాయ సంగతుఁడై పోరికింగ డంగెనంగదాదులు-
తుంగగిరి శృంగ తరు ధరులై - సింగముల భంగిని జెలం
గిరి॥ మాం॥

చరణములు-రావణుండుకొలువు లోవసించిరాక్ష సావళిఁగాం
చియనెరాముఁడు నరుండా భావింపమదిని నారాయణ దేవుండువిధిని
ణఁయమతనిచే చావునాకిది నిశ్చయమిందు కై వగవఁగాదువిసనరణ్యఁ
దర భూవిభుఁడునసుదిట్టె మావంశజుండైహరివిను నీవారిఁజంపునని
పూనెఁ గావలయుపని గావ కుంభకర్ణుని దాఁవిశుఁదోడి తెండని పంప

ఘటులేగి వివిధముల బోధ గావింప మేలుకొని సురఁ ద్రావి భుజియిం
చిచని సభన గ్రజు పదములకు మ్రొక్కెననుజుండు॥ మాం॥ ౧

ఆదరించితొడ మీఁదనిడుకొని యాదశగ్రీవుండనియె దమ్ముఁ
డా పోద్రోయరాని వెతవచ్చెనిం కేదిగతి దీనికీయనిలోగ్రి వ్యాదవరుల
నిర్మూలనమాయె నీదుకృపాణిచేఁ గానిరా మాదిశత్రుల గర్వముడుగ
దనిన నవ్వి యతండన్ననుగన్గొని మున్నేఁ దెల్పలేదా దీనఁ జేటగునని సీ-
తాద్వైత సాధ్వీన్నారాయణుండు యీవాదులేల నారదమౌని యొక
నాటినిశిగిరి మీఁద నేనున్నతఱిరా నమ్రుఁడనై యుదంత మడిగితినని॥
మాంగ॥ ౨

దేవతలు మీచేవం జెడిపోయి రావణ కుంభకర్ణాసురుల చెట్ట
మీ తో విన్నవింపవచ్చితి మన శ్రీ దేవుఁడనుకంపమతి పెఱుగుంచి
వేవేనిలింపావనుండై పరమ పావనరఘుకులోద్భవుండయ్యెనని సుర
ముని పనివినెగణుతింపరా మావతారసహస్రాంశ ననుమాహరి లీలా
వతారము లెవ్వియైన రాముఁడు శివుండు నీవు రాముని భక్తి సేవింపు
మెవ్వారావిభు భావింతురనుఁగులై పార వ్యయసుఖముగాంతుర నెద్దై
త్యుండు॥ మాంగ॥ 3

కుంభకర్ణు వాగ్దంభము విని యూర కంభేకము క్రియన్ ముఖ
మొప్పఁగ జంభాహితారాతిని మరణవి సంభ్రముకై రా రాఘవాస్త్ర
కుంభత్ప్రహారహతి నేచివి జృంభించ లేవు నిద్రించంగఁ లెమ్మంతండ్రియ
న నాకారాదుర్లభితశాఖిలతాంత బాభరుండితండనిశా సంభోధర
మువలె మేన మరఁగోటదాఁటెది కుంభికరదృగ్ధోస్తంభవిన్యస్తనిస్తుల-
దంభోళి సమధికకదా వష్టంబుఁడై వెడలె ఘటకర్ణుఁడు॥ మాంగ॥ ౪

పౌలస్త్యుఁడబ్ధియుల్లోల్లముగనార్చి యాలమున గపులకీ లెడలిం
చి జము పోలికరాఁగా నన్నకు మ్రొక్కిలీల ననురాగావహా దృష్టిననుఁ
బాలింపువేగా విభీషణుఁడ మేలెంచి బాగాబోధించితి నేలం కేంద్రుని

జగన్మాత రాముఁడు సీతనిమ్మని కవఁగా సాలోఁగా గరవాలపెంత్రి
చంపఁగణంగి నన్నుఁదోలె రామునిచరణాలో యుజముల్ చేరితి ననఁగా
సముఖుండై యతం డతనిం గౌఁగిలించెను శ్రీనొంది చిరంజీవయి శే
షగిరిపతి దయమనుమనెను॥ మాంగ ॥ ౫

73. మధ్యమావతి రాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారవచన రచనా విశారద క్రూరదానవఖండనవిశారదా॥

అనుపల్లవి-ధీరుఁడై కుంభకర్ణుండనుజుని నూరడించి మదించియుండుట
వైరుండాప్తుఁడని తెలియుదని సమద వారణమువలెఁ గూ
ల్చెఁగపులను ॥ సార॥

చరణములు-దండి మగలనగలించగని కోదండమెక్కిడి యఖం
డాసుగములు చండభాను కులుండు దనుజవరు గండడంచిమించి నిండు
కోపమున ననలాస్త్రమున ఖండించెను వానివల కేల్ మొండుగాదని
క్రిందనగచరులు బెండాబుడసరై పడిరి విను॥ సార॥ ౧

పెరిగిన పగచే సాలవృక్షము బెరికికొని నృకేసరి కెదురై వాఁ-
డరుగఁగా నరుదేరంగనిరాము ధరణీపతి చెంగలువ సరములాగొనరు
తూవులఁజూపి పటుపుబాహువునటికెనైంద్రమునఁ బరువుతోఁ రాసనుర
కాళ్ళద్రుంచె భల్లెమున నేఁడు పిల్లతూపుల॥ సార॥ ౨

ద్రొర్లి ద్రొర్లి బడబాముఖముక్రియ దొడరి నోరుదెఱచిచంద్రుని
నొంప దర్లురాహువుమాడ్కి రామునిపై ద్రొర్లగనియుప్పొగరుల దొ
ల్లసేసెను రాముఁడైంద్రమునఁ బొర్లితలపడెనులంక భోరనఁదనువు
నీరధిఁబడెను॥ సార॥ ౩

లంకగోపురము గూల్చెఁదలతోఁ బొంక మేదిజలధితిమింగిలాది
సకులంబఁయుతనువు పడిచదిపె జంతుకోటిమిగుల జంకుదీఱి నుతించి
విరులజడి పొంకముగ సురలుగురిసి కరుణ పంకజాత నేత్రుని ధనుర్బా
ణ పాణియగు కోదండరాముని॥ సార॥ ౪

తామునిగనుగొన దేవమునివరులావముని కొన్ని పేరిమ నేగుదెంచిరి ధామచే దిశలు వెలుగ నుతించె దైవతఘునిహారిని రామచంద్రుని గురుని కువలయశ్యామసుందర శరీరుని దయా సామదృగ్గళిత నిజాశ్రితార్తిని సామిని శేషశైలాధిపుని॥ సార॥ ౫

౭౮. పూరిరాగము - త్రిపుటతాళము.

పల్లవి-శ్రీజగన్నాథ హేరఘువరదయానిధే॥ శ్రీజగ॥

అనుపల్లవి-ఓజసాతేజ సాంబాజ్య సేత్వన్న మోహారే॥

చరణములు-కారణా కారణాఘనివారణ నారాయణ ధారణా శ్రియుపరిమాత్మ॥ శ్రీజగ॥

నిఖిలలోకాధారసాక్షిన్ విశ్వస్యబోధాకర సుకరూపమాయా మనుజశరీర॥ శ్రీజగ॥ ౨

పూర్వోపి సర్వేషాంస విభాసి స్ఫురసి త్వమమరాత్మనాంకర్ణధారో భవాంబుధేః॥ ౩

ఉన్మీలయేన్నేత్రి స్రుజసిజగదుప సంహారసి విన్మాతేత్రోత్వాయిసన్మనో సమీలనేన॥ ౪

యస్మిన్ భారతీదంచరాచరం యస్మాద్భవతీదం తస్మై బ్రహ్మణే తేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౫

ప్రకృతి పురుషకాల వ్యక్తావ్యక్త బహురూపిణ జానంతియం సుకృతినోఽముక్ష్మయి రామాత్మనేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౬

త్వాం సర్వజగదాధార మూర్తిమితి వదతి శ్రుతిరవికారంసాకంపతిజ్ఞానరూపమూర్తిం॥ శ్రీజగ॥ ౭

నాధిగచ్ఛంతి బుధాః శృతివాదినస్త్వత్ప్రసాదంవి నా విరోధాద్వైతి కాద్దేవనిశ్చయం॥ శ్రీజగ॥ ౮

విలసత్తోమాయాయనాక్వచిదపి భేదోరనేరివతే జలదర్పణాదిభిర్దృశ్యతే॥ శ్రీజగ॥ ౯

రామత్వైభ్రాంత్యా కల్ప్యతేమనసా విషయంతవరూపం దృ
శ్యం కథం కథయ దృశ్యాభావే ధ్యానం కథం॥ శ్రీజగ॥ ౧౦

హేహాకేత్వేవతారేషు రూపాణి సుహృదోధ్యాయతియేతే
హితరతిసంసారార్ణవం॥ శ్రీజగ॥ ౧౧

కామాదయశ్శత్రవో భీషయంతి మామరన్నార్గలాః యథా
మూషకాన్ తథాధర్మసేతోః॥ శ్రీజగ॥ ౧౨

మానసవాక్కాయి కైస్సద్గురురూపధ్యానస్మరణార్చ నేషు
ధురీణానా సంసృతిర్గోష్పదాయతే॥ ౧౩

మామవనే వేత్వాం శేషాచలస్వామిన్ మణిరఘూణాం సు
నామన్ శ్రీయోధామన్ భూమన్॥ శ్రీజగ॥ ౧౪

౭౫. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-భాషాపతినుతగుణ - భూషాపరితోషా యోషామణిరో
వినవే॥

అనుపల్లవి-దోషాకరాంతకుని - భూషించి నారదుఁడు తురషాణ్ముఖ్యు
లఁగూడి - భాషింపుచుఁ జనెవిభీషణాకృతికిఁగుంభకర్ణుఁడు
చేర్చి మృతుఁడౌటవిని దశాననుఁడురోష శోకములు బెనఁ
గొనఁ గొలువులోనేలపైఁబడి మూర్ఛిల్లెను॥ భాషా॥

చరణములు-ఘోరునఁగన్నులనీరు వరదలైపార నోరుదెఱచియ
డలెను అనుజుఁడాయని పేరునుడివిబడలెను వీరుఁడాయింద్రజిత్తు కారు
ణ్యమునసెత్తి శూరులేద్దురెనేను పోరునరాఘవుల వీరమున్ బీరుఁడితం
డనమాన్పినీబుణంబుదీర్చ ద ననుఁబంపగదే రాత్రించరశేఖరయన
గౌరవమున సెల్వొసంగెను॥ భాషా॥ ౧

సన్నాహసేనలతో విన్నాణిమైరావణి కన్నవారెల్లఁజెల్లఁగ ని
కుంభిళలో నున్నయనలుఁడువెలుగఁజెవ్వారుచెంగల్వలుసిగఁజుట్టి సూ
ర్యపుటము వన్నెపటముకట్టి గట్టి - మిన్నా కెంజాయపూఁత సన్నఁగా

నలదిసృక్స్రువాది కుశోన్నతాస్తరణుండై హవిస్సుప్రసన్నమతియు
జ్ఞయేస్వాహా యని నిష్ఠతావదలక వ్రేల్చె॥ భాషా॥ ౨

ధూమసంతతి భూనభోమండలమునిండ రామావనీంద్రుండు
గనివిభీషణునిచే నామార్గము లెల్లవిని యామాయవింద్రజితునే నాగ్నే
యాస్త్రమునఁ జూడుమా మిత్రయనిననాతో సౌమిత్రినిఁబంపుమి
యామినీచరునికి పదునాల్గేండ్లాహారనిద్రలు లేనివాని చే మృతి మితి
యనిన నెచ్చెలిమెచ్చి భూమీశుండు తమ్మునిఁజూచె॥ భాషా॥ 3

శాంతాకారాయ అనంతాత్మనే నమశ్చింతాలతాచ్ఛేదినే
రామాయ సీతా కాంతాయ పరమాత్మనేయనిన లక్ష్మణుని సంప్రే
మనెంతో దీవించి యాచి యింతింతనరానిశోషించిమన్నించన తిచ్చెఁ
దాశరథి హనుమంతుపై నెక్కి-లక్ష్మణుఁడు కపిసంతతుల్గొలువ విభీషణు
తో మంతుగన్న పరాక్రమాలాపము లంతంతఁ బలుకుచుం జనెను॥
భాషా॥ ౪

మితిమేరలేనిబల ప్రతతిగొలువభల్లూక పతిజాంభవంతుఁడుబ
రాబరిసల్పివాలి సుతుండుసురటివిసరఁ జతురుండయినల్వురు సచివుల
తో విభీషణుఁడ నంతుఁడయిగొలువనెఱ దొరననుచురామానుజుండు
రణ రతిమదిఁ ముప్పిరిగొని నికుంభిళకువెసఁజని తదేకనిష్ఠాన్వితు
నసురవర సుతునిఁగని గొనెను విల్ శేషాద్రిహరినిఁ తలంచి॥ భాషా॥ ౫

శుద్ధసావేరి - అటతాళము.

పల్లవి-శచీసీసందర్శిత మణిదర్పణా మహారణనిపుణా - సమదారి
దమనా వినవే॥

అనుపల్లవి-శుచిప్రమితా శుగమునునాజీ - సుతుఁడాజి చిలుక తేజిద్రో
ర - రుచిందనరి యింద్రజిత్తుమేన - రూపడంచి చలియిం
చఁగఁబూచి - నచరాచరఘూ జగంబులకు - ప్రమురకంటు

కుదనరాజును నిన్నిచటఁదున్మించి పరిభూతబలి - యిపుడు
చూడుమని కడఁకతోఁబలికె॥ శచి॥

చరణములు-ద్రోహిసీమంత్రిమును షనిగొన నాహుతాశనున కిడెనిపుగఁబూర్ణాహుతిగ చేతు ననిన లేచి యసురవరసుతుండతనిఁజూచి బాహుబలమున నిన్నుజం పెద బ్రదికిపోలేవసిరమెక్కి సాహసంబున చాపమెక్కిడి శరములువడి బరపె నరుఁదుగ వే హనుమంతున్నగం బగలనేసి పినతండ్రిసిగని నీదేహమేలకాల్చునే ననువ ధింపించం గడఁగి తివనిపలికె॥ శచి॥ ౧

ఓరినీవిటు జూడుమనుచు పోరిగెలుపెదఁ గోరిముంచెను నారసపుబడి సౌమిత్రిసు రారికొడుకడరె నతిబలులు కేరిదూరికటారిచూరి గు తారిపేరిడినలకోరిలఁ జీరిచేరిబలారిన్మ్రుతుల దారినెఱసడివారిమెరవడి షేరికినై నగ జగంబులను మెఱుంగనుపోనిపొదలుకదలిక మారుమారు మను నదల్పులను తీఱదొకనినొక నేలపొగడ॥ శచి॥ ౨

భానునిభమగుమూడ్కి నారాచ బాణములులక్ష్మణు ననిలజుని విమలముఖాబ్జముపదింట విభీషణునేసి వానరుల గజగవయగవాక్ష వాలిసుతముఖ్యులబడల్చిన దానవాగ్రణివిల్ దునిమి రామానుజుఁడువాఁడె న్ని వింద్లెత్తిన మానకపాడిఁజేసి సౌమ్మసిలజేయఁగా నేలఁబడి మూర్ఛదేఱి పూనియన్యధనువునశరములు పుంఖానుపుంఖములుగనినిచె॥ శచి॥ ౩

మేటిమాయలవాఁడు వీఁడొక పాటివాడనక దెగటార్పుమి దేటికి ననువిభీషణునుడిపాటించియా రాజమౌళి సాటిలేక శ్రీరామచంద్రుఁడు సత్యసంధుఁడు విజయశాలియ నేని మాటనిజమేని వీనిఁ గీటడంచునని యైంద్రబాణమేయ నూతనమణి కుండలములు సకిరీటరుచిర తిలకంబగుతల పాటిదప్పియిలపైఁబడెసుర కోటివొగడెను కిరీటియనుచు॥ శచి॥ ౪

ఒత్తెశంఖము స్వర్ణపుంఖము వాత్తిధ్వని జగమునిండఁగరఘుసత్తముఁడరసి యిదితమ్ముని జయనాదమని పొదలెమదని క్రొత్తగాయ

ములతగుమైతోఁ గువలయేశ్వరు పాదయుగళికి నొత్తమిల్లినఁగ్రుచ్చి
కౌఁగిట నునిచెలక్ష్మణు నాపైరామనీ- చిత్తము కరుణాయత్తమగుటఁ
జేసిగెలుపుగొనివచ్చితి పురుషోత్తమాఖ్యనెనరి శేషగిరి నుండుహరివ
నుచుఁ బలికెనతఁడు॥ శచి॥ ౫

77 శంకరాభరణరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవేరమాదత్తకర్పూరవీటి-వినుతాచింతగుణపేటి॥

అనుపల్లవి-వినవేరావణుండింద్రజిత్తగచరులమేటి వీరులఁగూ
ల్చిన కూఁతసౌమిత్రి జయధాటి॥ వినవే॥

చరణములు-ఇలఁబడిమూర్ఛ మునిఁగిలేచి పెంచువలెనోరుపగులం
బలవించు దిశలుతిలకించుదలవంచు హాదైవమాయంచు ధృతిడించుఁ
దనువేటికని యెంచునంచు॥ వినవె॥ ౧

ఈతనిగుణములెన్న నూరోవెయ్యో- యిఁకగెల్పు పాతరోను
య్యోతల-పోతలాయెను విన నవ్వులాయెను కుయ్యో మొఱ్ఱో య
నునిలింపుల కయ్యోయనియెను॥ వినవె॥

బ్రతుకేమిటికని యింతటికిసీతా సతిహేతువనిలోక. మాతయన
క-కాతరుండయి కత్తిదూసివ్రేయఁగడంగెవ్రాఁత-మితియనవలెనిది రా
వణునకేదిసీత ॥విన॥ 3

స్వామిబ్రహ్మకులము నందుఁబుట్టి-చంపుదురా స్త్రీలబట్టి శ్రీ-
రామావనీంద్రుని గెల్వుమనగిట్టి-రమ్మనిదిగిచెను సుపార్శ్వుండుచేపట్టి॥
వినవె॥ ౪

తిరుగవచ్చి కొలువుకూటముఁజేరి- త్వరగామంత్రులంజీరికరితుర
గాదులనెక్కి- రండని శేషగిరి- హరిగాఁ దలంచె రామచంద్రునిమా
యదారి॥వినవె॥ ౫

78 రాగం. కన్నడగౌళ-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే కోదండధారిణీ- విమలయోగి మానససంచారిణీ॥

అనుపల్లవి-ధణంధణమనిభేరిమ్రోయరా- వణుండులోకవిద్రావ
ణుఁడు వెడలె-దనయుఁడింద్రజిత్తరిచేఁబడిన దావంతమునన
నికిసేనలతో॥ వినవె॥

చరణములు-బాణతూణ కృపాణధనురాది బహుసాధనములఁ
దనరుతేరెక్కి- పెళపెళద్రొక్కి-పొగరెక్కి-తానిక్కి- చూచెరామునిచ
క్కి- నాణెమగువిల్లెక్కిడిన్నృపతియు-నూనమైన నారాచగతినొంచె- మే
నుస్రుక్క-నెత్తురుల్ గ్రక్క-దల మించెనెక్కునైనఁజిక్క-నీక॥వినవె॥ ౧

మిడతలగ్నిలోనబడి కాలిన-వడువైదళములు నృహరిచే జచ్చి
నదిగనినొచ్చి వెన్నిచ్చి-కడువడిఁబరచి లంకజొచ్చి-ఒడల్ వడవడంక
రఘుపతి-యడరివెంబడించె నని దిగులువడి-పుడమిఁతేఁడేడ నేనేడని పొ
గడెంబడినోళ్ళ హరిరావణుఁడు॥వినవె॥ ౨

నేనురావణుండ నిది లంకయని-తానెరింగి శుక్రసన్నిధిఁజేరి
మ్రొక్కి-కోర్కి- వినువైరి నేనోర్వఁగ సెలవిమ్మనిన నోరీ దానవాధిప
యవిఘ్నముగ బాతాళహోమ మొనరింపు సపరికర-మైన రథమగ్ని
యందొగిఁబుట్టిన నెక్కి- శేషగిరీశుగెల్వుమనె॥వినవె॥ 3

79 నాదనామక్రియ ఝంపతాళము.

పల్లవి - వినవే॥

అనుపల్లవి - ఘనవేదాంత దాన వానీకములు తనచుట్టు కావ
లుంచి హర్షించి మొనసిపాతాళగుహ ననలునిఁబ్రతిష్ఠించి
మనుచుగురునూక్తిహోమము సేయఁగాదొడగె॥ వినవె॥

చరణములు-ధూమసంతతిభూ నభోమండలమునిండ శ్రీమన్నృ
పాల తిలక అభిచార హోమమిది యనుచుబలుక విభీషణుప్రేమఁ
గొనియాడిపంపెను హనుమదాదులను శ్రీమీఱనంగదుని తోత్వరతో
రాముపిభునికి మ్రొక్కి-లంక కోటలుదాటి వేమారు వానరులు వెదకిరి
దశాననుని॥ వినవె॥ ౧

సరమయను చెలివిభీషణుని పత్నియతండున్న తెరగుచే నెన్నం బాపగుహవాతి మరుగుశిల మరుగు బాపనలువు పడిపోఁబడిమహా మాన ధరుఁడయిన రావణుని శిరములుగలక గుడియాలమోదచలమతి యచలుఁడయి యున్న తఱిని మందోదరిని కురులు పట్టియీడ్చేడ్వఁ గొనివచ్చె నంగదుఁడు॥విన వె॥ ౨

రైకముడిపీడెఁజీరయుఁ బోకముడి వీడెశ్రీకరంబగు మొగంబు చెలువెడలె నాకుమార రత్నంబు లేమినిట్లు చేకూడెననెకాక లీకల రవ కోకిల కంఠముగ నడలెను బడలెను యీకష్టునకు లేదు ఇంతయిన సిగ్గుయికఁ రాకొమరుచేకొనరాదే యనిపొగలె॥విన వె॥ ౩

వాలుగొని లేచిసతి వదలుమనియసురపతి వాలికొడుకు నువేసెను హోమమది చాలించి మదిరోసెను కపులుఁజని రాలోలనయన లాలనముఁజేసి వగపేలదై వాధీనము యీజగము కాల జ్ఞానావలంబనమొందుమజ్ఞానమూలంబుదుఃఖమోహములహంమతియుననెను॥ విన వె॥

దేహాద్య నాత్మలందీయహంబుద్ధివల దిహసంసృతి మూలము అజ్ఞానదోహాళము నింద్రజాలము ఇది చాలుసోహమనవలెనాత్మ శుద్ధ డజరుఁడుమమ త్వాహంకృతివిరహితుఁడు సాత్యుతఁడు దేహేంద్రియప్రాణధీకాలకర్మ సన్మోహాదులకు ద్వంద్వాదులకునన నె దశముఖుఁడు॥విన వే॥

నేనురాఘవులనని లోనణచి వత్తు నిటు రానేరకున్న జిత్తుముక్తియనువిధానంబుఁ జూరబుత్తు నేనెటులయినఁ గానిమ్మవలసీతఁఖడ్గము నఁదునిమియామేనగ్ని బడవేయవేడాయ వే నానాతినాడఁబగన్నాయ ఖుడతనిఁగెల్వగా దన్యగణ దుర్జయుండనెను॥విన వె॥ ౬

మునుమత్స్య కూర్మకిటిమనుజమృగ వామనధ రణిదేవతారూపమెనాసామి మనవంశభూపాలకనిలింప రాజపితృగణముల సముద్ధరించెను ఇపుడిలను ఇనకులమున శ్రీరాముఁడనఁబుట్టి నిను। జంపమొనసి సర్వుఁడు విధానపురుషేశ్వరుండనెను॥విన వె॥ ౭

అరసిన్నృహారికి సీతనర్పించి తమ్మునికి దొరతన్వమిచ్చి మునివై యుండ వలె దెరుగు మింక సుగుణాఖనివయి యనిపలుక తరుణి లేదజ్ఞతను సీత లక్ష్మి శ్రీహరిరాముడగు నతనిచేచచ్చి చెచ్చెర నైక్యమొందనిటు చేసి తిని శేషగిరి వరు గుఱిగంటిననివచ్చె సభకలసురారి॥వినవె॥ ౮

80 కేదారగౌళరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-రతిసంవిద్య మానసుచామ రాలోలాలకా వినవె॥

అనుపల్లవి-చతురఫణితిని తాపసగుణజాలకా అతిక్రోధనులు దివ్యసాధను లగ్నివర్ణ వృశ్చిక సర్పరోముల తులబలులు ఖడ్గరోమాదివీరులు ఘోటఖరపస్వాదుల్ తన రతముచుట్టు మతము బిట్టుచూపుచు రావణుడు శ్రీరాజిలెను॥రతి॥

చరణములు-మణికిరీట మకరకుండలముల రుణకిరణరుచిమీరంగా ఘన చిరత్నరత్న ఖచితమగుపతక మురమునందొరయంగా కర మొదన్వేల్పు ఏనుగుదంతము తగు తొడవయ్యును గెలుపుదిశాంతము లను బాటునీటు దోపనన్యులు భలారె యితడు బలారి వైభవుడనుచు బలుకగదశాననుడా హావకేళికడరె దిరిదశావళి దనుకడానికాలగండ పెండేరము దాల్చిబిరుదై మేల్ చిరాకుల॥రతి॥ ౧

ధాణధణమనెడి భేరీరవము తవిలి భువినిండ నానామగు వాహన ముల దిరిప్పువి న్నాణముకోర్కి పండబాణతూణ కృపాణా వలియు వాణిముత్యపు సరులఅుత మెరయ బ్రోవీణతననికి వెల్వడెసఖి జాణయు గుట గాంచిరి విభీషణుని మాటలాలించియీపోణిమెచట గానమని తల యూచి పొంగారు బంగారనిలోనె॥ రతి॥ ౨

వీణెమీటునసూటిగా మార్వి టంకృతి నితూణయుగళి వెడలి పోరలుశరాళి మెరయగ కేలదీసి పాణిలాఘవముర ణపటిష్ఠతబిరుదు మెచ్చ చేతు వనుఇచ్చగపిశ్రేణిలో వరల జుక్కలలో తేనివమువున శ్రీ

నివాసుఁడు జాణ తనమయూరె బళి మర్ఝూరె యని జగతివారెల్లను
వానినుతించిరి శేషాద్రిపతి పురాణపురుషుఁడనె నయమెుఱఁగి॥రతి॥ 3

81 నాటరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-సుఖీభవయనివే సఖీమణి వినవే ప్రఖేలనముగ విభాక
రాత్మజముఖాగ చరవీరుల నెంచి॥సుఖీ॥

అనుపల్లవి-సఖాళి నలరించిమెుయిఁబెంచి లిఖించి నటులఁజరించు
వైరుల ముఖాముఖిగ నెదిరించిచలముంచి దట్టించి దశ ము
ఖుండఖలాస్త్రములను బరఁగించి యఖండగతి నల యించెగ
పిబలము॥ సుఖీ॥

చరణములు-రావణారమ్మనహుంమని యావాయుజుఁడు పిడికిటఁ
బొడువసోలివాలి చావుదప్పె నాకీకలు ములవేలనిబాళి గవేఁబో నెత్తురు
లా పదినోళ్ళ బావినీళ్లుగబెనులోయయనగా వెడలె దలలలో మెదడద
రెదేవుఁడెరుగు నీదెబ్బకబ్బయని భావించి యాంజనేయ భళిభళిపరాజే
యనీ లావు మెచ్చువచ్చునన బ్రిదికియు న్నావిదేటి బలంబనెప్లవగమణి
॥సుఖీ॥ ౧

అయినను తోడటుగనిమాటఁుకొని నేన వలనిను వేగ్రితు బ్రితి శ
దవోనా ఆనరాచనుండఁటచే నడచినంతలోనా కౌను నివ్వెరబోవదెంత
లోహితవొదవె హాని శాచరయన్నదరున దానవుఁడు మూర్ఛానిపై
జదియుగ లేని బలుపెనుదైయున్న మానెనని హనుమంతుడలవాలి సూ
నుఁడును నలుడు నీలుడు నమరిరి॥సుఖీ॥ ౨

ఓరియగ్నివర్ణ యటుగూపటుముష్టి - నెంతునని కృతాంతుఁ
డనడాసిరోసిరెూరి యెబ్బెరాసి చీ రా రాకాసిమారు మాటాడనీకని
లజుఁడు పేరడచెవాని సర్పరోముని తారకొడుకు నేర్పరోయనఁదుగ్రిం
చదిరెనలునిచేఖడ్గరోముందుసారాహిపవరభీముఁడుఘోరారికాలుఁడగు
నీలునిచేగొంత హాయిఁజెందెదము రామునిచెంత లంకనాధుఁడంటను

కటి లాఠిచేత హితులు తెగుజగంబింకఁబొనరమార్చి మాటియుర్విపీడు
గర్వియనుకిన్కఁ శంక లేక రఘునాయకునెదిరి శరాసారమున ముంచె
నుహారి మంతుగొనియులంచెను అలంచెను కంకపత్రాఖిలాస్త్రముల
వహా శాంశరి నేనేమందునే జగములందెఱుఁగవుద్దు నకళంక ఘోర
రామరావణులిటు లాహావంబొనర్చిరి కనులకువిందు ॥సుఖీ॥ ౮

భూమిపైనిలిచి హరిరథముపై యామినీచరుండుండవేల్పుల సా
మిమాతలిరథంబు రామ మను జపతి కీయవేమీ నే మీ దాసుఁడఁ
గ్రహింపు మిదెందె జయదమని మనవిగాఁజెల్ప నేమేలని త్వరగా రథ
ముతగ వామిదెచ్చి కౌసలేయ యిదిసు త్రాముఁడంపెఁదేరెక్కియీ
రావణుఁగొనుమని మ్రొక్కిదను వీమహాస్త్రముల్ తురగముల్ నేని
వెల్ల శేషగిరివరానీవనెను॥ సుఖీ॥ ౯

82 రేగుప్తి రాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-కౌమారి రామరావణుల సంగ్రామనిపుణతలు వినుశ్రీ
మీఁటి॥ కౌమా॥

అనుపల్లవి-సామజవరముల్ వశానిమిత్త సామర్థములయి పర
స్పరంబు దీమసంబుననిలఁ గలగుక్రియఁ భీమ విక్రమము
లందలపడిరి హైమపుంఖకంక పత్రశిత సాయక సహస్ర
ములుమ హామహులైసాము జేసి యేసి రెంచె నుతించఁ
దామరస గర్భున కలవి గాదనఁగ॥కౌమా॥

చరణములు-ఆగతపునరాగతా సమసమయోగ ప్రయోగకృ
త ప్రకృతులయి యాగియొక్కరి నొకరు హుంకరించిరి యేఁగిమా
ర్గానిని తోలుతసఖ గది మెధనుర్జ్యాలతాటం కృతుల్ భూనభోంత
రంబు నిండుగాగుణింపు చుగురుల్ దప్పక భాగురుత్వములబల్ బొద
లికల బాగుగను శిలీముఖములకాలమయి పరపి పరాక్రమముల సింహా

ములఁ నాగంబోరిరనిని జేరియామానవదనుజ నాథమణులు ఘనాకృతులు॥కౌమా॥ ౧

వింటనుదశవదనుఁడు పదిట పం డ్రెంట నిరువదింటఁ గడువడినేయ నంటివాని నన్నింటిఁ దూపులఁబో గెంటివోనే సెరామవిభుండు సుర కంటకు నపుడా జ్యాహుతిననలు కైవడినఁతడాగ్రహించి యేఁబదింట నొంటునూటఁ గనలితనువంటి యమ్ము వాటంబు గనుమి న్నంటవాటంబనపరగువాని యురము రక్షించి యిలాధిపుఁడద రంటనే యల్ల మాయలరావణాసురుఁడు సోలి తెలిసెను సొక్కనను॥కౌమా॥ ౨

మాతలి తెచ్చిన హరిస్యందనము నాతఁడెనెక్కి నృహరిసకోదండాతతకరుఁడయి జ్యారవమున బ్రహ్మాండమునిండ మోహరించెను చాతురినసురాధీశుఁడుఁ స చేతనుఁడయి రామాధిపునెదిరి జాతరూపపుంఖాంచితబాణ జాతముఁ బ్రయత్నంబుగ నేసె సీతాపతిమేరు స్థిరధృతియైశ్రీ మతియైసుకృతియైతన విఖ్యాతి హెచ్చనంత నెచ్చరించివనాటులలరయసురులదరఁ బేర్చె॥ కౌమా॥ 3

రావణుఁడనలాస్త్రము సేయశ్రీ రాఘవుఁడనలాస్త్రమున నెమాన్చె దైవమున నే దైవాస్త్రముమరల్చె దైవతనృపవతంసముఅస్త్ర కోవిదుఁడైరాక్షసరాజుకా కోదరకూరాస్త్రము బరఁగింప దావశిఖాముఖముల్ భుజగములు రావెడందనఖముల్ గలగరుడా ఖ్యానపుంఖాస్త్రము పుంరత్నంబరసిప్రయోగించె జయోన్నతియై యావిహంగమాస్త్రలింగాభరణాంబకములయ్యహి శరముఁదుంచె॥కౌమా॥ ౪

నాగాస్త్రము ప్రతిహతంబయిన బాణములడరించెను శతంబు సహస్రమూ గురుభుజుపై లంకేందుఁడొకట హరిసారథినొంచి యతండ్రితుఁడైగననయి నాశక్రరిపు నవనింబడగ నాక్షణమున నేసి శ్రీగరుడ్చరణబూన్చి ప్రహరించె వాహనములనైంద్రము మూగినసురవర

ఘనరావణ రోగణ మునువిభీషణుఁడు భీతిలిచు గాం గ్రిగచరులు యూథపరు లమైనా-కాదిగ్రియనఁగా దశముఖుఁడుగర్జించె॥ కౌమా॥ ౫

నిటలతటభృకుటియై కన్గవగ-న్నెరుకెంజాయకుటీక యోాయన-బటుస్థిరకోగ్రిథాగ్ని నసురకాలి పడుననగని న్మపక్రీటివిలు దిటవుగ గొని టంకారముఁజేసి నటుల శరమున లంకాపతి నేసియు-దుటునగం డడంచికపులకు సంతోషముగావించి యాక్రమించి కుటిలాత్మను నుదు కార్వగను-జగ ద్గురుకోపంబొదవప్రతాపంబున-బటిమనంతకుండనంద గెను హారి పరుసున జరాచరముల నెఱబెదరె॥ కౌమా॥ ౬

పుడమి గడగడ వడఁకె రావణున కెడదభయంబు దొడఁగెఁగు పితుడగు పుడమితేనికాని శాలెందుఁకి పోరననుపమయ్యోనిఁకెట్లోకో గడుసుదియనుచు స్ఫురత్ విమానాగ్రములనుండి కిన్నెరచాల్ గనుం గొని కడఁకరెండురూపుల్ దాల్చెనన గాధృతశరచాపుల్ దలపడి యుడుగకసప్తాహోరాత్రములుస మున్నతినెండోరువుల నెంచుచువా రడరి రందు రఘుకులేంద్రుడగు శేషాచలపతి ప్రబలె సుకృతియగుచు ॥కౌమా॥

83 వసంతరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-వినుచెలి॥

అనుపల్లవి-విను చెలిరాముఁడు కడువడి కెరలి తనువునఁదూపులు నిని చెడి సరళి - దనుజునిటెక్కెము నఱికెం దవిలి ॥విని॥

చరణములు-తెలిదామరల నేలుక నులహారిచెంగల్వవిరి వేచెలు వుదాల్చెను తలలుపదిపదితూపుల దినమణికులుఁడిలగూల్చెను వేమొ ల్చెను॥విను॥ ౧

మఱిరొుకమఱుపదిమార్లు నూరుమార్లు నెఱయుగదలల్ దుృం చు కరములుగళములు గరమునుండుృంచు సుకరములొటఁగని హారికో పించి॥విను॥ ౨

మణికిరీటములు మకరకుండలములు మంజుముక్తా మణిహారములల్ మణిపతకముల సనువుగ తాళీల్ కేల్ కడెములుగల తనువుల్ చేరెబల్॥ విను॥ 3

తలతొడవులుపీనులసొమ్ములనువొపతకముల్ గల ఖలరావణ దేహములెప్పటి వలెఁబెరుగ నచ్చెరువొందెనృపమౌళిబల॥విను॥ ౪

వేసినేనలసితి నతికివేసారితి పీనికిఁజావులేదాయెనుయీశరము లెట్లొ వైరులఁబొరిగొన నివి వితాయెనని హరిచింతిలెను॥విను॥ ౫

కారణకారణుఁడవైయు నరునివలెగన్పట్టెదవు ధరలోనను గారడిమాయన్న కడుపులోపలిసుధా ఘటమగల్పుమని విభీషణుఁడనెను ॥విను॥ ౬

పొట్టేలునెక్కిన దట్టముశ్రీరాము డట్టేయేయసుధాకుంభము పెట్టిగాల్చిశాంతిఁబడగొట్టి సురతలల్ తొమ్మిది పదునెనిమిదిదొ స్తంభముల్॥ విను॥ ౭

మోటుమానువలె జెన్నటిపగదశ ముఖుఁడొదుగరచి గేల్దోయి పాటవమునఁబోరెను శేషాచల పతితోనాఁకన్నొక పగలురేయి॥ విను॥ ౮

84 కాఫీరాగము అటతాళము.

పల్లవి-రమణీరమణీయమె యీచరితము॥

అనుపల్లవి-శ్రీమజలబిందుల నున్ముఖుఁడయిరామ చంద్రుఁడు రావణునితోఁబోరుటెంతో॥రమ॥

చరణములు-ప్రదరములదరంటనేపి పెటపెట పండ్లుగొరికివగతుడాసి కొదలేని కినుకచే గోదండల్లాసియైతనరె నాదముచే మృగేంద్రముడాసి కదిసిగాలము సికటంచుయు గాంతాగ్నివలె రాముండదరెను॥ రమ॥ ౧

అసురేంద్రుం డట్టహాసమునమిూస మట్టిదిటి యుల్లాసమున నెవనిన్ను గెల్తునేనని సాహసమున మసలకురామూర మ్మాయనిరోసమున వనదుగాని చలంబునమునిజు రూ పైనచాడ్పున పోరి తిద్దరు ॥రమ॥ ౨

ఈవిధమున సరిసరిగా రామురావణుఁ డ్సరికిసరిగా దేవరాఘవ మనవిదెల్పఁగఁదరిగా భావింపవీనిఁ జెంపరలాడువిరివిగా దేవకంటకుని బ్రహ్మాస్త్రము చేవేయుమ నెనుసురసారథి॥ర॥ ౩

బ్రహ్మాస్త్రంబరిఁబోసి రఘుపతి సమంత్రికముగఁ జేసి సింహామేనుఁగుబట్టి సీల్చినట్టికాసి బ్రహ్మరాకాసి ప్రోల్గొననేసి భ్రమచే రావణునితలయిల రాల్చిపోదిఁజేరెబ్రహ్మాస్త్రము॥రమ॥ ౪

బ్రహ్మాస్త్రమునమిలిదీర రావణబ్రహ్మ కజుఁడువ్రాసె నారాయన్ని బ్రహ్మర్షిసుపర బ్రహ్మరుద్రాదుల బ్రహ్మస్తవముగవాగ్భ్రమమునమనసార బ్రింహాసు బ్రింహణ్యరామ బ్రహ్మమిల శేషగిరి హరియనిరి॥రమణి॥ ౫

౮౫ గౌళీపంతురాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే కలకంఠ లలితకంఠనుత వైకుంఠ॥

అనుపల్లవి-మనుజేంద్రునిగెల్పు రావణుచావు గని యుత్కంఠవనచరుల్ చెలంగిమేల్ మేలని వదంతిఁజేసిరి సదంతికములను॥ విన॥

చరణములు-క్రిందుగ సురదుందుభులు మొరసె రాముని పై దేవమందార పుష్పవృష్టిగురిసె జనవినుతి చెవులవిందాయె నచ్చరల్ దిగ్గిగ్గాదామనియాడిరి ముందుజేజలరాయని తనువందుజ్యోతివెడలి రాఘవు నెనసె॥ విన॥ ౧

సురలచ్చెరువు నొందిరీఁడు పరదారరతుఁడు గురుజనద్రోహియయ్యునేడు ముక్తుడైనాడు హరికిమనము సత్యదేహమట్టె సాహరినిగూడు

దారులకెవ్వరికి దెవ్వరమన సురమునీంద్రుఁడనిరు దేవతలఁగని॥విన॥ ౨
రావణుఁడలుక నృహరియందే మదినిల్పుటచే రాము వైకుంఠమును
జెందె మోక్షమునొందె శ్రీవంద్యునిపగవాఁడై వానింబొందెఁ గేవల
బ్రహ్మమై నిలచునునికృష్టుఁడైనన నేను మునిని॥విన॥ ౩
అని దశాస్యుదునిమి డాఁపలిచేవిల్వాల పలిచేఁదూఁ పౌవర నిల
నాసీనుఁడయినిల చెనింద్రస్తుతిఁజె న్నారిరికోగను లెటుపైపోల్పఁ మేను
రవికోటి ప్రభచేఁ దనరఁగావీరలక్ష్మిమణి నెనయు శేషగిరి రాముఁడర
యఁగను॥విన॥ ౪

86 ఆహిరిరాగము ఆదితాళము

పల్లవి-వినవే హేమదుర్గా స్వర్గాపవర్గ॥
అనుపల్లవి-ఇనవంశమౌళి విభీషణుతో నినజానిలజాదుల మీఁ
తోడుననునే జయముశ్రీయునుగొంటి నరుపమమీశ భజగతి
వాకుప్రియ్యఁడనె॥ విన॥ ౧
చరణములు-కురులుజీరాడఁగుంకుమ రేఖ గరఁగమోమువాఁడ
వగతో మెఱుగుకన్నులనీళ్ళు నెరజడితో నిండాడనురువులయిన బిగిగుబ్బల
బరువుచేఁ గానసియాడ సరులురాల మండోదరి మొదల సకియల్వచ్చిరి
హా హా రవంబులను॥విన॥ ౨
హానాథ హారావణ హారణశూరా హాలోకవిద్రావణా జితైరా
వణా దీనులమైవగవఁ దేర్పవదేమి రమణదానవేంద్రాగ్ని హోత్రుని
భూనాయకవరేణ్యుఁడార్చినా నేనురామునికి సీతనిమ్మని నినుఁదెల్పియు
వినవైతివనెను మయసుత॥విన॥ ౩
అన్నాయాపద్దుదానితోవల దన్నామెంతరద్దు చేసితివన్నా
మిన్నయంగముగాల దన్ను కేటిహద్దు పిన్నపెద్దల్వద్దువద్దు అనునాపని
నేమిఫలముగద్దు నిన్నువంటినెఱ సాహసికులిల నున్నారె యని విభీష
ణుఁడడలెను॥విన॥ ౪

స్వామిలక్ష్మణునిగనియీవిభీషణుబోధింపుమని పల్కినవినితా
మైత్రిఁజేరి తాపించెదవుసఖుండని యాపయినితండు నీకెవ్వఁడు ఇతనికి
నీవెవ్వఁడవేమిపని భూమినిసుకనది వేగమునజను పోల్కి జనిమృతులు
జనుల్ దైవమాయననె॥విన॥ ౫

నేనునీవనుటెల్లభ్రాంతి మేనులమేనుల్ దేహివల్ల దేహియా
నెల్ల మానాభిమానావమానములుకల్ల తాసుజ్ఞానానందబ్రహ్మ మేన
నకున్నవానికి ముక్తియిల్లగునీవనయుంబుగ సౌఖ్యమొంది స మిద్ధతేజ
మున బయల్ సేయుమనెహరి॥విన॥ ౬

కృపదెల్పు రామానుజుని నుడినడల్ దేరి యిష్టుఁడు రాఘవునడు
గుల్ వలగొనినపుడే నిపుణ మాయన్న యపాపుఁడనురాముని యుప
మమెచ్చి యంతఃపుర చపలాత్ముల నూరార్చియగ్రజుని అపరమితము
దనుజుల్ బూనిరా నందలమున నిడుకొని చనెవిభీషణుఁడు॥విన॥ ౭

వేదవేత్తలతోన నాహితాగ్ని సంవిదానముగాను బరలోకవిధు
లవేదోక్తముగనన్నకు విభీషణుఁడుసలిపెను వేదవేద్యుఁడగు శేషగిరిశ్రీ
వేంకటరామేంద్రునికిమ్రొక్కిన సాదరప్రియాలింగనమునహరి యొసం
గెఁజిరంజీవ సుఖభవయటంచు॥విన॥ ౮

87 బిలహరి ఝంపతాళము.

పల్లవి-దేవాదిదేవుని రామునిసత్యవాణి పూవుఁబోణివినవె॥

అనుపల్లవి-యావచ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ యావత్తిష్ఠతిమేదిని యా
వద్రామ కథంలోకేతావద్రాజ్యంకరోత్యసౌ శ్రీవిభీషణ
యనియానాడెబలికి తితేలక్ష్మణా పట్టాభిషేక మొనర్చు
మనె ॥దే॥

చరణములు-రామేంద్రుని యానతిశి రమునందిడుకొని సౌమి
త్రివానరులఁదోడ్కొని వేగమెచని హేమప్రాకారసౌధ ముక్తామణి

తోరణము శ్రీమత్ప్రతి గృహాంగణము శ్రీదము లంకాపురీంద్రము
వేమఱున్నెగడికళ్యాణ నిలయమనను హేమసింహాసనమునవ్వి భీషణు
నిచె॥ దే॥ ౧

సాముద్రజలంబులు స్వర్ణకుంభములనుంచి శ్రీమించిమైత్రిదె
ప్పించి ధర్మముమెప్పించి యామినిచరులఁ బాలించిలంక యేలుమనిమం
చిహేమ పట్టముబూన్చి సామాదిశ్రుతుల్ పఠించి భూమీసురులుతా
ను విభీషణాభిషేక మొనరించెను రామానుజుఁడు సంభ్రమమున॥
దే॥ ౨

కానుకలతో సఖుఁడులక్ష్మణుఁ డగ్రమున నేరా దానవేంద్ర
శ్రీమీఱ విభీషణుండు దీనావనుఁడు వీరాధివీరుఁడు ముందుగౌరవ మా
నితుఁడౌ శ్రీరామప్రభుసన్నిధిఁజేర నానతిగ వచ్చి యభివాదయహం
నృప చంద్రశేషాచలేంద్రాయని నతులొనర్చె॥ దే॥ 3

88 కాంభోజి ఆదితాళము.

పల్లవి-వీణావాదనాభినయితమస్తకావిలసత్కరాంచితపుస్తకా॥
అనుపల్లవి-ప్రాణసమునిశ్రీమ ద్విభీషణునిరామ క్షోణిపతికోఁగి
టిలో మన్నించిభువిలో నాణెమయ్యెంగీర్తి కృతకృత్యుండ
నయితిదయ స్ఫూర్తిననిపలికి జాణయై విభీషణానుమతి నాం
జనేయ సీతకు నాగెల్పుదెల్పుమనె॥ వీ॥

చరణములు-మారుతిరాముని యానతిలంకానగరిఁ జేరి శింశుపా
తరువు ప్రపునఁజిక్కి మీఱినవగబరువుచే నెల్లపుడు శ్రీరామ శ్రీరామ
శ్రీరామ తారకనామకోరిన గావవె అనియన వేమాఱుఁబల్కు
సీతాసతికినతిసారెకొనర్ప హితాగ్రణియనుచు నారీమణితెలిసి దీవనలి
చ్చి హారమణిగణములన బ్రియోక్తులమనిచె॥వీ॥ ౧

అమ్మాసీతమ్మారాముండురావణుని ననిలోసబలముగాఁ బొరి
గొనెననినగొమ్మవీనులవిందుగా వినియుప్పొంగి నిమ్మహినినువంటిఘను

లెవరుముక్కంటి తమ్మిచూలిసిరిదొరమనుచునిన్ను రా రమ్మాదీవనచే
కొమ్మాయనియమ్మయనిచె సెలవియ్య నమ్మరుత్సుతుండు నృపునిఁజేరి
మాయమ్మ మీజయముల మిన్నందెనని॥వీ॥ 2

ఎవరికినై నేనింతచేసితినట్టి యవనిజ నభిషేకించి యలంకరించి
నవరత్నముల మంచిపల్లకినుంచి నవరణఁదోడి తెమ్ము విభీషణాయన
నవనిపతి యానతి శిరమునందిడుకొని పవనజాదిసఖులతోడఁజనియ భం
గసంభ్రమముతో నిపుణులగు యువిదలనుబనుపజడలు వీడిపించి యువ
తికిమంగళస్నానమొనర్చిరి॥వీణా॥ 3

పట్టుచీరగట్టి బంగారురవికదొడగి బొట్టుకస్తూరిదిర్చి కాటుకక
నులబెట్టి కురులుగూర్చి సరులుదాల్చి పట్టెడబన్నసరము బవిరెలు మురు
పుతాళి పతకముకంఠసరులు కీల్కడెములు దిట్టమగువడ్డాణము అణిము
త్తెపుముంగరరాణముగలందెలు మట్టెలు జిగిజిగజ్జలునునైచేసి మంజు
లాందోళికమున నిడిరతివను॥వీ॥ 4

పల్లకిలో సీతాభామశ్రీ రామవలెనుల్లసిల్లఁగరాఁగని కపిదనుజ
సేన లెల్లగన్గొనమునుకొని వేత్రహస్తులు మళ్ళింపగోలాహలమైన పరి
కించియిలా వల్లభుడనుమతించిచూడఁగా బంచియల్లమాయసీతకా విడిచి
ము న్నగ్ని వడినసీతకా దేఁదలంచి మెల్లనశిబికెడిగిరమ్మని నడచి
మృగాక్షి శేషగిరీశుసన్నిధిఁజేరె॥ వీణా॥ 5

89 సౌరాష్ట్రి అటతాళము.

పల్లవి-శృంగారా నంతకళ్యాణవతీ సంగీతభారతీవినవే॥

అనుపల్లవి-ఉప్పొంగుచు సీతరామునికిమ్రొక్కి చెంగటనిలువమ
న్పటి నెనరుదక్కి అంగనామణిరావణునినే ననిజంపి చెఱవిడి
పించితిని సంగతిగనీమనసువచ్చినజాడలనుబొమ్మనెను రఘు
పతి॥ శృంగా॥

చరణములు-అనిన రామునిమది భావించి లక్ష్మణునిగాంచి కన్నీ రునించి కనికరమునన న్నుఁ గనుఁగొనవన్నా అనలునిఁజొచ్చివచ్చిన మీాద నన్నుఁ జేకొనుమను కోమీాయన్న అనినమానినికి కనుసన్న జనపతియొ నర్పజ్వాల నువిపజ్వాలన మొందించెనగచరతతి॥ శృంగా॥ ౧

తరుణిపదక్షిణమువచ్చి విభునికి దండపణామమొనర్చి గురుపతి దైవమనియుంటినేని పరమపవిత్రయో పవమానమిత్ర సరసుఁడగువిభు నిననుఁగూర్చి యరసి రక్షింపుమనిచేర్చి యురికెనగ్నిని జానకిసురా సుర మనుజకపి వరులుపొగడ॥శృంగా॥ ౨

ఇంద్రుఁడుయముఁడు వరుణుఁడు గుబేరుఁడు వృషభవాహనుఁడు నీశానుఁడు చంద్రసూర్య సిద్ధచారణవసు సాక్షివి జ్ఞానవిగ్రహుఁడజితేం ద్రియుఁడవు చిదానందమూర్తివటంచు రామునినుతించెను॥శృంగా॥ 3

వసువులలో విభావసుఁడవు రుద్రులలో నసమాక్షుఁడవు శంక రుఁడవు వెసఁ జెతుర్ముఖబ్రహ్మనీవె ప్రాణేంద్రియ మనదుగానశ్వినుల చంద్రసూర్యులు పొసఁగఁగన్నులు జగత్క్రీడకు మొదలొకఁడవచలుం డవమేయుఁడ వసదృశుఁడవుమాయ నరాకృతి నరినడచంద్రగితి వనిర మరులు॥శృంగా॥ ౪

ఈమహిసురలు గొనియాడ బ్రహ్మ దేవుండు బ్రణమిల్లివేడభా వింపగా గోరి ప్రణతార్తిహారి దేవ శేషాద్రివిహారిశౌరి రావణాంతకరూ పధారి రాగరహితమనోఽనుసారి భావజారిప్రముఖసూరి ప్రమదకారి యనినుతించె॥ శృంగార॥ ౫

90 రేగుప్తి రాగము-రూపకతాళము.

పల్లవి-వందేవిష్ణుంవిష్ణుమశేషస్థితిహేతుంత్వా మధ్యాత్మజ్ఞానభి॥
అనుపల్లవి - రవ్మర్హృదిభావ్యంహేయాహేయద్వంద్వవిహీనం
పరమేశం సత్తామాత్రంసర్వహృదిస్థం దృసిరూపం॥ వందే॥

చరణములు- ప్రాణాపానౌనిశ్చయ బుద్ధ్యాహృదిదిక్వ త్వాభి త్వాసర్వంసంశయబంధం విషయాఘ్నాన్ పశ్యంతి శం యం గతమోహం యత యస్తంవందేరామం రత్నకిరీటం విభాసం॥వందే॥ ౧

మాయాతీతం మాధవమాద్యం జగదాదిమనాతీతం మోహావినాశం మునివంద్యం యోగిధ్యేయంయోగ విధానం పరిపూర్ణం వందే రామంరంజితలోకంరమణీయం॥వందే॥ ౨

భావాభావా ప్రత్యయహీనం భవముఖైర్యోగాసక్తైరర్చిత పాదాంబుజయుగ్మం నిత్యం శుద్ధమనంతంప్రణవాఖ్యం వందేరామంవీరమశేషాసురదావం॥వందే॥ ౩

త్వమ్మేనాథస్సాధిత కార్యోఽఖిలకారీ మాయాతీతో మాధవ రూపం ఖిలదారీభక్త్యాగమ్యో భావితరూపోభవహారి యోగాభ్యాసైర్భావితచేత స్సహచరీ॥ వందే॥ ౪

త్వామాంద్యంతం లోకపతీనాంపతిమీశాం లోకాతీతంలౌకిక మానైరభిగమ్యం - భక్తిశ్రద్ధాభా వితచి త్తైర్భజనీయం వందే రామం సుందర మిందీవరనీలం॥ వందే॥ ౫

కావాజాతుంత్వామతిమానం గతమానం మానాసక్తామాధవశక్తాముసిమాన్యం బృందారణ్యేవందిత బృందారకబృందంవందే రామంభవముఖవం ద్యంసుఖకందం॥ వందే॥ ౬

నానాశాస్త్రైర్వేద పురాణైఃప్రతిపాద్యం నిత్యానందం నిర్విషయజ్ఞానమనా దింమత్సేవార్థం మానుషభావం ప్రతిపన్నంవందేరామం మరకత వర్ణం మధురేశం॥వం॥ ౭

శ్రద్ధాయుక్తోయః పఠతిమాంస్తుతిమాద్యం బ్రాహ్మ్యంబ్రహ్మజ్ఞానవిధానం భువిమర్త్యాహ రామంశ్యామంకామిత కామప్రదమీశం ధ్యాత్వాపాత కజాలైర్విగతస్స్యా ద్వంద్వే॥వం॥ ౮

91 హిందూస్థానీ ఆదితాళము.

పల్లవి-అనిబ్రహ్మరామచంద్రుని గొనియాడరే శ్రుతిజాడరే॥
అనుపల్లవి-అనలుండాహారివేదరె జనె జానకితోడరె॥అని॥
చరణములు-సీతాపతిమహాధృతినీ చేనిర్జితత్రేతాయుగజాతారి
వీరనిర్ఘాతలోకమాత॥అని॥ ౧
నీవునాయందు దాచిసురమణీ బ్రసన్నసురమణీ దేవచేకో
రావణాంతక దీనపాలకతిలక॥ అని॥ ౨
కలువతమ్ములకొలనిలోసిరి కరణీ తగుతరుణిన్ మతికితంబెడం
బనిచె శ్రీహరి మనిచె దొడనునిచె॥ అని॥ ౩
యోషాగ్రణి శేషాద్రివి భూషామణి వెలుంగరె దోషాధికరోషావ
ళిదోలంగురె శ్రీగలుగురె॥ అని॥ ౪

92 పున్నాగవరాళి ఆదితాళము.

పల్లవి-భజేహంభవానిహృదా భావితంబుధసేవితం॥
అనుపల్లవి-నిజాశ్రిత భవదవానలవి నిర్మలనామధేయం అజన్మ
హేయం రారాజగేయం వ్రజామరేంద్రం రామచంద్రం॥
భజే॥
చరణములు-ఇందీవరదళ శ్యామంహిత ప్రసన్నముఖాభిరామం
బృందారకశోకవిరామం శ్రీకాముకమకామం నందితసనకసనందనస్తో
మ మరిందమంశ్రీరామం॥భజే॥ ౧
ప్రపన్నానందసందోహం ప్రమోదావహామేయదేహం తపో
యోగసమాధివిమృగ్య తపనజాపూర్వభాగ్యం సుపర్వభావ్యంకృపణా
భావ్యకృపావ నింద్రంరామభద్రం॥ భ॥ ౨
విదేహజానందరూపం విభీషణాదికృతసల్లాపం చిదానంద మూ
లాయితమ శేషయోగసమన్వితం త్వదాప్తివినతస్వదాసిరతః ప్రదుష్ట
మతిమార ప్రసంగహా॥భజే॥ ౩

స్ఫురద్రత్నకేయూరవంతం కిరీటకుండలభానుమంతం పురారాతిలోభంశ్రీపురంధరమణీమితాభం స్మరాతికాంతంసహానూమంతం స్థిరంశాంతంశ్రీకాంతం॥ భజే॥ ౪

జ్వలచ్చంద్రికాంతాస నీసంతుమాసుదయాసుఖాసీనం దశత్వం కజదళాయతాక్షం దయాకటాక్షవీక్షం ఖలారినాశం కైవల్యకోశం విలాసశేషాచలాధీశం॥ భజే॥ ౫

93 యదుకులకాంభోజి అటతాళము.

పల్లవి-వింటివా దుర్గ స్వర్గాపవర్గ విభురామేంద్రుని స్తోత్రము॥

అనుపల్లవి- తెరగంటరాజగు వేగంటితో నాతమ్మి కంటికతలవిచిత్రము ఇటునది కంటద్వారజ గడమునఁజచ్చిన కపులకమృతపు జడులనలవడిగెట్టించి బ్రతికింపుమనహారి తొంటియటులనెనర్చివానరుల॥ వింటి॥

చరణములు-జంటబాయకనే నంటియుంజలిచేము క్కంటినిసీతారామామనఁ గంటినినినుఁబాగడగంటిని ప్రజనోము పంటదశరథుఁ డిదె రామాచూడుమ టంటినంతటరాముఁ డభినుత హర్షమున జనకునకు మ్రొక్కెను అంటకౌఁగిటనిడిసుతునిము ద్దాడికొనియాడి సనె దశరథుండు॥ వింటి॥ ౧

సీతాలక్ష్మణులతోఁ జెలగినన్మంగళ స్నాతకులకై దయచేసి చసిన చేతో ముదమసిన శ్రీరాముఁడుసఖుని చేబట్టి భరతునెడఁబాసి తోడవుల నేలిరఘువర తోడులగురవి జాంతాదికపులబహు మతిమ ప్రీతియగుననినఁబలినుడి మణి జాతినలరించెనతడందతిసి॥ వింటి॥ ౨

అంబరయానత్ర్యంబకసఖువిమా నంబున రాఘవుఁడుండితమ్ము నఁబింబోష్ఠిసీతంబుష్ప కంబునెక్కించి శలవుగానుండి సిరులదిరంబుగా రాజ్యమేలుఁడు రాజులై యనినవతిస్వామీ యంబకౌసల్యకెరిగి యయో ధ్యాపురిని విమఁగినగనిడి యనిరి॥ విం॥ ౩

హనుమంతుని సకలవనచరులసుగ్రీవునివిభీషణునిమంత్రులను
గూడిరమ్మని ధనదయానమున నిడుకొనె రఘువంశ మణిదానిగా ఘనప
దంబున జనంబనిగొని జనకజంగనుఁగొని త్రికూటంబునలంక సొగసుగ
నుమిది రణభువిరావణాదులీల్గినచోట నె॥వింటి॥ ౪

ఇది సేతువుకడలి కీవలరా మేశ్వరునెదవించి నానబలామాత్రో
నదేరావణానుజుఁడితఁడైనచోటల్లదె కిష్కింధయబలా వాలిన్విదళించి
నాను జేకొనుమువ నేచరులసతులనని కదలియిదిపంచవటిచిత్రకూటం
బిదిభరద్వాజా శ్రమంబనెను॥వింటి॥ ౫

ధరవిమానమందిజిత్తో డిగ్గిపోడిగసీతా సహితుఁడయియేగపర
మతపోనిధి భరధ్వాజుదివ్య చరణములకునతులిల మ్రొక్కుచుభరతుం
డును బినతమ్ముఁడును సుఖ భరితులే కౌసల్యకుశలియె గురువర్యయనిన
శేషాచల శౌరియందజికిమీ దయనుగుశలమనె॥వింటి॥ ౬

94 ఫరజు ఆదితాళము.

పల్లవి_సేవకజీవమణీవినవే నిజసేవక భామామణీవినవేనిజ॥

అనుపల్లవి-సేవకసారమణీదేవు జితదశగ్రీవుని మహానుభావుని
భరద్వాజుఁడుగనిభాను తేజుఁడీవు పనికిఁజని యేమిజేసితివ
దెల్లను నీదయవల్లదెలియునసె॥ సేవ॥

చరణములు-ఆదిమధ్యాంతములు లేవద్వయ బ్రహ్మమా లేవా
దినీవాసలీల మాయనీమాయపాదు సీవెబొందమ్మి పాపనికి యానెమ్మి
ఆదినారాయణస్వామీ అంతర్యామినాద బ్రహ్మనందరసికవర సందితా
త్మ పరమాత్మయనెను ముని॥ సేవ॥ ౧

నీవువిష్ణుఁడవు దేవిసీతలక్ష్మణదేవుఁడు శేషుఁడు తెలియనీమా
య నీవునీయందెనీ చేవిశ్వముసృజించి నావునభ యమువలె నీవునంట
కున్నావు నీవుసాక్షివి నిఖిలభూతములలో వెలిపూర్ణుఁడవై వెలయుదు
వనె॥ సేవ॥ ౨

వెట్టివానికినీవు వేల్పైతోఁచినావు కుబ్జలఁబ్రిజలపోవ గోవిందుఁడవు ఎఱ్ఱనై నల్లనై యేమేమిగన్పట్ట నేమిగల్గ నీవఁటను నీయెల్లనీవేజగము నీవల్లమఱ్ఱికునఁ బవళించినయ్యాయొక మహిమగలదె నీకన్యమనెనుముని॥ సేవ॥ ౩

మాయజడమైననీచే మఱిచూడఁ బడినందుచే మాయగుణముల తోడను జేయుజగములనుఱాయి సూదంటుతో హత్తిక దగినటుహూచే యువారికిని వీనియందుపచార మాయవు మాయురే దేహరహితుఁడగు నీకి మ్మహిస్థూలసూక్ష్మతఁ గలిగెననె॥ సేవ॥ ౪

స్థూలమువై రాజము సూక్ష్మహైరణ్యము లీలను మేనులు వేల కోలంధులు హేలచాలించితేను ఎనయువిరాట్టనుమూలమైన నీయువతా రాను సారసార శ్రీలనెసఁగిపాసఁగు నీకథాసుధ గ్రోలు వారలకే ముక్తియనెనుముని॥ సేవ॥ ౫

నలువమాటలుపట్టిన కులమణివైపుట్టి జలధిగట్టి యిలబరువు దట్టి భళిరకౌసల్యాపట్టి ప్రిబలుఁడగ పడునట్టివెలయువెంకటరామ శ్రీసీతారామా తెలిసి నీవుకావలసి సేయు పనియలవియెయొరుల- కనిపలికెనుముని॥ సేవ॥ ౬

శరణసుజీవనునిగాఁ - బరమపావనునిఁగాఁ గరుణయుంచి నాయిలు - సిరివెలయించివీరుల పూజవరించి - నావిందారగించి మించి పురముసాలింపుమీరే - పెసివెమాపాఁ పుహరి శేషాచల - నృహరియని నగుచు నాజ్ఞనుండె హరి యలరి రందఱును॥ సేవ॥

95 పూరిరాగము అటతాళము.

పల్లవి-మానినీపరాకుమాని నీవువినవే॥

అనుపల్లవి-శ్రీనివాసుఁ డీలీలభరద్వాజు-చేనన్నిటఁ బూజితుఁడై హితుఁడై ధ్యానించి మదిభరతునిగుఱించి-హనుమంతుఁగాంచి యనూనకరుణారసమునించి నేనువనినని మొనమొనర్చిన-

నెఱపనులుకుశలము మునివిందువానరాసురులతో మారా
కదెల్పుమనె॥ మానిని॥

చరణములు-ఇదె వత్తుమయోధ్య కని తెల్పుమాగు-రూత్తమున
కానతిసల్పుమాసచి త్తత్వ మూల్యసౌశీల్య కౌసల్యకుఁ-బతిమ్రొక్కి-
తినసుమా తల్లులగనుమాయి త్తఱినతిత్వరితగతిఁ జనుమాశృంగి బేర
మునన్నృప-సత్తమునిగుహుని గనుగొనుమా హత్తినందిగ్రామమునను
మనయనుజు-ననుజసహితుభరతుని గుణోత్తరుని- సేమమారసిరమ్మా
యనెనుహరి॥ మాని॥ ౧

మారుతినతిచేసి పనివినెను ఖగపతిగతి శృంగిబేరముఁ జేరెను
సానుజుఁడై రాముఁడు-సీతాలక్ష్మణ సేనాయుతుఁడై వచ్చుట గుహునికిఁ
దెలియంబలికి అతులసుందర మనుజతను వంది-నంది గ్రామస్థితుభరతు
శ్రీవిరతుఁ జెందినతిచేసికుశలమే సుమిత్రానందన సతీసమేతము రఘు
పతి భరద్వాజుకడనున్నాఁడుసుఖియనెను॥మా॥ ౨

మీరెవ్వరికై నారచీరలు నేలఁబవ్వళించిజడ దారులునై గువ్వ
మేత కాయ-కూరలమెసనను నెవ్వనిపనియేమియూ దైవరాయడవ్వి
రాధఖరాసురులనోర్చి వాలిని తెగటార్చి యతనితమ్ముని సిరులఁగూర్చి-
మొవ్వముగ జేకొని కడలిగట్టవ్వలను రావణునిబోరి గొని తెప్పునను
సీత చెఱయుడిపి కొనివచ్చెనె॥మా॥ ౩

ఆకైకకొడుకు హర్మ్మపరవశుఁడైదయ చేకొఁగిటనుంచి గురుయ
శుఁడైయీయాకృతి నెనసిన-యాదిదేవుఁడవౌనీవు కాకుత్స్థకుల చంద్రు
ని రామేంద్రుని-రాక కెఱిగించి సుధనించిమము- మనిచితివని యనేక
బహుమతుల నలంకరించి-రాకొమరుకీర్తి యనిలజుచే సాకల్యముగవిను
మని సుమి-త్రాకుమారక రాఘవులగనఁగా బోదమనెను॥మా॥ ౪

ఆపౌరమంత్రి బుధగురుజనులు జయభేరులువార సుందరులు
తా శ్రీరామపాదుకాంచిత మంతకులై మహారాజసన్నిధిని పెన్నిధిని

జేరినటువలె భరతశత్రుఘ్నుల్ శరణుశరణు నమస్కారశతమనిరి జిత విఘ్నుల్-సారకరుణామృతా సారలసద్వీలోకనము తమ్ములపై-పూరించివర శేషగిరి నృహరిమన్నించె॥మాని॥ ౫

96 ముఖారిరాగము ఝంపతాళము.

పల్లవి-వినుతశీలాదాన విజితసురసాల వినవేహిమశైలబాల॥

అనుపల్లవి-ఘనుడు రాముఁడు పుష్పకముడిగ్గి తనతమ్ములను కౌఁగిలించి తోడలనిడెవారల-వ్వనజాక్షుచరణమ్ములకును మ్రొక్కి వందనము జనకనందన కొనర్చిరియలరి॥విను॥

చరణములు-తాలక్ష్మణునిభరతుఁ డాలింగనమొనర్చె నాలీల సౌమిత్రియను జన్మనెనసె నవ్వానితమ్ముఁడు-కొడు కుచాలు కపులు మనుజులయి లాలించిరి వాగిత్తుల రాఘవుల చాలాజయమూలమ య్యెను-నీసహాయము తమ్ముడాయనేఁ భరతుడర్కసుతు॥విను॥ ౧

గురుభక్తి కౌసల్య కెరగితల్లుల కెల్ల కరమర్థి మ్రొక్కుచును-వరవిమానమున భరితామలనిడుకొని భానుకులమణిఁజేరె బురమునందిగ్రామము సత్వరమునుగ విమానవరమా పొగడదరమా-సుఖంబవతు శివసఖుంరహాయ నర్చనివినెననిరి॥విన॥ ౨

రామచంద్రనరేంద్రరాసిరియీపాదుకల నేమించిధనమును సామజాశ్వములు స్వామిసచివాప్తాది-సప్తాంగములివెల్ల నీమహిమ చేన ధికము దశగుణముస్వామీయని శ్రీమీఁఱు పాదుకలరాముని యడుగులామకొనఁ దొడిగెభరతుఁడు॥విను॥ 3

పదునాల్గేండ్లాయె-భవదంఘ్రియుగళిగని సదయాత్మ గురువర్య సత్కార్యధుర్యయిదె నమస్కారశత-మిదెప్రదక్షిణములని వొదవించెను వసిష్ఠుని అనుమతిని తదుపాంతమున గృపాంబునిధి శేష-ధర విభుడు చరాచరగురుఁడు రాముఁడుండె॥విను॥ ౪

97 కన్నడారాగము అటతాళము చాపు.

పల్లవి-ఆయత జగత్కార్యాభూ - షాయితచంద్రసూర్య ఆర్య వినవె॥

అనుపల్లవి- ఆయెడఁగ'సలేయుఁగాంచి కైకేయికొడుకువిధేయుఁ డై సామీరాజాగేమి యీయఖిలరాజ్యముభరింపు- మీపట్ట భద్రుఁడవై హాయిగామము ప్రజలనేలు - మానాడుదశరథుచే మాయమ్మచేకొనినసిరినే - మముజేసినాడు నాకొసంగినఛాయ నేనిప్పుడు నీకొసఁగితి - సాష్టాంగ వినతిచేకొను మనె రాఘవుని॥ఆయ॥

చరణములు-అత్త్రివశిష్ఠుఁడు తథా స్త నెను-చిత్తమురాఁ బినతల్లిభాషించెను ఉత్తముఁడౌ రఘుసత్తముఁడ భర - తోక్తి సరిఁజేకొనెను హత్తినమాయ పొత్తనమనుజతను- వెత్తుటను సుఖచిత్తారకరూపమై-సానుభవమై సత్త యినపరమాత్మకు వింతాసర్వభువన - స్రష్టయగునీశ్వరున కిదియెంతజత శ్రీకాంతవిత్తమగు నెవ్వనిబొమముడిని - విశ్వము నశించు నెవ్వనిదయకొత్తగా జగమువిలసించును-కొన్నిలీలలను వర్తించునటంచునతఁడా॥యత॥ ౧

ఆవలశత్రుఘ్నునియానతిఁ గేవలభక్తి పనివారలు నియతిని శ్రీవరదునానిమిసమున కిరీటచేయ శృంగారాకృతిఁ శుచిస్నాతులైవిభాకర వంశాగ్రణులు శోధితజడాళులై శోభనస్నానమున బావనులునై చతురలంకృతులయి శ్రీరామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు సారమతులయి అలరిరి సుమంత్రుఁడు సావధానముస రై చేసిస్యందనము దెచ్చి మీరెక్కుడు దేవయని విన్నపమొనర్చెన-దివ్యమగు తేరెక్కెఁ జక్కనిరామవిభుఁడా॥ యత॥ ౨

తెల్లనిగొడుగును బట్టె శత్రుఘ్నుఁడు-మెల్లగవిసరె జామరము లక్ష్మణుఁడువల్ల భరథముకందములు వట్టివాగెలఁదే భరతుఁడు బల్లి

దులుకపులెల్లి గుజ్జములనెక్కి సుందరమనుజాకృతులయి రాఁగాను మోదముతోను మొల్లముగమంత్రి పరసరయుతులయి పీతాంబరమణి భూషణప్రభలచే నుజ్జ్వలులయి ప్లవగదానవకు లతల్లజులుతపనజ విభీషణులుల సద్వీపములెక్కి విలసిల్లిరి యయోధ్యమీారంజనిరల్లిబిల్లిగఁ బ్రజలుగనుంగొని రాహరినినా॥యత॥ 3

నాథులుసీతను శృంగారించి-నూతన రత్నాందోళికమునునుంచి-ఖ్యాతిగను సుగ్రీవునిపత్నులందలముల నారోహించి చాతురినిరాగా తూర్యాధిక నినాదము మధురమైతోడ్తొనెసఁగ నింపొసఁగ ద్విజాతి ముఖ్యులు నైగమోక్తులను నాసీర్వదింప బ్రశంసముగ సకలవైభవ మును ప్రవేశమైపురిజాతి కౌతూహలమున రామ చంద్రోదయముగని యుప్పొంగి స్త్రీతరుణబాల వృద్ధాఖిల చేతనాంబుధి మించిగాంచి-మించినది॥ఆయ॥ ౪

రాముని దూర్వాదళశ్యాముని హైమమణి కిరీటాభిరాముని కామకోటి శృంగారధాముని - కల్పకధాముని సామి నరుణతామరసనేత్రాంచలములవాని-శ్రీమణిమయాంగదహారకలనూపుర శ్రీమహిత నవరత్నకటిసూత్రాంచన్మధ్యుఁగాంచన చేలునిచలత్కుండల శ్రోత్రద్వయుసరస కస్తూరీ మలయజవిలిప్తగాత్రుని-శ్రితహితుని శేషాచలపతిని భామినులు మేడల నెనరఁగని - రామహిమ యేమందు నెందుగననా ॥యత॥ ౫

98 భైరవిరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-మహానీయ గుణవిభవవర్ధనీవర మోపర్వతవర్ధనీవినవే॥

అనుపల్లవి-మహిమతో రామప్రభుమణిరా - మల్లికల్ పరిమళ హిమాంబువుల్ ప్రహార్షమునను జల్లి రాపురంబు ప్రజల్ తమభాగ్యమిదే యటన్న మది॥ మహా॥

చరణములు-భూరిభేరీ నాదములు దెసల బొసఁగియొసఁగి చా రురత్న కిరీటాదిభూ-షణద్యుతులు వెలుఁగవార కామినులు తాంతరఘం తరి-తరికుందయని దరువుల్ శృంగారాభినయంబులు చెలంగఁగ ఘనం బగుతండ్రి గృహంబు జేరెను హరి॥మహా॥ ౧

రామదేవుఁడు కౌసల్యా చరణయుగళికి రామతోనతుఁడై పిన తల్లులలరఁగా మ్రొక్కి-పనికి ప్రేమచే సుగ్రీవునినిజమణి ధామమునను విడియింపఁగఁబంచెను సామీరి విభీషణాదుల సకల-సమృద్ధ నివేశము లన్ నిల సెలవొసఁగె॥మహా॥ ౨

సీతాపతి యభిషేకార్థము చతు-స్సింధు జలముల ఖ్యాతిగాఁ దేఁబంపుమని భరతుఁడానతీయనసములఁ దారసూను సమీరాత్మ జాం గదసుషేణుల సుగ్రీవుఁడు బంచెను జాత ప్రీతిని జని వారలబ్ధి జలంబు లు దెచ్చిరి శేషగిరి వరుదయ॥ మహా॥ 3

99 ఆనందభైరవిరాగము రూపకము చాపు.

పల్లవి-పట్టాభిషేకము వినవే శాంకరీనిజన్మ పావనము సేవింపు ము కోరి॥

అనుపల్లవి-పట్టుగొమ్మభ క్తులకనఁ బాల వెల్లిదయామృతమున కట్టితపము లెవరుచేసిరి-యిత్తఱినలరి శ్రీహరి॥ ప॥

చరణములు-శ్రేష్ఠులైనసిష్ఠులు మొదలుగా పురోహిత వశిష్ఠు లఖిలనిగమ విదులుగా సుకృతనైష్ఠికులై నగరుఁజేరి- నవరసాలంకార యుతుల నిష్ఠరత్నసింహాసనమున నెలకొలిపిరి సీతారాముల॥ ప॥ ౧

హాన్న వన్నె చిన్న కన్నెల జేజేల - మన్నీలు మంత్రులు ధన్యులు పసిడి వన్నె కమకముల నన్నిగూర్చి వసుమతీంద్రుని బన్ని శ్రీ మంతుఁజేయు పగిది నభిషేకించి రాముని॥ ప॥ ౨

వామదేవ జాబాలిగౌతములు-వాల్మీకాది మౌనుపాళి ఋగ్యజుస్సామవేదమంత్రముల కు-శాగ్రి తులసి పుష్పగంధ సాముద్రోదక సంపూర్ణ హైమకలశములనొనర్చిరి॥ ప॥ 3

గొడుగు శత్రుఘ్నుండు ధరించెను శ్రీసుగ్రీవుఁడు విభీషణుడిఁ యిగడలను చెలఘ దొడరి శ్వేతచామరముల - నిడిరి వాయుదేవునిచే నిమదబంగారు సరిపెన నిలింపరాజుపంపెహారి॥ ప॥ ర

రామనామాంకములు పాడిరిగంధర్వులు - ప్రేమ నచ్చరవెలదులాడిరి - అపుడు వేమఱు జయదుందుభులు - వేలుపులు మ్రోయించి రామస్వామి పైమందా - రకుసుమ వర్షములుగురిసిరి॥ ప॥ ౫

కోటిసూర్యేందు మండలాకార మణికి రీటాంగద పంక్తులకుండలద్యుతులకోటికౌస్తుభాదికము మొలనూలునందియలకోటిమదనసుందరుని - కోదండ విద్యాగురుని రాముని॥ ప॥ ౬

నవ దూర్వాదళశ్యాముని పద్మపత్రనయనుని స్వర్ణాంబరునిరుచిరదివిజమాల్య శోభితుని నవ్యచందనాలంకృతుని - నవమణివలయాంగుళీయ-క విలసద్భుజుని రాముని॥ ప॥ ౭

మించుపసిడిమించు తనువునం దొడవులుగీలించి మెలమితమి చనువున హేమించి రాముని డా తొడవ - సించి గెంగేలంగౌఁగిలించి సీతాసమాఖ్య గాంచి చెలఁగు సిరికి హారికి॥ ప॥ ౮

వరదుఁడై సుబ్రహ్మణ్యుని యేలిన - నెఱసరసునియానతశరణుని గురుతెఱింగి వర్ణించ నెవరితరము మనోవాగగోచరుండగు శ్రీశేషాచల-సార్వభౌముని వేంకటరాముని॥ ప॥ ౯

100. ఘంటారాగము-రూపకతాళము.

పల్లవి-నమోస్తు శ్రీరామాయ నారాయణాయ॥

అనుపల్లవి-నమఃపద్మ మిత్రవంశాయ రఘునాథాయ, సీతాసమేతాయ తే॥ నమో॥

చరణములు-రామచంద్రాయ నీలోత్పలదళశ్యామ కోమలాంగాయ తామరస లోచనాయ కిరీటకుండ లాంకితాయహారయే సింహాసనస్థాయ॥ నమో॥ ౧

కృతవానసిలోకం స్యాన్మైవ ధృతవాఞ్ శేషాకృతివా ప్రతినా ప్రతిచాసిశశిసూర్యాబగ్ని భేదేనపర్జన్యౌషధిభిః బహురూపోసి॥నమో॥

మత్స్యకూర్మ వరాహనృసింహ వామనభృగు రామశరీరో వత్స్యసే శ్రీమహారామాంభూత్వావాసుదేవబౌద్ధకల్కిభిః క్రీడసే॥నమో॥ 3

ఏతచ్చరాచరేయదృత్తన్నదృశ్యతేత్వయావినా - భూతభవిష్యభవతామీశ్వరస్త్వం హేతునాంతేసపరాపరతత్వమసి॥ నమో॥ ౪

పరాత్మనస్తేరూపంసవిదుః ప్రాకృతజనాతవ - చరణాంబుజసేవామలమతి నాంపరమైశమేకం విథాతితత్వం॥ నమో॥ ౫

సరసిజాసనాదయో బర్హిర్ముఖా సచ్చిదానందఘనం-పరమాత్మానం జానంతిత్వాంభక్త్యాభజ నేసుధీర్ముక్తిముపైతే॥ నమో॥ ౬

ఇమంస్తవం నిత్యంసుశీలేన శృణ్వాఞ్ పఠఞ్లిఖఞ్యః - సముక్తిసౌఖ్యం భవత్పదంయాతి శ్రీశేషాచలపతే॥ నమో॥

101. సైంధవి అటతాళము.

పల్లవి-వందనము శ్రీరఘునందనా అని-రిందువదనా॥

అనుపల్లవి-నందన బ్రహ్మాసూర్యేందు వసురుద్రాశ్వినీ - బృందారర్షి జనబృందములానందముగ॥ వంద॥

చరణములు-రావణాసురుచే స్వారాజ్యము కోల్పడితిమి - దేవా మహానుభావా - ఆదేవతారి మృతింజెందెనీ-చే విభవము తిరుగఁజేకూతెననిశచీంద్రులు॥ వంద॥ ౧

యాగభాగములు మాచేగొని నాహరించు - బాగా రావణుండు పోగా సర్వానమున మాభాగములు తిరుగాగ్రె-కొంటిమని - శ్రీతు భుజాలు [illegible]॥ వంద॥ ౨

మచ్చికమాపుత్రవర్గ- మిచ్చినపిండము లెడఁజొచ్చి తానెకొను- వెచ్చినేడచ్చపలుఁడు నీచేఁజచ్చినందున - వచ్చెసౌమ్మని పితృదేవతలు విన్నవించి॥ వంద॥ 3

శ్రీహరి చేరితన వాహనముగ మోయించెని - ర్మోహియయి జగద్ద్రోహి మహాహావోర్విసీచే హతుండయ్యె ను - త్సాహముగల్గె నీసత్కృపనని యక్షులు॥ వంద॥ ४

గీతముఁబాడెద గానం - గీతకీర్తి నతపారిజాతాసీతా సమే - తా సుజాతోల్లసతత్కౌతూహలులమైతిమని- గంధర్వులలరిమనవిచేసి॥ వం॥గి

కిన్నరవిద్యాధర మరున్నాగ గరుడులు - మున్నగునప్సరసలు నుప్రి - పన్నావనాబ్జాతమధువువన్నెగని భక్తిపారవశ్యమున కొనియాడి॥ వంద॥ ౬

ఆడిపాడిమెప్పించిన ర్వామరుల్ మందారవృష్టి - తోడ దుందుభులుగూడజో - డాడ సీతాలక్ష్మణాంజనేయులతోఁ గ్రీడించి శేషగిరి - కృష్ణానుమతి నిరవొందె॥ వంద॥ ౭

102. పూరిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-కౌమారి గౌరి వినవేరఘుపతి చరిత్రము॥

అనుపల్లవి-రాముడు పట్టాభిషిక్తుడై మహిప్రజల కనురక్తుఁడై మనిచెసీతాయుక్తుడై మనువంశజులంతకు॥ కౌ॥

చరణములు-నెల మూడువానలుగురిసి - కలమాది సకలసస్యములం జెలువొందెను వసుంధరతరు - వులుసుగంధ కుసుమఫలవంతములయ్యెనెజ శ్రీరామనృప - తిలకము శతసహస్రధేనువులను నొకలక్షవృషభములను ముప్పదికోట్ల నిష్కముల వస్త్రాభరణముల నెలమివేదశాస్త్రవిత్త - ములగు భూసురసత్తముల కొసంగెను రఘూత్త - ముని చరితము వినవినఁ గ్రొత్త॥ కౌ॥ ౧

సవితృసూనుని మన్నించి స్వర్ణరత్నహారములిచ్చి [illegible]

ముని దనుజేంద్రుని అలవిభీషణుని సన్నవరత్న హారాన్వితుఁ - గావించి మించి సవరణతో నంగదునిఁ - జేరబిలచి భుజకీర్తులిచ్చి ప్రవిమలభక్తి నంజలియుతుఁడై - కొలిచియున్న హనుమంతుఁదిలకించియిలకుమారిక॥ కా॥ ౨

సీత తారావళిఁజూచు చెలువునిడా మోముజూచువి ఖ్యాతవానరులఁజూచునటులున్న తఱిన్నృహరిసీతయెవనికి దోఁచువానికిమ్మనిన- చాతురినుపకృతి మనమునను స్మరించెవై దేహినీరజాతనయన - చాలాగారవించి నెనరుమించి సీతాంశుకోటిరుచిరము - జాతిముత్తెముల సరము వాతాత్మజు కంఠము-వంచి యలంకరించెఁ గరము॥ కా॥ 3

మారుతిగౌరవమున మెఱుపు తారావళితోన సొరైనట్లుండెనంత - శ్రీరామవిభుండతనిఁ - జేరరమ్మని హనుమంతాజ్ఞానోపదేశము సారముగొనుమని యొసఁగెవిం - టివెమున్న అనిలజుఁడు నమస్కారమొనర్చి అనుక్షణంబుననిన్ను గొనియాడుచుండు - శ్రీరామనీకథ యెందాక ధారుణివెలయు నందాక - నారూఢి జీవింతు మీకటాక్షమున నేను॥ కా॥ ౪

కోరినవెల్లనిచ్చిసా మీరికల్పాంతమునమదీయసారసాయుజ్యము నొందెదవు అని పలికె హరియపుడు - శ్రీరమణీసీతనీవు నెందుందువచట శ్రీరాజిలు సకలసంపదలు సుఖమున నిత్యానందుఁడై వారికినతుఁడయి హిమవత్ప - ర్వతమున మహిమతో రామనామజపమహిమ- ద్యుతి తేజుండొనర్చు చుండెనుమా॥ కా॥ ౫

ముకుళిత కరకమలుఁడయి - ముందరనిలుచున్న గుహునికి కకుత్స్థ వంశసార్వభౌముడు సర్వజ్ఞుఁడనినసుగుణుఁ డకలంకుండయిన శ్రీరాముఁడు చాలారాజ్యము - ప్రకటముగా నొసగి ప్రజలనేలుము నీవు తుదసారూప్యముక్తికిఁకుదురై చదురై - నదురయ్యోదవని సెలవిచ్చె - సకలనుజనమస్కార - శతములొనర్చిసమస్తకపుల్ విభీషణుడు

నుదను - తమభూములకుఁజనిరి భాను॥ కా॥ ౭

ధరణీధరుఁడు శేషాద్రి-ధరణిసీతామనోహరుఁ డాహరిపరమాత్ముఁడు నిష్క్రియుండు సత్యప్రకాశఘనగురు స్వసుఖానుభవుఁడురాముండు కర్తృత్వావిరహితుం డయ్యు మనుజుఁ డయినందువలన జనోపదేశికుం డయి గురుతరాశ్వమేధశత మొనర్చు - చులలనామణి శ్రీ పదివేలేండ్లిరవొందె రాముని సేవించెహితుఁడై - యు వశాజై దయయుంచి సరసమతియై వఱలిమించి సౌమిత్రిచెలఁగ శ్రీమించి॥ కా॥ ౮

103. శంకరాభరణము అటతాళము.

పల్లవి-శ్రీరాముని శ్రీమచ్చరితము శ్రీజ్ఞానసూనవినవే॥

అనుపల్లవి-హారాన్నిధి గర్వవిభంజనోద్ధార - శరలాఘవుని యీరాఘవునిత్మారమావరుసతత శ్రీకరుని దాన విచక్షణుని సారసదళేక్షణుని సర్వవిలక్షణుని హారనూపురకిరీటాంగదుని మదిసుగ్రీవుని - వైరిహృదయవిభీషణుని మధురభాషణుని॥

చరణములు-శ్రీరామ ఆయుష్యము ఆరోగ్యప్రదము ఆమోదము - శ్రీయశోవర్ధనము శ్రీసీతాపతి ప్రసాదము శ్రీయోమార్గము ప్రియకుమార విద్యారత్న సంధానము హాయిపావనము జ్ఞానోదయముని-త్యాభ్యుదయము నధికపుణ్యామ్నాయము అధ్యాత్మరామాయణం బెవరు విన్ననుడివి నవారనఘులై నారాయణునికరుణఁ ధన్యులనఁ తగుదురందమున॥ శ్రీ॥ ౧

భూమిసురులా దరించి సౌజన్య - ముఁ జెందుదు రేల మిరాజన్య-ఘనమువింటే చెందు విజయ సౌఖ్యము ఈమహితాఖ్యానమెవరు వినినవారుస్వామికి సన్మాన్యులు వరధన్యులు కామితార్థప్రదము-జనకోటి జన్మమసంభృత సంఘాతగుణనవిస్మృతపేటి వారాన్నిధిదాటి శ్రీమహావిష్ణు సాయుజ్యపదం బొందుదురు ముదంబు-రామతారకమ్ము శాంభవీయోగసుందరము॥ శ్రీ॥

శ్రీ శేషాచలవేంకటాఖ్య - లక్ష్మీరమణుని పేర-నీశ, బ్రహ్మాదిల క్ష్మి, స-ర్వేశత్వశాలి పేరను కోశాతీత నిరీశ సత్యసుజ్ఞాన గురుఁడౌవి ష్ణుని పేరను ఈశుభాధ్యాత్మ మీరామాయణము, తెలుఁగుకీర్తనలుగ నేర్పరించె న్సగుణముక్తామణుల పేరను కౌశలంబునను యుద్ధకాండము ఇది షట్కాండ పుఖండచిదనుభవరుచి కవిసుబ్రహ్మణ్యకవి శ్రీరాముని శ్రీమచ్చరిత్రము శ్రీసుజ్ఞానమునుడివె॥ 3

104. పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-మంగళం శుభమంగళం॥

అనుపల్లవి-సంగీతలోలునికి శృంగారశేఖరునికి - నంగజాతకోటి
రుచి-రాంగునికి రామునికి॥ మం॥

చరణములు-సీతాసమేతునికి శ్రీపతికిభరతజాతాదరునికిని-జయ మంగళం-ససుమి-త్రా తనయునికి ఖ్యాతివిక్రమాంజనీ-జాత శ్రీరాము నికి-కౌసల్యకొమారునికి కైకేయీ వరదునికి-త్ర్యంబురాఘవునికిని॥జ॥ ౧

కోసల నగరిస్వామి కోరికన్న పెన్నిధికి-శ్రీ సదాభ్యుదయునికి శ్రీనివాసమూర్తికి-శ్రీధరునికి విజిత వి-రాధునికిభక్తజన-సాధారణునికి-జయమంగళం - మూలాధార షట్క-మ-లాగ్ర సహస్రారదివ్య-బో ధానంద ఘనపూర్ణజ్యోతికి॥ మం॥ ౨

హరికి భవనీరధి-తరికి ఖరదూషణారికి-శరణాగత శబరికి జయ మంగళం క్రూర హిరణ్యాక్షుశిరశ్ఛేదకిరికి-హిరణ్యకశిపు, సంహారనరకే సరికి॥ మం॥ 3

భానుసూను రాజ్యసం-ధానసిపుణునికి వి-జ్ఞాన తపోగమ్యునికి-జయమంగళం-సన్మానార్హునికిసింధు-మానాపహారికినస-మానగాన ప్రవీణ-స ద్రఘుపతికి॥ మం॥ ర

పక్షివాహనునికి నక్షయునికి సరసిజాక్షుని కధోక్షజునికి॥ జయ॥

అస్త్రక్షత మారీచమకరాక్ష కుంభకర్ణాది-రక్షోవిరునికి రాజప
రమేశ్వరునికి॥ మం॥

రావణాంతకునికి దేవదేవునికి జనక-జావిమోదకృతికి॥జయ॥

పరమపావనునికి విభీషణా-వనునికి భూమి-చేరిన సౌఖ్యవర్ధిష్ణునికి
విష్ణునికి॥ మం॥

శ్రీకాళహస్తినగ-రీశంబు మిత్రునికి-సౌకర్యశాలికి॥ జయ॥

సుశ్రీ శ్రీకరకుత్థాన్వయ-సింహాసనస్థునికివి-వేకునకార్య శేషగిరి
వేంకట సుబ్రహ్మణ్యునికి॥ మంగళం॥

క॥ శ్రీనాయక కృపచేతను
గానాధిపులకు నెల్లఁగడుహృద్యంబై
భాను శశితారకంబై
మానుగ నీపుస్తకంబు మహి నెగడొందున్॥

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనల

యుద్ధకాండము.

సంపూర్ణము.

10157